

Doktora D. Demetra

DRAMATIČKA

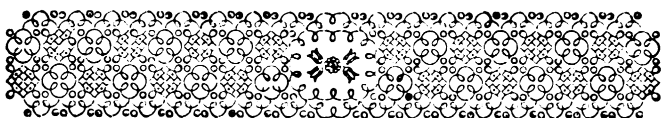
POKUŠENJA.

DIO PARVI.

U ZAGREBU.
Tiskom k. priv. Nar. Ilirske Tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

1838.

PREDGOVOR.

Dramatičko pěsničtvo skupa s kazalištem, sa kojega se očituje, jest bez dvojbe jedno od najglavniih srědstvah za razprostranit izobraženje; jerbo kano njemu, nijednoj drugoj grani knjiżestva nemogu se većim pravom poznate ove i izkustvom stolětjah potvardjene rěči priljubiti: »omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci« to jest: izvaršio je onaj sva, koi je korisno s ugodnim sjediniti znao.

Kako se daleko dogodovština u starinu pruža, bilo je kazalište najstrastnia zabava svih ikoliko izobraženih narodah, i jošte vazda obajajućom někom silom množinu k sebi privlači; zaisto dosta dokaza, da je dramatičko obličje najshodnie ukusu svakoga naroda! Kako bi dakle nauk u ugodnoj ovoj slici svoj cilj promašiti mogao?

Nu negledeć na to, da dobro uredjeno kazalište k oplemenjenju ukusa, družtvenoga života i sarca varlo mnogo doprinaša, već i zato našu pozornost zaslužuje, jer š njega književni jezik najlaglje, najbarže i najobćenie razprostranit se može. Iz toga jurve vidi se, da je to za one osobito narode veoma potrěbno, kod kojih narodno knjižestvo nije se jošte na toliko razširilo, da bi se njihovi učeni i izobraženi ljudi materinskim jezikom u obhodjenju obće služili; jer zaisto ostat će materinska rěč, bila ona i najizobraženia tako dugo iz višjih družtvah izključena, doklegod si srěćnom zgodom u svih javnih zabavah parvenstvo neosvoji.

Mi se u istom slučaju nalazimo; tarsimo se dakle, ako nam plamen ljubavi k narodnosti našoj jošte u sarcih gori, i ovo dragocěno srědstvo k razširenju izobraženosti sebi pribaviti.

Istina je, okolnosti naše jošte su toli nemile, da o uzdignutju narodnoga kazališta (kakovo trěba da bude) jošte malo ufanja gojit možemo, nu opet daržani smo, koliko je moguće, k ovoj lěpoj budućnosti pripravljat se, i zato nam jedna od parvih skarbih biti mora, s dovoljnim brojem dobrih i prikazanju shodnih dramatičkih proizvodah pomanj-

kanje ono naknaditi, koje nas do danas jedino možebiti prisililo jest zabave naše u tudjem jeziku tražiti.

Nadahnut iskrenom željom i moje premda slabe sile domovini posvetiti odlučih dělo to započeti, a ako bi i bez cěne ovo moje pokušenje bilo, nadam se da ću joj bar tim koristan biti, što ću druge od mene sposobnie ovim mojim dělcem podbosti da na istu stazu stupe. Svako bo sěme, koje se u plodonosnu zemlju baci, obilni plod donosi!

U početku ni na um mi nepadè kano dramatički pěsnik světu se ukazati; hotiah bo samo několiko dramah naših starih Dubrovčanah, koje se većom stranom u rukopisih nalaze izdati, budući da sam o njihovom kazalištu mnogo hvale vrědna čitao; ali kad se, pročitavši ih někoje, uvěrih, da pored svih njihovih pěsničkih lěpotah zahtěvanje današnje kritike ni najmanje neizpunjivaju, bih prisiljen moje sobstvene sile pokusiti.

Za gradju ovoga mojega poduzetja izabrah čine iz dvih dubrovačkih dramah, to jest: jedan iz »Zorislave« Ljeljevića, a drugi iz »Sunčanice« S. Gundulića jednoga unuka našega neumarloga pěsnika od Osmanide. To pako ne radi njihove izvarsnosti za

da si upotrěbljenjem njihovih krasotah posao oblakšam, zaista ne zato! jerbo i ova dva komada boluju o nedostatcih ostalih dubrovačkih dramah, ili bolje reći: o nedostatcih vrěmena, u kojem su pisana, i kano ostala puna su nevěrojatnostih, nepristojnostih i suvišnih, dapače smetajućih epizodah, ter bez ikoje dělu tomu potrěbne věštine pisana, što se osobito od poslědnjega reći može, budući da je ne samo po sada neobičnoj navadi starih Garkah i Rimljanah razborećim sborom i pěsnami, nego jošte nedostojnimi lakardiami napunjeno, koje moć cěloga děla nemalo oslabljivaju. Ja ih dakle njihove izvarsnosti radi neizabrah, nego samo zato, jerbo čini, koji im za temelj služe, uprav dramatički život u sebi zaključuju.

Osim několiko strofah iz Ljeljevićeve Zorislave, koje radi njihove osobite pěsničke krasote u moju pod imenom »Ljubav i Dužnost« izdělanu dramu uvesti za potrěbno daržah, nisu mi gore imenovani igrakazi drugu uslugu pružiti mogli, nego što stare kronike mnogim inim pěsnikom pružaju, koji iz njih čine za svoja dramatička děla vade; što se osobito na moju drugu dramu, koja ime »Karvna osveta« nosi preteže, jer u njoj nijednoga redka od Gundulićeve »Sunčanice« nezadaržah.

Ovdě jošte spomenuti moram, da sam, hoteći mojim domorodcem ovu stvar tim ugodniu učiniti mojoj parvoj drami — Ljubav i dužnost — historički temelj podložio, budući da se njezin predmet s jednim dogadjajem iz života kralja horvatskoga Kresimira tretjega Velikim nazvanoga, koga mi moj visoko učeni priatelj g. Dr. Ljudevit Gaj ustmeno sobći, veoma slaže.

Onim pako, koji bi mi za zlo primili što sam někoje slabosti toga velikoga muža světu odkrio, neka odgovori dogodovština, koja kaže: da veliki ljudi i velike falinge imadu! nu čověčje slabosti potamniti nemogu slavu neumarlih dělah njihovoga velikoga duha, kano niti jasnost sunca skvarnje njegove! U ostalom pako mislim, da konac činjenja toga veću jasnost varhu imena ovoga osobitoga viteza i kralja razprostira, nego njegove najveće dobiti, jer nadvladanje samoga sebe najveća je dobit! —

Što se dalje metra tiče, kojega u ovih dvih dramah upotrěbih, imam slědeća sobćiti: budući da sam u mojoj parvoj drami kano što sam već spomenuo, dobar broj Ljeljevićevih redakah zadaržao, bih usiljen jednoslićnosti radi u dubrovačkom metru cělu dramu izdělati, premda sam uvěren, da

je ovaj metrum više za liričku nego dramatičku poeziu prikladan, i zbog eliziah većoj strani naše obćine neobičan, budući da je priviknuta na němačko pěsničtvo, u kojem se elizie nenalaze; iz toga dakle uzroka upotrěbih u mojem drugom sasma izvornom dělu — Karvna osveta — onu verst redakah, u kojoj su naše narodne junačke pěsme izpěvane, i koju želim zadaržati i u slědećih mojih dramatičkih dělih, od kojih, ako okolnosti dopuste, izlazit će svake godine po jedan ovoj knjizi sličan svezak.

Na svarhu jošte molim, da bi svaki pri pretresanju ovih mojih parvenacah, njih kano pokušenje samo smatrat izvolio, iz kojega uzroka ih tako i imenovah.

U Zagrebu dana 1. Rujna 1838.

Dr. D. Demeter.

SADARŽAJ.

LJUBAV I DUŽNOST.

DRAMA U TRIH ČINIH.

OSOBE.

KRESIMIR PETAR, kralj Horvatah i Dalmatinah.

ZORISLAVA, njegova kći.

LAVOSLAV, sin vojvode gorotanskoga, živući kod dvora horvatskoga pod imenom od Dragomira u tajnoj ženitbi sa Zorislavom.

NJEGOVAN, njihovo dëte.

LJUDEMILA, kći Tugomira bana od vojske gorotanske.

RADIVOJ, knez od Istrie vojvodi gorotanskomu podložan, njezin zaručnik.

MITAR ZVONIMIR, ban od vojske horvatske.

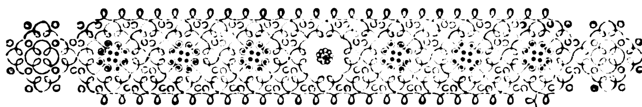
DOBROTIN, DRAGOMAN, savëtnici.

POKLISAR GOROTANSKI.

JEDAN SLUGA.

Gospoda, gospoje, savètnici, dvorani, vojnici, stražani dvorski, puk horvatski.

Činjenje biva u Primorskom Biogradu, stolnom varošu horvatskih kraljah, okó god. 1066.

ČIN PARVI.

PRIZOR PARVI.

(Soba u dvoru kraljevskom).

KRALJ (sam).

Svi su moji zaman trudi:
Ugasiti možno nije
Mojih grudih oganj hudi,
Dokle sarce u njih bije.
Zla ma zvězda uputì me
U koruška starma město:
Tam tu ranu sarce prime
Tam mu sladki pokoj nestà.
Tamo vidih one jasne
Oči, ljubka ona lica,
Ah, i prame one krasne
Světlije od zlatnih žica',
Kih na moju gorku muku
Nemogu se vik rěšiti,
Na razbludu jer me vuku
Bez da ih mogu osvojiti.
Nu stalo me sve mê grade,
Ja ju moram uživati:

Kruna iz glave nek mi pade,
Samo da nju mogu imati!
(stanka.)
Vaj, što rekoh! ja vladati
Žudim mnozim tisućama,
A neznadem carevati
Niti varhu sebe sama?
Okrěpi se, sarce moje,
I na strasti zaboravi,
Koje garde ime tvoje
I prikor su tvojoj slavi.
Radje tarpi ljute rane,
Ké ti děva ta zadadè,
Nego jasne tvê sunčane
Slave sunce da zapade!
(stanka.)
Ali tko bi odolio
Nje pogledim angjeoskima,
I tko nebi požudio
Lice slično nebesima?
Nedostojne gojeć želje
Vidim da sam kriv odviše,
Nu bozi su krivi velè,
Koji lěpu nju stvoriše.
Bog, ne čověk, on bi bio,
Koi bi mogó nju viditi,
Bez da bi ju zaželio
U razbludi zagerliti.
Zato svarha neka bude
Tom borenju preljutomu:
Htenju samo glave lude
Protive se naravskomu.
Zašto nisi se rodila,
Ljudemilo! od kolěna
Kraljevskoga? — ti bi bila

Mâ carica preljuvena.
S prestoljem bi kraljevskime
Ti uza me moć dělila,
I od srama ljubav ime
Onda nebi ta nosila.
Ćuti, koje sada prave
Prikor meni a sram tebi,
Izvor onda tvoje slave
I mê dike činile bi.
Nu kad carstva tog zakoni
Zahtěvaju, da vladati
Š njime samo budu oni,
Kih bì carske karvi mati;
A k tebi me sarce vuče,
Ljudemilo, u kê žilah
Karv kraljevska, vaj! netuče,
Prem carica da si od vilah:
Nek se od sad dakle grěši,
Kad inače nij' moguće
Moga sarca da se 'utěši
Ovo htenje prem goruće!

PRIZOR DRUGI.

KRALJ I SLUGA (unidje u sobu).

SLUGA.

Zvonimir tvoj vodja žudi,
K tebi doći, kruno slavna!

KRALJ.

Nek se odmah sim potrudi,
Jer ga čekam jur odavna.
(sluga izide.)

PRIZOR TRETJI.

KRALJ (sam).

K svarsi ide vaj moj ljuti,
Dalko nisu dni veseli;
Dobre glase da ću čuti
Moje sarce meni veli.

PRIZOR ČETVARTI.

KRALJ I ZVONIMIR.

ZVONIMIR.

Sjajna carska o světlosti,
Pusti věrnom podložniku,
Da pozdravi u krotkosti
Svedj světliju tvoju diku.

KRALJ.

Tvâ je věrnost meni znata,
Zato o tom niti slova. —
Nu kaži mi, od zla rata
Nosiš li mi dobra nova?

ZVONIMIR.

Veoma dobra, gospodine!
Gdě su tvoji i srěća je; —
Od Celovca još zidine
Tvoje nisu, istina je:
Nu, tako mi živa boga,
Plěn još sladji učinismo,
Tugomira jer hrabroga
Lěpu kćerku zarobismo.

KRALJ.

Ljudemila dakle moja? —
Zvonimire prehrabreni,
Predobila da bi tvoja
Krunu od světa ruka meni,
Tako sladku radost nebi
Věruj meni, oćutio,
Jer bez ove robinje bi
Rob i s dvěma krunam bio.
Pram tog čina sva tvâ věrna,
Děla čeznu, zato dat ću
Blága tebi neizměrna,
Hrabri kneže! ja za plaću.
Vàs ov svět bi od radosti
Ogarlio: nek se spravi
Zato lov i skupe gosti,
Ovaj da se dan proslavi!

ZVONIMIR.

Izpunit ću tvû požudu:
U obične rět ću strane,
Da se lovci skupit budu,
I da lovne pse dohrane.

KRALJ.

Želju moju izpunjenu,
Istina je, vidim sada,
Jer děvojku osvojenu
Mnim, kâ mojim sarcem vlada;
Karv u žilah mojih teče
Mirno sada, niti žudim
Plěn ikakov drugi veće,
Bog na zemlji da sam, sudim:
Nu ipak ću boj těrati,
Da junaci moi nebudu

Prazno dane svê trajati,
Vodit lěta sva zaludu.
Jer tko prazno dni provodi
Snagu i slavu sebi otima,
A tko radi, jači izhodi,
I neumarlu hvalu prima.

ZVONIMIR.

Kad ti želja jest od boja,
Veselo ću vojevati,
Í korušku zemlju moja
Sablja u ruke će ti dati.

KRALJ.

Obećavaš vele stvari,
I znam da ćeš rěč daržati;
Nu i veli budu dari,
Kê za platju ću ti dati.
Sada k njoj pak vodi mene,
Da se mogu nagledati
Nje lěpote, za kom vene
Sarce moje i smart pati!

(otidu.)

PRIZOR PETI.

(Soba Zorislave.)

LAVOSLAV pod imenom DRAGOMIRA, ZORISLAVA I DOBROTIN.

LAVOSLAV.

Ah, zašto ćeš bit smetena,
Dušo duše mê stravljene?
Tvoja smeća neizrečena
Smeta i trudi jako mene.

Ne polěvaj suzam krilo,
Na kom sněžan lěr cvěta ti:
Zorne ruze rumenilo
Zori od lica tvoga vrati.
Na ustima koraljnima
Ukaži mi posměh lěpi,
Po kom život duh mi prima,
I sarce se moje krěpi.

DOBROTIN.

Ne toliku zora mila
U došastje pramalětja
Iz srebarna svoga krila
Siplje rosu varhu cvětja,
Koliko će suzah izliti
Oči lěpe tvê gospoje,
Doklegod joj ti odkriti
Neuzbudeš bitje tvoje.

LAVOSLAV.

Ona želje sve mê vlada
I gospodi môj mladosti,
Nemogu se nu za sada
Odkrit rajskoj nje lěposti.

ZORISLAVA.

Možeš možeš, moj prehudi,
Ali nećeš, neka jače
Ledena me sumnja trudi,
Žestoki me trudi tlače.
Drugo lěto jur prošlo je,
Ah žestoke uspomene,
Odkada je sarce tvoje
Osvojilo sa svim mene;
Kolikrat se s uzdasima

Naša sarca sadružiše,
I sladkiem cělovima
Srětne duše zagarliše;
Kolikrat nas srěd razbludah,
O jedino dobro moje,
Za nać pokoj naših trudah
San presladki unio je:
I da jošte, srěćo prika,
Meni obaznat branjeno je
Bitje moga ljubovnika
Kî je duša duše moje!

LAVOSLAV.

Ja ti rekoh više krati,
I sad kletvom potvardjivam,
Da se rodih kraljevati,
I da plemstvom světlim sivam.
Nisam rodjen, mâ ljuvena,
Věruj meni, ja u bědi
Od kolěna potištena,
Ko se o meni tu besědi!
Nu mi j' sila za kô vrime
Od lěpote tvê sunčane
Tajit pravo moje ime
I rodjene moje strane.

DOBROTIN.

Zorislavi tvojoj zori,
Dragomire! veće odkri se;
Reci, u kôj se světli dvori
Tvoga ćaćka strani vise?

ZORISLAVA.

Za cělove, većkrat koje
Primio si ti od mene,

I za lice ovo moje,
S koga sarce tvoje vene;
Rad našega sinka draga,
U životu kî nas hrani,
I u kom naša sva su blaga,
Tvê mi pleme znat nebrani.
Ako budeš još se kriti
Tvoje od mene věrenice,
Razlogom ću svakim mniti
Da mè drago nij' ti lice.

LAVOSLAV.

Ah smiluj se, gospo mila,
Sarcu momu stravljenomu;
Ako si me kad ljubila,
Govoru daj konac tomu!
Jerbo strěla jest za moje
Sarce svaka tvâ beseda:
Tim se smiluj, o gospoje,
Ako nemaš sarce od leda.

ZORISLAVA.

Ne ja tebe, neg ti mene
Tvim mučanjem mùčiš ljutim,
Sarce ti imaš tvardje od stěne,
Ja, ja samo muku ćutim.
O da bi me ti ljubio,
Na mû prošnju usta tvoja
Odavna bi otvorio, —
Nu slast ti je muka moja.

LAVOSLAV.

Věruj meni, o gospoje,
Da te ljubim prem iskreno,
I da muke ćuti tvoje

Dvaput sarce mê stravljeno;
Nu nemogu tvû požudu
Pod nipošto izpuniti —
Tvî su trudi svi zaludu,
Tko sam? moram još tajiti.

ZORISLAVA.

Sramota ti valjda prěti
Tvoje bitje meni odkriti;
Što bi inače na tom světi
Prečilo ti govoriti?
Ah, od roda da si slavna
I da možno nosiš ime,
Ti bez dvojbe jur odavna
Odkrio bi rod tvoj svime.
Nu tko zna, rod i ime tvoje
Kakvi prikor sramni krije?
O da nikad oko moje
Tvoju sliku vid'lo nije!

LAVOSLAV.

Zorislava tako slovi,
A to sarce jošte tuče?
Ne ne dulje život ovi
Nositi mi nij' moguće.
Da tvâ ljubav prava nije
Ova sumnja kaže meni,
Jer u sarcu sumnja gdi je,
Neprebiva plam ljuveni.
A ja tvoje bez ljubavi
Na tom světu nemog' biti,
On je bez nje pakao pravi,
Koga žudim ostaviti.
S bogom dakle, sarce oholo!
Ti me nećeš več viditi:

Za ugodit tebi, kolo
Žitka mog ću ustaviti.
Vidim, ništa da ti nije
Sarce věrno i plamteće
Ako u njemu karv nebije,
Kâ u carskih žilah teče.
Za sardašce zatravljeno
Ništ neznači moć, čast, dika,
Ono samo za vatreno
Gine sarce ljubovnika!
Kakva njega krije svita
To je njemu sasma jedno:
To jedino samo pita,
Da l' ljubavi jeste vrědno?
Mnih, da tako misliš i ti,
Nu s žalosti tebe mnogom
Inače o tom vidim mniti,
Zato odlazim, — s bogom, s bogom! —

(odhadja.)

ZORISLAVA.

(baci se u naručaj Dobrotina na pol iznemožena.)

Vajme, ćaćko, daj ga ustavi!
Ako otide, ja ću umrěti!

DOBROTIN.

Stani, mladče! Zorislavi
Odhod tvoj će smart doněti.

LAVOSLAV (povrativ se).

Ti se varaš, — ova vila
Klikovaše malo prije,
Da bi vele srětna bila,
Da me nikad vid'la nije.

ZORISLAVA.

Ah, što jezik govoraše,
Věruj, věruj tužnoj meni,
O tom sarce ništ neznaše,
Ono tvoje jest, ljuveni!

LAVOSLAV.

O da možem věrovati,
Zorislavo, toj besědi!

ZORISLAVA.

Vajme, tvoga sina mati
Tako malo tebi vrědi? —
Nu ta kazna pravedna je,
Ja ju jesam zaslužila,
Ali sarcu, kô se kaje,
Praštaju se grěšna dila.
A nije li tebi znano,
Da je narav usadila
Znatiželjstvo neskazano
U sardašce od svih vilah?
Nu i ovu tarsit ću se
Izkorěpit strast od sada,
Jer mog sarca gosparu se
Ljubeznome nedopada.
Iz ustiuh nikad mojih
Ti nebudeš čuti više,
Roditelji mili tvoji
Od kakvoga roda biše.
Il su robi, il su cari,
Sve jedno će meni biti,
Baš da jesu i gusari,
Štovat ću ih i ljubiti,
Jerbo život dali jesu
Dragomiru ljubeznomu,

Kojeg oči sunčane su
Zrake sarcu tužnom momu;
Bez kojih bi Zorislavi
Poginuti bilo mladi
Bez sunašca jakno travi
Omarznutoj na livadi.
Ja poznadem sarce tvoje,
Više znati nij' mi trěbi,
Jerbo sve što imam, to je,
I nežudim ino sebi.

LAVOSLAV.

Dodji u moje naručaje,
Mili angjele od ljubavi,
Koi zemaljske ove kraje
Sladje od raja meni pravi!

DOBROTIN.

Višnji bože, blagoslovi,
I vik nedaj, da s' razmeta
Najkrasnii savez ovi,
Koga spletė ljubav sveta!
Nu sad, děco, razdružte se,
Vaj, da tako tko vas vidi!
A neznate, da kaže se:
»Oči imaju carski zidi?«

LAVOSLAV.

Za tvoj savět primi hvalu,
Jer je našoj on ljubavi
Ono, što je u morskom valu
Korman slaboj jednoj plavi.

DOBROTIN.

Hvala tvoja suvišna je:
Srětne činit, čest je prava: —
Nu čuješ li té stupaje?
Sim se nětko približava. —

PRIZOR ŠESTI.

PARVAŠNJI I SLUGA.

SLUGA.

Zvonimir te dâ moliti,
Da mu izvoliš, o kraljice,
Milostivo dopustiti,
Da pred tvoje dodje lice.

ZORISLAVA.

Věrni sluge otca moga
Pristojno su vik primljeni;
Ugodan će zato i toga
Bit viteza pohod meni.

PRIZOR SEDMI.

PARVAŠNJI izvan SLUGE I ZVONIMIR.

ZVONIMIR.

Jasnoj slavi tvê visine
Tvoj se klanja rob, kraljice!

ZORISLAVA.

Dobro došó, kraljevine
Naše, hrabra o desnice.

ZVONIMIR.

Na zapověd milostiva
K tebi dojdoh otca tvoga.

ZORISLAVA.

Ćaćko mili što zahtiva
Od děteta, reci, svoga?

ZVONIMIR.

U vlast naših od vojnika'
Padè roda visokoga
Děva, koja slava i dika
Bì vojvodstva koruškoga.
Za znak naše od dobíti
Predao sam presvětlomu
Ovaj plěn naš plemeniti
Kralju našem, otcu tvomu.
Nu děvice srěća prika
Ganù našeg gospodara,
Jer i milost jest velika
U velikog uvěk cara.
Njeno robstvo oblakšati
Milostivo on odlučì,
Zato tebi nju predati,
Mà gospoje, meni izručì.
Jer mni, vrědna da je biti
Dvorkinjicom kćeri svoje,
I da kod nje poćutiti
Neće, robstvo zlo kakvo je.

ZORISLAVA.

Ja ju primam, ona neće
Kano bědna robinjica
Nikad služit meni, veće
Moja bit će drugarica.

Vlast uzdaržat kolo srěće
Nikom od nas nije dana,
Uvěk zato od mene će
Bit nesrěća poštovana.

ZVONIMIR.

Harlim sad joj oglasiti,
Kakova ju srěća čeka.

ZORISLAVA.

Kaž' da ću joj vazda biti
Ne gospoja, nego seka.

ZVONIMIR.

Čeljadi se triput srićne
One mogu nazivati,
Kojim nebo tebi slične
Vladatelje hoti dati.

(otide).

PRIZOR OSMI.

PARVAŠNJI bez ZVONIMIRA.

ZORISLAVA.

Ako j' toli ona vrědna,
Ko njezina slovi hvala,
Za lěk moga sarca bědna
Nebesa su nju poslala.
Od kada mi umri mati,
Ja nenajdoh druge sebi,
Koja bi mi mogla dati
Utěh, kog je meni trěbi.

PRIZOR DEVETI.

PARVAŠNJI I LJUDEMILA.

ZORISLAVA.

Ti si lěpa, o mladice,
Kû kralj meni u dar podà? —
Odkriva mi tvoje lice
Plemenita da si roda.

LJUDEMILA.

Ja od světle jesam karvi:
Kći sam slavna Tugomira,
Za vojvodom, ki je parvi
Srěd celovskih bělih mira'.
Nu bi drago nebesima,
Da ostah plačna zarobljena,
I eto sam u vezima
U Biograd dovedena;
Ali dio moga jada
U robstvu sam odložila,
Gdě me blaga srěća j' sada
Na tvû službu odredila.

ZORISLAVA.

Ja te primam u ljubavi,
I draga ćeš svedj mi biti,
Tiem suze veće ustavi,
Kîmi udes tvoj se siti.

LAVOSLAV *(u sebi)*.

Što to vide oči moje?
Od kud ovdi Ljudemila?
U Horvatsku moći koje
Dovedè ju skrovna sila?

LJUDEMILA *(u sebi.)*

Što se zgadja ovo meni! —
O nebesa, o udesi,
Lavoslave, sin ljubljeni
Mog vojvode ti ovde si?

ZORISLAVA.

Za malo se lěpa i znana
Ti ukloni, děvojčice.

LJUDEMILA.

Tebe služit svedj daržana
Jesam, slavna o kraljice!
(otide.)

DOBROTIN.

Gdě se ona odělila,
Sinka ću vam poć dovesti.

ZORISLAVA.

Dobrotine, sinka mila
Dovedi nam s dobrom česti. —
Moj ljuveni Dragomire,
Kê te trude misli prike?
Koje smeće, kê nemire
Varhu tvoje vidim slike?

LAVOSLAV.

Nijedan me jad netrudi,
Nit me nijedna misó kolje,
Nego sarce moje žudi,
Kò će ugodit tebi bolje.
Tvoje rajsko svak čas lice
Veće rane daždi meni,
Světlih očih nu danice
Donose mi lěk žudjeni.

ZORISLAVA.

Tvoje usti kroz svê blago
Strěljaju me svak čas jače,
Ali iste zdravje drago
Donose mi, sladki brače!

PRIZOR DESETI.

PARVAŠNJI, DOBROTIN s malim NJEGOVANOM.

ZORISLAVA.

Gdě si, děte drago i milo,
Evo majke, kâ te rodì:
Daj ga, daj ga u mê krilo,
Jer mi od želje duša izhodi.

LAVOSLAV.

Nemož biti več smetena
Kad je s tobom tvê veselje:
Cělivaj ga, mâ ljuvena,
I sve izpuni tvoje želje.

ZORISLAVA.

Čiem garlim moju diku
Moga sinka ljuvenoga,
Ljubim istu tvoju sliku,
Garlim sarce sarce moga.
Evo sinka naše srěće,
Razgledaj ga, moj ljuveni,
Da je sličan tebi veće
Neg li majci svojoj, meni.

LAVOSLAV.

Isto cvětje tvoje slike
Na njegovu licu zene:
On je prave tvê prilike,
Osvojila kâ je mene.
Sinko, u kom ću ja živěti,
Moga uzroče od pokoja,
Cělove ti sve ću oteti,
Kê ti dade majka tvoja.

ZORISLAVA.

S cělovima kad cělove
Ti si njemu ugrabio,
Sladje ću mu dati ove,
Da se nebi rasarčio.
Moj drag sinko Njegovane, —
Od radosti duh mi gine, —
On plod drag nam vik ostane,
Jer je drage plod krivine.

LAVOSLAV.

Mož reć bolje: da je pravi
On, božice moja mila,
Zaklad naše od ljubavi,
Kâ nam sarca jest sdružila.
Moje děte, u tebi je
Dio veći sarca moga,
Moje lice neumije
Odělit se s lica tvoga.

DOBROTIN.

Gdě miluju, gdě ga garle,
Onolikoj u radosti,
Iz očih mi suze harle
Od velike od milosti.

ZORISLAVA.

Ajme meni, kralj izhodi:
Pomozte nas, o nebesa!

LAVOSLAV.

Ti nas, Višnji, oslobodi
Od smartnoga, vaj, udesa!

PRIZOR JEDANAESTI.

PARVAŠNJI I KRALJ.

KRALJ.

Čije děte vi garlite?
Tko ga ovdi donio je? —
On je slike plemenite,
I uresan bogato je.

DOBROTIN *(u sebi).*

Jao, ova me zgoda rani,
Što sad nisam bez jezika?

KRALJ.

Odgovaraj, starče znani,
Jer mi j' želja znat velika.

DOBROTIN.

Ah, kako ima lěpo lice; —
On je, kralju, sinak mili
Ljudemile robinjice,
I š njom su ga zaplěnili.

KRALJ.

Toli tamno živila je,
Da se s grěhom jest sdružila?
Jerbo meni ona, da je
Zaručena, nije odkrila.

DOBROTIN.

Molila je poniženo
Suze roneć svih nas prije,
Da se čedo nje ljuveno
Od istoga sunca krije.

KRALJ.

To mi j' trudno věrovati: —
Činite ju simo doći,
Neka mi je obaznati
Pravu istinu od nje moći.

DOBROTIN *(u sebi.)*

Podah kralju razuměti
Za prětjeno zlo im smesti,
Jer inako njemu rěti
Nemože mi doć srěd svěsti.

KRALJ *(u sebi.)*

Čim ovo me děte pazi,
Něku u meni milost plodi:
Ali evo ona izlazi,
I u svom licu zoru izvodi.

PRIZOR DVANÁESTI.

PARVAŠNJI I LJUDEMILA.

LJUDEMILA.

Evo dojdoh ja ureda,
Svètli kralju i čestiti,
Što tvâ vlast mi zapověda,
Neka budem izpuniti.

KRALJ.

Ovo děte, diklo mila,
Primi, ugodiš neka meni,
Koje da ima lúk i krila
Drug' bi bio bog ljuveni.

LJUDEMILA.

Ja ga primam kako žudi
Veličanstvo slavno tvoje.

KRALJ (*u sebi*).

Ah, ko dragoj u razbludi
U ruke ga uzè svoje.

LJUDEMILA.

Nu mi reci, světla kruno,
Je li od roda gospodskoga?
Da ga častim ja podpuno
Svim priklonstvom sarca moga.

KRALJ.

Još meni se nedogodi
Znat njegova roditelja,
Nu blizu je majka mu odi,
Od kê njega biše želja.

LAVOSLAV *(u sebi).*

Umara me strah ledeni,
Na što će ovo sad iziti?

ZORISLAVA *(u sebi).*

Nije duha veće u meni,
Od prepasti ja ću umriti.

LJUDEMILA.

Ja nevidim ovdi ine,
Zorislave razmi tvóje,
Tiem kćerce tvê jedine
Lěpo i milo čedo ovo je.

ZORISLAVA.

Kuda jezik tvoj utečè? —
Luda si se ukazala!
Nu nij' čudo da to rečè,
Jer me nisi još poznala.

KRALJ.

Tko ište kćercu da mû rani,
Ište poraz bitju svomu;
Jer je ona lěr sněžani
U poštenju svom čistomu.
Nemož na nju děla tvoga,
Ni krivine tvê stavljati:
Ti si otroka mati toga,
I vazda će tvê se zvati.

LJUDEMILA.

Nevrědjaj me oštrom rěči
Tvâ vedrina mudra i znana:
Prie se otrovna rana izlěči,
Neg rěč jedna otrovana.

I ako sam lěpo blago
Potlačila časti mile,
Molim směrno nebo blago,
Da sve obori na me strile.

KRALJ.

Zatvori odmah usti tvoje
I laživi jezik sveži,
Pak od čiste kćerke moje
Na daleko veće běži.
S světlom zorom, kâ dan vodi,
Nedruže se noćne tmine,
Niti s onim slava hodi,
Ki srěd zlobah tone i gine.
(otide.)

PRIZOR TRINAESTI.

PARVAŠNJI bez KRALJA.

LJUDEMILA.

Ah, čim sam te uvrědila
Tako jako, mili bože,
Da 'se tvoje sarčbe sila
Utěšiti još nemože?
Kad sve što bì meni drago
Gusarska mi otè ruka,
Bì poštenje sve mê blago
I utěha mojih muka'.
A i to mi ugrabiti
Sad opaki žele ljudi:
Zašto nećeš udariti,
Strělo iz neba, u té grudi?

LAVOSLAV.

O razvedri lice tvoje,
Děvo tužna, ah sa svime;
Znaj, milosno da nebo je
I bez svarhe ništ pod njime.
Svarha i tvojoj tuzi doć će,
Nesrětnice bez krivine,
Jasno sunce vratit se hoće
I protěrat burne tmine.

LJUDEMILA.

Tvoje rěči, gospodine,
Ranam mojim lěk su pravi:
Dobrog otca bolji sine
Vrědiš, da vàs svět te slavi.
Gorotansko vojvodstvo je
Možno kojim gospoduje
Otac tvoj, nu sarce tvoje
Carstvo od světa zaslužuje!

ZORISLAVA *(presěče joj rěč).*

Vaj, što moram tužna čuti? —
Dakle sin je koruškoga
Vojevode koi je ljuti
Nepriatelj ćaćka moga? —

LJUDEMILA.

Ah, što uradih bezpametna; —
Kod protivna puka da sam,
Zaboravih, jao, nesrětna,
Vojvodića izdala sam! —
Da se ukopaš, nesrětnice,
U dno zemlje, ah, trěba je,
Jer gdě sjaje tvoje lice,
I nezgoda nazočna je!
(otide).

PRIZOR ČETARNAESTI.

PARVAŠNJI bez LJUDEMILE.

LAVOSLAV.

Zašto krije gnjěv tvê lice?
Ah, čim ikad uvrědio te,
Milostiva mâ carice,
Věčni rob je tvê lěpote?
Našim otcem, ljubo, ostavi
Gnjěv maržênje, boje i rati,
Ali u nama zvan ljubavi
Nesmě ništa stanovati.

ZORISLAVA.

Odurnieg još te čine
Ove rěči, zato šuti, —
Zlotvor moje kraljevine
I meni je zlotvor ljuti.
Što za ljubav ja uboga
Daržala sam bì kovarstvo,
S kim si iz ruke otca moga
Uzet htio naše carstvo.
Nu, kî marzi na krivine
Svemogući bog, pokazà
Uhodu mê otačbine,
Da ju spasi od poraza.
Varalice ponositi,
Komu nije ništa sveto,
Sramno moraš izgubiti
Ti življenje tvoje kleto.
Ja ću ćaćku mom kazati,
Kakve misli o njem gojiš,
On će te pak kaznit znati
Za krivine kô dostojiš! —

LAVOSLAV.

Ti se varaš, dušo mila,
Lavoslav te veoma ljubi:
Neubij ga, jer prolila
Karv, zaista nevinu bi.
Moja duša nepoznade
Strah nikakov, věruj meni,
Izvan onog, kog mi dade
Gnjěvni pogled tvoj ledeni.
Bez prepasti sve nakazni
I istu ću smart gledati,
Nu nemogu bez bojazni
Ljut tvoj pogled uzdaržati.

ZORISLAVA.

Zaman tratiš tvoje rěči:
Dobro tvoju znam naměru;
Znaj, da nikad nećeš steći
Ti u mene više věru!
Sad gdi naša vojska stoji
Za na tvoga otca otiti,
Hudo sarce tvě nastoji
Misli i želje nje odkriti.
Naše mače smesti radiš
S potajnome tvojom vlasti,
I izdajstvo hudo gradiš
Mojem ćaćku, mojoj časti.
Pače moju ti čast splesà,
I još hoćeš s tvom ludostim
Proć zakonu od nebesa'
Da te tajim, da ti prostim?

LAVOSLAV.

Čuj me, čuj mė, dušo mila,
Da pogubiš mene kriva,

Sebe istu bi pogubila,
Jer mi u sarcu stojiš živa.

ZORISLAVA.

Muči, hudi nad sve ine,
Jad mi gorji neuzroči:
U najdalje pojd' krajine
Da te moje nevide oči.
U pustošne podji gore,
Što još stojiš? — već se uputi,
Da tvê od zvěri sarce gore
Budu zvěri razkinuti.

LAVOSLAV.

Kud ti hoćeš, ja ću otiti,
Mâ gospoje draga i lěpa:
Nu ću sobom svedj nositi
Strělu, kâ mi sarce cěpa.
S bogom, raju moj čestiti,
S bogom, dušo duše moje:
Poć ću lěta mâ svaršiti
Srěd utrobe zvěri koje.

(*polazi.*)

ZORISLAVA.

Lavoslave, malu cěnu
Mome sada činiš licu! —
Tako lahko tvû ljuvenu
Možeš pustit zaručnicu?

LAVOSLAV (*vratja se*).

Ah, žestoke moje smeće,
Ako volja taka tvâ je!

ZORISLAVA.

Što tu stojiš? — podji veće,
I pospěši tvê stupaje! (LAV. *polazi*)

Sarce imaš od lavice
Kad hoć' mene ostaviti,
I neželiš lěpo lice
Tvoga sinka poljubiti.

LAVOSLAV.

Evo sam se povratio,
Da se lěpost tvâ netrudi.

ZORISLAVA.

Lud odveće jesi bio; —
Tko te traži, tko te žudi?

LAVOSLAV.

Ti moj raj si, koi kroz svoje
Razblude me k sebi steže.

ZORISLAVA.

Muči, paklu duše moje,
Kî me svak čas gore žeže.

LAVOSLAV.

Vlast i blago ćaćka mila
Ja ostavih radi tebe,
I mû majku, kâ 'e ljubila
Mene više neg li sebe.
Za te rodnu ja daržavu
I pogardih blago svako,
Još poplesah moju slavu,
A sad duši tvôj sam pakó?

ZORISLAVA.

Nepriatelj si vazda bio
Od ovieh naših strana',
Ter se u zemlji porodio
Kâ će od nas bit sharana.

LAVOSLAV.

Nu se tebi ja klanjati
Ko božici prestat neću,
A rodih se za imati
S boljom vlasti bolju srěću.

ZORISLAVA.

Strah me j' tvojoj u ljubavi
Ja hoću li imat srěće?
Jer si rodnoj tvôj daržavi,
Lavoslave, daržan veće.

LAVOSLAV.

Zašto sumnjom hoć' sparšiti
Cvětje lěpoj tvojoj slici?
Daržan imam veće biti
Mojoj dragoj věrenici.

ZORISLAVA.

Je l' istina, što govoriš?
Věrovat mi još mučno je,
Ili mnome ruge tvoriš,
Da razcviliš sarce moje?

LAVOSLAV.

Věruj, sladki moj životu,
Da ću vazda ja tvoj biti,
I da rajsku tvû lěpotu
Svedj ću služit i dvoriti.

ZORISLAVA.

Sladkih rěčih, draga glasa
Pune su usti tvè razblude:
Dragi posměh tvoga obraza
Sve otěra moje trude.

LAVOSLAV.

Moja draga věrenice,
Tvojih očih pogled lěpi
I prekrasno tvoje lice
Tužno moje sarce krèpi.

ZORISLAVA.

Věreniče moj ljuveni,
U kom duša mâ boravi,
Uživajmo sjedinjeni
Raj na zemlji od ljubavi.

LAVOSLAV.

Mlado vrěme negubimo,
Na radosti kô nas zove, —
Opet da se povratimo
Na razblude, na cělove.

ZORISLAVA.

Dokle živim tvâ medena
Usta ću ti vik ljubiti,
I pčela ću bit ljuvena
Iz njih koja slast će piti!
(*garle se.*)

PRIZOR PETNAESTI.

(Prikaziva se město od lova.)

RADIVOJ (*u plaštu.*)

Kud me ufanje moje vodi,
Kud sam poći namislio?
Gdi se lěpa mâ nahodi,
Tko li ju je zaplěnio?

Ako lice nje sunčano,
Pravi u kom se raj nazira,
Nebude mi vidět dano,
Neću imati nigdar mira.
Daleko su sve radosti
I mog sarca sva veselja,
Jer u njoj su môj mladosti
Sve požude, svaka želja!
Ako od sunca světlie oči
Nje nevidět budem veće,
Světlost sunce od iztoči
Dan mi izvodit više neće.
Nju kada bi izgubio,
Izgubio bi sebe istoga,
U njoj jer je veći dio
Izranjena sarca moga. —
Moja lěpa věrenica
Kad iz grada blizu izšetà,
S skupom lěpih děvojčica'
Na gusara stupì kleta.
I ko začuh meni rěti
Tvoju dušu zaplěniše,
Harlo stupaj moj odletì
Da gusara satariše.
Odmakoh se na daleče
Od Celovca lěpa grada,
Neznam kuda š njom utečè,
Kud li upravit put ću sada?
Ja ju ištem, nu zamani; —
Ljudemilo gdi si mila?
Kâ nezgoda, u kôj strani
Rajski je ures tvoj mi skrila?
Moga sarca gdi j' kraljica,
Gdi je draga mâ gospoja?
Tko će ukazat nje mi lica,

Da oživi duša moja?
Ah, gusaru nesmiljeni,
S lěpim plěnom ustavi se,
Da se ustavi, jao meni,
Jad, s koga mi duh vadi se!
Al od nikud odgovora
Nit utěhe primam koje,
Neg pustošna jošte gora
Iste vraća rěči moje.
Dubrava ova zapletena,
U koj věčna noć vidi se,
Na moj cvil je nesmiljena,
Na mê uzdahe veseli se.
(*čuje se lovni rog.*)
Nu ki ovo na uši moje
Lovne od trublje glas dohodi?
Sve u buci zamnělo je,
Lovit će se, scěnim, ôdi.
(*skrije se za garm.*)

PRIZOR ŠESNAESTI.

ZVONIMIR s družbom od lovacah.

ZVONIMIR.

Da se bije, da se lovi,
Lovna družbo, kû svak časti,
Svi medvědi, svi veprovi
Pred noge će naše pasti!
Od vas jedni okružite
Vas okolo gaj pregusti,
Druzi mrěže razapnite,
I pse lovne svaki pusti.

(u sebi.)

Pred kraljem ću ja ostati
U velikoj danas cěni,
Kada bude uzgledati
Koji lovac jest u meni.

PRIZOR SEDAMNAESTI.

KRALJ s družbom od dvoranah, PARVAŠNJI, zatim RADIVOJ.

KRALJ.

Ja ulovljen od ljubavi
Kôj nemogu odoliti,
Dojdoh ovoj po dubravi
Zvěri strěljat i loviti.
Očih světlih pogled mili,
S kimi vlada bog ljuveni,
Mene ranì, mene ustrilì,
A svezà me pram zlatjeni.
Ali ljubit jest sramota
Děvu, koju prikor krije: —
Nu nije li još lěpota,
Ona ista, kâ bi prije?

ZVONIMIR (*približi se*).

Ja sam lovce dopratio,
Taj da slave dan nad ine,
Kò mi jesi naredio,
Moj presvětli gospodine!

KRALJ (*Zvonimiru tiho*).

Ljudemila što sad čini,
Jeda obliva suzam lice?
Jeda ures nje jedini
Targá od prama zlatne žice?

ZVONIMIR.

Sada jošte jest smetena,
Nje se sarce još prepada,
Nu s pomoću od vrěmena
Umirit ju mâ je nada.

KRALJ.

Da osvetit bude sama
Svoje veze dikla mila,
Zlatnim vezim zlatnih prama'
Sarce mi je zarobila.

RADIVOJ.

(*poslědnje rěči čuvši iza garma u sebi*).

Što sam čuo? — ništ neostaje,
Da se umnoži moj jad ljuti:
Ovo samo zadosta je
Nesrěćnomu meni čuti!

KRALJ.

U tom garmu što se vije?
Il je větar, il zvěr prika?
(*gledajući na město, gdi je Radivoj skriven.*)
Zvěr nit větar ovo nije,
Nu vojnička to je slika.
Odmah mi ga uhvatite,
Druzi moji prehrabreni,
Jerbo njegve kažu svite
Nepriatelj da je meni.
(*uhvate i dovedu ga pred kralja.*)

RADIVOJ.

To li ja sad posrěd veza'
U sužanjstvu imam biti?
Dokle ćete, o nebesa,
Nesrětna me progoniti?

KRALJ.

Ti u strane stupi moje
Za uhodit bojne sprave,
Nu ćeš platit smionstvo tvoje
Izgubljenjem tvoje glave!

RADIVOJ.

Radivoj sam imaš znati,
Koi ljubim slavu u boju:
Simo dojdoh za iskati
Ljudemilu věrnu moju.

KRALJ (*s posměhom*).

Kad srěd dvora dojdeš moga,
Viděti ćeš věrenicu,
I nje sinka ljuvenoga,
Ki je sličan tvomu licu.

RADIVOJ.

Što to začuh? — moja lěpa
Sinka ima? — je l' moguće?
Jeda i nju ljubav slěpa
Od zavěta, vaj, odvučè?

KRALJ.

Pokli te udes odi iznesè,
Bane mudri i hrabreni,
Ti veselo primi veze,
I od sada robuj meni.
Ś nami srěća ruge stvara,
Što je ona, sad nauči:
Kad je blaga, tad nas vara,
Kad je huda, tad nas uči.

(*lovcem*)

Hajd' sad lovci pogubite
Zvěri sarca ohologa,
Ter jim glave navežite
Po granami dubja toga.
Njega pako odpremite
U kraljevske sad dvorove,
Nu na hrabre nemećite
Njegve ruke zle okove.
Jer vitežtvo koi neznade
I u robu poštovati,
Nije vrědan da imade
Vlast pod žezlom carevati.
Zato budi on u gradu,
Slobodan ko drugi svaki,
Samo pazit da se imadu
Njegvi čini i koraki.
Neću na njem da se osvetim,
Jer za srěću moga puka
Dosta učinih, ako prětim
Da ga netre takva ruka.
(*otide s družtvom.*)

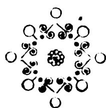
PRIZOR OSAMNAESTI.

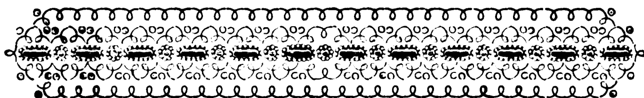
RADIVOJ I STRAŽANI.

RADIVOJ.

Ja nemogu věrovati,
Věrenica da je mila,
Kako čini kralj mi znati,
Ime svoje pogardila.
Dikle, kê su porodjene
Světle od karvi i plemena,
Od ljubavi nepoštene
Čut nemogu ni imena.

Zato robstvo drago j' meni
I radja mi sve pokoje,
Jer po njem ću raj žudjeni
Nać u licu mê gospoje.
O sužanjstvo, ti za mene
Drago jesi i marzeće,
Po tebi ću mê žudjene
U nesrěćj naći srěće.
Marzeće si, voljnost blago
Jer najveće jest na sviti,
Nu opet si meni drago,
Jer ćeš k dragoj mene odniti.
Ja te garlim, jer po tebi
Vidět lěpo imam lice,
Kakva nema neg na nebi,
Mê božice, mê kraljice.
I da mojim prie očima
Srěd nje očih dan se objavi,
Ti tvojima na krilima
K njoj me odnesi, o ljubavi!

ČIN DRUGI.

PRIZOR PARVI.

(Vidi se bojno polje i na njem šator, kod kojega je prestolje kraljevsko okruženo od savětnikah i vojnikah.)

KRALJ, DRAGOMAN I VOJNICI.

KRALJ.

Vojska se je oděliła
Iz kraljestva veće moga,
I mnim dosad da se 'e udrila
S vojskom zmaja koruškoga.

DRAGOMAN.

Světli kralju, komu ugodi
Moja vrědnost, znanje moje,
Poklisar ti ovdi hodi,
Gorotanac kog posló je.

KRALJ.

Neznam, zašto u té strane
Dodjè i koje rad požude? —
Nu reci mu, Dragomane,
Neka doći k meni bude.

DRAGOMAN.

Tvû zapověd mnoge od cěne
Obslužit ću svom naglosti;
U to darži vazda mene,
U kraljevskoj tvôj milosti.
(*otide.*)

KRALJ.

Što opeta imam čuti?
Harač nosi možebiti?
Nu s nikakvim gnjěv moj ljuti
Blagom neće utěšiti.
Dok Koruška nije moja
Niti svarha biti neće
Od karvavog našeg boja,
Junačke mi tako srěće!
Predobit ga nu kada ću,
Ko se nadam, o nebesa,
Odmah carkve sazidat ću
Na čast vama lěpa uresa,
I okó vratah svud ću plěne
U lěp način razvisiti
S lovorikom urešene,
Svim da kažu mê dobiti!

PRIZOR DRUGI.

KRALJ I POKLISAR KORUŠKI.

POKLISAR.

Svak gospodar, koi ljubi
Podložnike věrne svoje,
Da ih netre i negubi
Na ognjene marzi boje.

I vojvoda moj čestiti,
Koga věrne sve su odluke,
Želi u miru dni voditi
I negubit svoje puke.
Gledat polja on nežudi
Ljudskom karvju oplakana,
A s tělesim martvih ljudi'
Na sve strane posijana.
Tim govori: »razvaržimo
Naše vojske, za uteć štetu,
Tere po tri oberimo
Mi viteza da se srětu.
I ako moji budu ostati
Predobljeni s toga boja,
Vojvodstvo ću tebi dati,
Moja vlast će biti tvoja.« —
Ja poklisar, kralju, tebi
Njegovu sam volju odkrio,
Ti razmisli dobro u sebi
I odluči što bi htio?

KRALJ.

Mene pokoj jako trudi,
Nij' počivat drago meni,
Jer tko slavan biti žudi,
Města otima, zemlje plěni.
Od nebesah světe primam,
Kim se vartit svedj trěbi je,
Isto móre za izgled imam,
Kô počivat neumije.
Poklisaru, nu ti, mili,
Smirì sarčbu sarca moga,
I dobrota mâ me sili
Pristat volji kneza tvoga.
I ja put ću taj slěditi;

Da pogodba jest jednaka,
Kraljestvo ću nasloniti
Na hrabrena tri junaka.

POKLISAR.

Hvala bogu! ah, skoro će
Sinut sunce od pokoja,
I oživit opet hoće
Sva, poplesó boj je koja.
Skoro svět će vedra lica
Od masline kitne u sěni
Pod drag romon zlatnih žica'
Pokoj kušat svim žudjeni.

PRIZOR TRETJI.

LAVOSLAV (*vàs oružan*) I OSTALI.

LAVOSLAV.

Stupaje sam i ja moje
Ovde oružan pospěšio,
Veličanstvo slavno tvoje
Da bi čuvó i branio.

KRALJ.

Većkrat tí se moje mire
I čast moju branit stavì,
Tim i sada, Dragomire,
Nedobitni mač pripravi.

LAVOSLAV.

Mačem resim moju bedru,
Da š njim niedne bez prepasti
Branim tvoju krunu vedru,
Dokle budem martav pasti.

KRALJ.

Gorotanac danas meni
Poklisara odi uputi,
Želeć ovi boj ognjeni
Da se bude razmetnuti.
Za svu vojsku strane od svoje
Viteza će tri staviti,
Druga tri ću ja od moje,
Od kih jedan ti ćeš biti.
Nepriateljske satri vlasti,
Krunu i čast brani moju,
Neka věčnom budeš časti
Okruniti krěpost tvoju!
(*otide s družbom.*)

PRIZOR ČETVARTI.

LAVOSLAV (sam).

Što mi se ovo zgodi čuti,
Huda srěćo, bez razloga? —
To da stupaj moj se uputi
Na poraze ćaćka moga?
I da rodna moja strana
Bude s mene procviliti,
I mojieh od gradjana'
Da ja budem karv proliti?
Nu tko nebi ugodio
Ćaćku lěpe mê gospoje,
Bez koje bi tužan bio
I cvilio sve dni moje?
Nje mi lica čini zora
Proć mom ćaćku slěpom biti,
A sad mi se put otvora
Podpunom ju osvojiti.

Da j' tvâ želja izpunjena
Hoće, kralju, tvoja srěća,
Nje lěpota neizrečena
Prosi od mene děla veća. —
Nu kud sarnu mê požude,
Kud se stere mâ odluka?
Da slobodu otet bude
Mom vojvodstvu moja ruka?
Lavoslave, razlog nije
Takve u sarcu želje imati,
Nju izgubit volim prije,
Neg se stavim ćaćka izdati!
Ali opeta izgubiti
Kako od neba nju bi smio,
Kôj sam za plam moj sgasiti
Blago od časti izgubio?
O uzroče od světlosti,
Svemoguća věčna svěsti,
Molim tebe směrno dosti,
Da ove sprave budeš smesti!
Mene s duhom ti rastavi,
Mojih danah těk prikrati,
Ili misli moje upravi,
S kim se trudno sarce rati!
Čest me huda priklopila
I svaka me běži nada,
Nu opet něka blaga sila
S druge strane sa mnom vlada.
Ćaćka izdat nij prilike, —
Zlo je kralja neslušati,
Odluke su mê razlike,
Neznam što ću odabrati?
(*čuje se glas trubaljah.*)
Vaj, što čujem? trublje pušu,
Jur vojnici sim dolaze,

Bože, jači moju dušu,
Koje da se daržim staze?
Ah, nijedna još odluka
U meni se nejavlja:
Na boj ljubav mene nuka,
A dužnost me pak ustavlja!
O ljubavi, ti me sama
U tom daržiš nepokoju,
Zlatnim vezim zlatnih prama'
Svezala si srěću moju;
Svemogućom tvojom moći,
Kû mê uvrědit sarce neće,
Ti iz očih sličnih noći
Na me lěvaš dažd od smeće!

PRIZOR PETI.

KRALJ I LAVOSLAV.

KRALJ.

Jao, što kasniš, Dragomire?
Tarči na boj, osveti me:
Ta tako ti svete vire
U nesrěći neostavi me!
Bez desnice tvê hrabrene
Mê kraljestvo izgubit ću:
Ako ostaviš sada mene
Žezlo s jarmom proměnit ću.
Jur izgubih dva junaka
Na mejdanu vitežkome,
Tvoja samo sablja jaka
Još je podpor carstvu mome.
Zato neckni sada veće,
Na protivne neg junake

Udri i opet varh mene će
Razprět srěća svoje zrake!

LAVOSLAV.

Svaršit će se volja tvoja,
Pripravan sam evo iziti
Sad na polje od zla boja,
Za past il te osvetiti!
(otide).

KRALJ *(gleda za njim).*

Ti koi višnjim nebesima
Vladaš, bože! njegvih ruka'
Jači žile, jere u njima
Čest je cělog moga puka!
(čuje se štropot od oružja.)
Oni su se bit sastali —
Ah, što vidim, o radosti!
Dva Korušca jur su pali,
Svim trim on će biti dosti.
Još se biju, još se bore,
Jedan sarne na drugoga,
Čvarsto stoje jàk dvě gore,
Karv neteče od nikoga. —
(stanka.)
Hvala, bože milostivi,
Smartno ranjen i taj padè!

PUK *(iz vana).*

Dragomire, bog te živi,
Slobodu nam tvoj mač dadè!

LAVOSLAV.
(dotarči na kazalište sav blěd).

Jao, padoše s hude osude:
Desnica ih ubì moja,

Da mê sarce pasti bude
Srěd věčnoga nepokoja!

KRALJ.

U ruke te primam moje,
Branitelju moj ljubljeni,
Hrabrenstvo je slavno tvoje
Uzdaržalo krunu meni.

LAVOSLAV.

Sva je tvoja slava i hvala,
Nisam ništa ja dělovó,
Srěća tvoja jest vladala,
Zato oružje primi ovó!
(*položi mač pred kralja.*)

KRALJ.

Nisi za me ti zaludu
Stavio se vojevati:
Hrabrenomu tvomu trudu
Dostojnu ću plaću dati.
Ako sarce pravedno je
U jednoga, koi gospodi,
Obećanje nigdar svoje
Srěd zapada nezahodi.

LAVOSLAV (*u sebi*).

Ove rěči gnjevne toli
Duh iz těla moga vade:
Ali tko je da odoli
Na ovake smeće i jade?

KRALJ.

Uspomena tvê ljubavi
Svedj će živit sarcu u momu:

U toliko ti se odpravi
Za nać pokoj trudu tvomu.

LAVOSLAV.

Moj se život, koi mi gine,
Ugasit će u porazi,
Prije nego srěd pučine
Světlo sunce zrak ugasi!
(otide.)

KRALJ.

U mû krunu kamen novi,
Koi suncu nezavidi,
Sad postavì vitez ovi,
Da preda mnom slava oblidi.
Jer sporedit tko se od sviuh
Čověčanskih može sinah,
S gospodarom takih dviuh
Ilirskieh pokrajinah?
Po sve strane světa ovoga
Razprět će se moja dika,
I čest puka od onoga
Nad kim vlada mâ šibika!
Zato dan taj proslavite
U veselju svikolici,
Pěsni pojte, vince pite,
I poskoč'te po travici.
Ja pak harlim k Ljudemili,
Jer svět za me slast ako ima,
Nestavì ju udes mili
Neg na bělim nje parsima!
Danas nebo milosno je,
Zato u vrilu moje srěće
Da ugasim plame moje
Služit će mi prem goreće.

A mû dobit proslaviti
Moguće mi sladje nije,
Nego čašu onu izpiti,
Izgorěti bez kê mi je!

(*otide.*)

PRIZOR ŠESTI.

(Soba Ljudemile.)

LJUDEMILA (*sama*).

Sloboda je dar veliki,
A ime častno jošter veći:
Komu parvo udes priki
Otè, može se ubog reći;
Kô se mogu ja pak zvati,
Ja nesrětna, vajme, koja
Ah, izgubih pokoj zlati
I ta dobra obodvoja?
Morala bi izdvojiti,
Ako se ikad nebi ufala,
Da će skoro mene ubiti
Varlost ljuta takih zala'.
Mironosna ova nada
Jest jedino na tom světi,
Što učinì, da dosada
Mogoh udes moj podněti. —
Ali kakov šum ovo je
Od korakah koi se čuje?
Moja mila gospa to je, —
Što doněla simo ju je?

PRIZOR SEDMI.

LJUDEMILA, ZORISLAVA I LAVOSLAV.

LAVOSLAV.

Ljudemilo mâ gospoje,
Po kôj živět mi se ufamo,
Od pomoći same tvoje
Sad potrěbu mnogu imamo.

ZORISLAVA.

Ova slika mâ smetena
Moju smeću spověda ti,
A ti mene mož', ljubljena,
U životu uzdaržati.

LJUDEMILA.

Što je trudno tvoje lice,
Kâ te smeća osvojila?
Za tebe bi, mâ kraljice,
Isti život izgubila.

LAVOSLAV.

Ovdi stupaj moj doletì,
Neka oko mê razgleda
Lěpe zgrade, kih po světi
Lěpota se svud spověda.
Vidět se o tom meni objavì
Angjeoskoga lice uresa,
U kom narav sabrà i stavì
Sve lěposti od nebesa'.
A kad sam se nadazrio
Zorislavi posrěd čela,
Mê sam sarce izgubio,
Njeg je lěpost meni otela.

S nje izgubih mû slobodu,
U živi se plam pretvorih,
I ko srětoh dobru zgodu,
Moju ljubav njoj otvorih.

ZORISLAVA.

On s lěpotom svoga obraza
Mom stravjenom sarcu ugodì,
I ko plame svê mi skazà,
Veći u meni plam porodì.
Tad mu pogled mojih oči'
(Jer ti ništa tajit neću,)
U drag način zasvědoči,
Da ja š njega izgorět ću.

LAVOSLAV.

Svakim danom nam postaje
Bolje znano, narav mati
Da nas oba stvorila je
Za do smarti skupa stati.
Zato u tajni vez stupismo,
Nesmědosmo jer odkriti
Plam naš kralju, a vik nismo
Njega mogli ugasiti.

ZORISLAVA.

Pravedan je, istina je,
Naših sarcah savez ovi,
Jer sveštenik svezó ga je,
Kroz kog božja volja slovi;
Al pred očim jer od světa
Zatajiti moramo ga,
Kano grěšni plamen smeta
Sarca naša on uboga!

Što je druzim sladko voće
I cvět dragi od ljubavi,
Nam su smeće, kê nam zroče
Smartnu muku, kâ nas davi.

LAVOSLAV.

Ono děte, danas koje
U rukah si ti daržala,
Našeg plama plod ono je,
I svih naših uzrok zala';
Jer ako se kralju objavi,
Ono děte naše da je,
Meni i mojoj Zorislavi
Smartna ura odbila je.

LJUDEMILA.

Vaša ljubav sudim da je
Nepravedna i svim prika,
Akoprem vas svezala je
Sveta ruka sveštenika.
Onoj děvi neprašta se,
Kâ je sarca tak směloga,
Usudila ljubit da se
Preko volje otca svoga.
Zato sad mi zapověda
Poštenje vas ostaviti,
Jer od grěha vašeg neda
Potajnicom meni biti!

(*hoće da otide.*)

LAVOSLAV.

Ustavi se, děvo mila!
I promisli, od ljubavi
Svemoguća da je sila,
I sve pod njom u naravi.

ZORISLAVA.

Za ime božje neodhodi,
I ak vaj te naš ne smeta,
Imaj milost kojugodi
Varh nedužna bar děteta.

LJUDEMILA.

Njegva srěća dakle od mene
Ah, zavisi, mili bože!
Cvět nevini da povene
Kog mâ ruka spasit može?
Ne, ne, moram ustaviti
Njega radi mê stupaje, —
Nu što može učiniti
Jedna u robstvu kâ dni traje?

ZORISLAVA.

Drag priatelj, komu moje
Sve su dane misli znati,
Momu ćaćku znat podó je,
Da děteta ti si mati;
Da se od sumnje on izbavi,
Potwardi mu, da se ima,
Rad velike mê ljubavi,
Tako ova stvar sa svima.

LAVOSLAV.

Ah, smiluj se lěpost tvoja,
Da me budeš oživěti!

ZORISLAVA.

Ah, pokrěpi jednu, koja
Gotova je za umrěti!

(*oba padnu na kolěna.*)

Evo oba na kolina
Pred tvê noge mi padamo,
Da nam dika tvâ jedina
Sad dopusti, što pitamo.

LJUDEMILA.

Ili ustani, o kraljice!
Ili ću se oděliti.

ZORISLAVA.

Ja ću ustat, děvojčice,
Kad me obećaš samiriti.

LJUDEMILA.

Hoćeš da ja glas pošteni
Izgubiti budem tako,
I da ostane, jao, pri meni
Dělovanje vaše opako?

ZORISLAVA.

Hini da si zaručena,
Što će svaki věrovati,
I tako će obranjena
Moja i tvoja čast ostati.

LJUDEMILA.

Pokli moja čest odsudì
Da podložna budem tebi,
Pogodit ću tvôj požudi,
Ako i vrědjam sarce sebi.

ZORISLAVA.

Priateljice mâ izbrana,
Tvoju poznam sad dobrotu,
Bit ću tebi ja daržana
Dokle god sam u životu.

(*otide s Lavoslavom.*)

PRIZOR OSMI.

LJUDEMILA (*sama*).

Vajme, tužna što učini'?
Sama moju čest poplesa',
Što će uradit moj jedini,
Ak to čuje, o nebesa!
Tebi ćedu smart doniti,
Radivoju! ove vĕsti,
Jer i tvoja smart će biti
Smart mê vĕre i mê česti.
Čim nij' ino tvê življenje,
Nego ljubav prama meni,
A voda je nepoštenje
Koja gasi plam ljuveni!
Jakno vatra gine i čezni
Smartju darva, kô ga hrani,
Tako mora bez ljuvezni
Poginuti moj izbrani.
Sve to znadem, nu mi opeta
Sarce neda zrĕt u bĕdi
Život jednog od dĕteta,
Kô još nikog neuvrĕdi.
Za biljeg me strahoviti
Udes tužnu izabró je,
Za u mene izprazniti
Sve otrovne strĕle svoje. —
Ali tko se simo opeta,
Mili bože, približava?
Mog silnika slika kleta,
Ah, ovo je — smart mâ prava!

PRIZOR DEVETI.

KRALJ I LJUDEMILA.

KRALJ.

Mâ boginjo! k tebi harlim
Smamljen s draga tvoga uresa,
Već je vrěme da zagarlim
U tvoj slici sva nebesa.
Uživat mi nezabrani
Lěpe i drage usti tvoje,
U kih ljubav dvore hrani,
I najdraže dare svoje! —
(*hoće da ju zagarli.*)

LJUDEMILA (*stupi natrag*).

Prie bi ljutu smart primila
Ove iste od desnice,
Neg ikada dopustila
Na tvû volju moje lice.

KRALJ.

Nije slično, razlog nije,
Da pod cvětjem lica tvoga
Sarce kriješ ljute zmije
Za porazu sarca moga.

LJUDEMILA.

Ako j' cvětje htěla dati
Mojoj slici narav mila,
Sarce od zmije hoću imati
Neka bi ga obranila!

KRALJ.

Tvâ ga lěpost zaman brani,
Jer sad moje sve su odluke,

Da me ures tvoj sunčani
U sněžane primi ruke;
I za plame mê smiriti
Idem bliže jur, gospoje!

LJUDEMILA.

A ja dalje odstupiti
Od plahosti hoću tvoje.

KRALJ.

(*razljutjen za jedan čas u kojem misli*).

Pokli hoćeš da izgorěti
U ognju budem ljuvenomu,
I ja znat ću odolěti
Nemilosnom sarcu tvomu!

(*otide.*)

LJUDEMILA (*u strahu*).

U ljutosti on odhodi,
Namislio stvar je koju? —
Evo ga opet, sobom vodi
Njegovana smeću moju!

PRIZOR DESETI.

KRALJ (*povrati se s dětetom*) I LJUDEMILA.

KRALJ.

Ili smiri sarca moga
Želju, kâ mi smart uzroči,
Il vik više sina tvoga
Vidět neće tvoje oči.

LJUDEMILA (*u sebi*).

Vajme! što ću sad činiti? —
Kako izbavit děte i sebe?
(*kralju.*)
Ajme, kralju prečestiti,
Što to vidim činit tebe!

KRALJ.

Ugodi mi i odluči
Plam ugasit, ki me trudi!

LJUDEMILA.

Poštenje me moje uči
Neugodit tvôj požudi.

KRALJ.

Stratit ću ga bez milosti,
Ak me nećeš uslišati!

LJUDEMILA.

Nevinosti tužnoj prosti,
Ak se nećeš silnik zvati.

KRALJ.

Ak to želiš tak nepusti
Tim me plamom izgoriti.

LJUDEMILA.

Volila bi marzle usti
Od zle smarti poljubiti.

KRALJ.

Dat ga raznest u sto dila'
Okornost me tvoja nuka.

LJUDEMILA.

Jaki bože! tvoja mila
Obranit će njega ruka.

KRALJ.

Na tvoje mi neće cvile
Ugasit se plam od strasti.

LJUDEMILA.

Nebeske će barzo sile
Sve skaršiti tvoje vlasti.

KRALJ.

Znaj tvog sina dakle lice,
Vidět nećeš već nikada!
(*targne děte i hoće se s njim oddělit.*)

LJUDEMILA (*klicajući na vrata*).

Gdě si vajme, o kraljice,
Kralj ti grabi děte sada!
Dojdi, dojdi, jer braniti
Čast ga više meni neda!
(*otide*).

PRIZOR JEDANAESTI.

KRALJ I ZORISLAVA (*dotarči*).

ZORISLAVA.

Ha, što moram, vaj, viditi,
On u rukah svoga děda?
(*pade na kolěna.*)
Ustav', otče moj ljubljeni,
Ustav' sarčbu, skrati odluku;
Nemoj prostit krivoj meni,
Nu nevinom prosti unuku!

Čiem garlim směrno noge
Slavne tvoje veličine,
Glasim zlobe moje mnoge,
Izpovědam mê krivine.

KRALJ.

Kâ me iz neba razvedrena
Strěla udarì iznenadi!
To li kćerca mâ ljubljena
Sebi i meni prikor zgradì?

ZORISLAVA.

Smart od mača čekam tvoga,
Da plam zgasim, ki me gori:
On je poraz sarca moga,
U nesrěću on me oborì.
Sličnu platju grěhu momu,
Dobri ćaćko! dat nebrani;
Nu dětetu nevinomu
Ti nevini život hrani.

KRALJ.

Dobrog otca kćerce huda,
Tko mi ruci vlast digó je,
Da nebudem s prava suda
Razkinuti sarce tvoje?
Ti izgubì misli čiste,
Kâ bì izgled od dobrote; —
Nu srěd karvi tvê ću iste
Utopiti tvê sramote!
Uze, gvoždje, tvarde veze
Za tebe ću pripraviti,
I ako gore što može se,
Za sasvim se osvetiti.

PRIZOR DVANAESTI.

PARVAŠNJI I DOBROTIN.

KRALJ.

Dobrotine moj pošteni,
Hod', da vidiš mê prikore! —

DOBROTIN.

Što se oči, vajme, meni
Za navěke nezatvore?

KRALJ.

Bez bojazni od nebesa',
Čiem města sramu neda,
Ona svoju čast poplesà
I svu slavu mojih děda'!

(*viče nadvor.*)

Simo, družbo od vojnika',
Kim je od dvora straža dana,
Da bludnica bude prika
U zao način pedepsana!

(*stražani dodju.*)

Tamno lice nje pokrite,
Nedostojno od světlosti,
I verige sad metnite
Na nju svake bez milosti!

ZORISLAVA.

Prie neg budem duh puštati
I smartni me trudi srětu,
Želim samo cělov dati
Još jedanput mom dětetu.

KRALJ.

Da se budeš njemu, neću,
Približiti, sardo huda:
Zato za nje težu smeću
Vodite ga odovuda.
(*odvedu děte.*)

ZORISLAVA.

Ah, gani se sarce tvoje,
Neka samo pogledati
Budem drago čedo moje
Prie neg mi se život skrati!
(garli kolěnu kralju, nu on ju razljutjen od sebe odbija.)

DOBROTIN *(u sebi)*.

Nesrětnieh ljubovnika'! —
Tko da sada neprocvili?
Hudi udesu, srěćo prika,
Na to ste li njih donili?

KRALJ.

Tvoja pomnja svakolika,
Dobrotine věrni, budi
Obaznati ljubovnika
Ki se sastat š njom usudi.
Za tim hoću da dni svarši
Pod udarcim oštrih strěla': —
Što ti rekoh pomno izvarši
Da pohvalim tvoja děla.
(*otide.*)

PRIZOR TRINAESTI.

PARVAŠNJI bez KRALJA.

ZORISLAVA.

Idem na smart, Dobrotine,
I neću te vidět veće:

Tako srěća čezne i gine,
Tako radja ljubav smeće.

DOBROTIN *(u sebi).*

Od suzah mi teku rike,
Ah, kû čujem smeću novu:
Od žalosti prevelike
Rěči zavarć ś njom nemogu.

ZORISLAVA.

Dobrotine, na smart harlim
Tužna, plačna, ucviljena,
I odsudu rado garlim
Moga ćaćka uvrědjena.

(tiho.)

Dragom mom ćeš navěstiti,
U kom mê su sve požude,
Jednom suzom da politi
Moj pepeo suh uzbude.
Nu nevidim mog děteta
Njegovana ljubljenoga,
Bez koga se, vajme, smeta
Mir i pokoj sarca moga.
Ti s pogledom veselime
Put prosvětlit meni hodi,
Ki me k poljem nebeskime
Na uživanja věčna vodi:
Nu te nije još viděti,
Da tvê majke drage i mile,
Koja stoji za umrěti,
Vidiš suze, čuješ cvile.
Jao, gdi si, mnim da sada
Moj te gnjěvan ćaćko kolje,
Mâ odhodi draga nâda,
Gine blago mê najbolje.

Kralju i ćaćko moj ljubljeni,
Gnjěv ustavi jedoviti:
K tebi tečem, da ga u meni
Svega možeš izpuniti!
Nu mi bolest veli ljuta,
Sad varh zemlje karvav leži,
I iz njega izčeznuta
Duh na rajske dvore běži.
Vidim ono lěpo lice,
Gdě na njemu ruže nije,
Vidim světle dvě zenice,
Gdě ih věčna tmina krije. —
Sinko sladka mâ ljubavi,
Podj' uživaj rajske urese,
Ali pokli majku ostavì,
Zašto sarce nje odnesè?
Moj ljubljeni, gdi si sada,
Dobrotine? k meni hodi:
Jao, od težka truda i jada
Moja trudna svěst zahodi! —

DOBROTIN.

S ucviljena nje govora,
Ki ganuo zvěr bi u gori,
Mê se tužno sarce otvora,
Za sve da se omramorì.

ZORISLAVA.

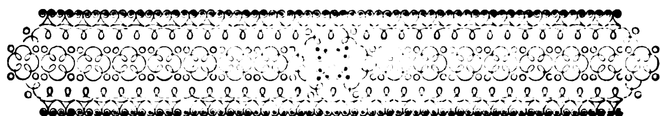
Zvězde hude, kê vodite
Zorislavu na smart hudu,
Jedan zrak joj ukažite
Světle zore u svom trudu!
Gon'te tmine, obkoljena
Od kih sada jest odsvudi,
Bar od vojna nje ljubljena,
Jer to samo od vas žudi.

Sad pak k smarti, Zorislavo!
Neka i zora tvê mladosti,
Jȁk od česti blago pravo
Pade věčne srěd tamnosti.
(otide sa stražom.)

DOBROTIN.

Mâ svěst, vajme, smetena je,
Ko stvar se ova obaznala,
Ljudemila scěnim da je
Za svû obranu nas izdala.
Čiem krivac veće krije
Svû krivinu, kâ ga davi,
Tim krivina velè prije
Odkrije se i objavi.
Kâ pod suncem da stat more
Zloba u dugo pokrivena,
Krivca muči list od gore
I svâ ista straši sěna.
U što veće on se mori
Od pedepse zle uteći,
S nebesah se nanj obori
Grȁd od smeće velè veći.
U čem želi misli hude
Željnu svarhu za donesti,
Većkrat mu se zgodit bude
Svû pedepsu težku srěsti.
Zašto, ljudska o naravi,
Cěć radosti kratke koje
U čas isti kad te ostavi
Duge išteš nepokoje?
Magla, sěna, barza rika
Krěpčia se može zvati,
Neg veselja svakolika,
Kâ umarli mogu imati.

ČIN TRETJI.

PRIZOR PARVI.

RADIVOJ (sam).

Tko u ljuvenom plamu izgara
I lěpotu rajsku dvori,
Svedj ga ledna sumnja udara,
Strah ledeni svedj ga mori.
Vazda prèda, svedj se boji,
Šlje uzdahe, jadno cvili,
Da mu lěpu, koju osvojì,
Ini nebi osvojili.
Jer tko je oni, koi ugleda
Lice, suncu kô slično je,
Da mu sarce svoje neda,
Od mramora neg ako je? —
Nu, zla sumnjo, mene viku
Neusilì, ni ustavì,
Da neljubim onu sliku
Kâ môj duši raj je pravi.
Jer, gospoje, kad bih tebe
Ostaviti kadgod obró,
Ostavio sám bih sebe,
Buduć da si sve mê dobro.

Zato u plamu, ki mi jesu
Razgorile tvè zenice,
Hoću gorět, moj uresu,
Hoću živět, mâ božice!

PRIZOR DRUGI.

SLUGA I RADIVOJ.

SLUGA.

Sve radosti drage i mile,
Gospodaru moj čestiti!
Koje su se ustavile,
Opet će se povratiti.
Nemoj dakle već odsada,
Ako světe hoć' čut moje,
Da tobome sumnja vlada,
Neg samiri sarce tvoje.
Jer děteta od onoga
Tvoja ljuba mati nije,
Neg kći kralja horvatskoga,
Kû tamnica sada krije.
Věrenica tvoja mila
Nevinosti lěr sněžani
Nikad nije oskvarnila,
Jer ga čista ljubav brani.

RADIVOJ.

Těšilo me svedj něšto je
Veleći mi: o razvedri
Pomračeno sarce tvoje
I nenosi sumnje u njedri'.

Nebi, nebi lěpa vila
Kâ gospodi sarcu momu,
Nigda věre oskvarnila
Svomu věrnom ljubljenomu.
K mojoj harlim sad razbludi,
K tebi gredem, sladki raju,
Jerbo moji, ćutim, trudi
K svarsi jurve da stupaju.
(*otide.*)

PRIZOR TRETJI.

(Tamnica.)

ZORISLAVA *(u verigah).*

Da li ja sam Zorislava? —
Mû je zoru noć pokrila,
I sva se je moja slava
U verige obratila.
Světla kralja horvatskoga
To li ja sam kći ljubljena,
Kû u město ćaćka svoga
Garli sada ova stěna?
Ah, mâ česti slavom pala
Kâ si, kuda ostavì me,
Kamo ona čast i hvala
S kom slaviše svi puci me?
Gdi ste oděće mê bogate,
Varh kih dragi kamen gori,
Kê světlostju otimate
Světlost dragu světloj zori?
Dvor li je ovi uzvišeni
Moga ćaćka nesrětnoga,
Ki spravljaše krunu meni
Od kraljestva horvatskoga?

Sad mi spravlja smart nemilu
I razlog je umrět meni,
O prikornu jer sam dilu
Glas ubila moj pošteni.
Tebe žalim, brače mili!
A ne, što ću ja umriti,
Jer se tebi smartni cvili
S mê će smarti poroditi.
Skratit će se, vajme! veće
Moja lěta, dušo mila,
Nu ljubav se skratit neće,
Koju sam ti svedj nosila.
Tebe moga ljubovnika
Mâ će sěna svud slěditi,
Jer nebeska tvoja slika
Njoj će pravi raj svedj biti.
Nu nečuješ, moj ljubljeni,
Ove plačne rěči moje,
Ko sad čujem ja u meni
Veoma težke nepokoje. —
Moram té se daržat stěne,
Past ću inače k zemlji nica,
Zato, stěno, primi mene
Město mojih dvorkinjica'.
O nebesa huda odveće,
Što se još mnom nebolite?
Posrěd ove težke smeće
Duže mene nedaržite!
Dajte nek me jad obali,
Ki me klati neprestaje,
Jer već dosti uživali
Moje jeste cvile i vaje!

PRIZOR ČETVARTI.

DOBROTIN, LAVOSLAV I ZORISLAVA.

DOBROTIN.

Usrěd tmine vidiš ove
Cvili tvoja Zorislava.

ZORISLAVA.
(*čuvši s druge strane poslědnje rěči*).

Po imenu tko me zove,
Tko se simo približava?

LAVOSLAV.

On, po krivnji kojega si
U tamnicu, vaj, bačena.

ZORISLAVA.

Ha, tà to su sladki glasi
Moga vojna prem ljubljena!
Dodji u moje naručaje,
Mog života sarce milo,
(*garle se*)
S tobom sunce ta tmina je,
Bez te sunce mrak bi bilo!

LAVOSLAV.

O da nisam světlost dana
Ugledao, vaj, nikada!

ZORISLAVA.

Ta slast nebi mâ mladjana
Parsa grila kano sada.

LAVOSLAV.

Na prestolju sědila bi
Od dvoranah obkoljena,
Svaka želja tvog sarca bi
Odmah bila izpunjena.
Nebi znala što su muke,
Nit poznala gorke cvile,
I tvê nježne běle ruke
Nebi veze zle nosile.

ZORISLAVA.

Sve verige toga světa
Lahke čini uspomena
Na radosna ona lěta,
Kad od tebe bih ljubljena!
Nij' na světu tê gorkosti,
Kâ bi mogla ogorčati
One sarca mog sladosti,
Koje od tebe směh primati.

LAVOSLAV.

Tvoje nježno sarce prije
Nego stupih u té kraje,
Za nepokoj znalo nije,
Nit za pečal, plač i vaje.
Perivoj ti narav biaše
Od uresa vilinskoga,
U kojemu cvětje cvaše
Baš bez tarna ikakvoga;
Tada dojdoh ko duh kleti
Ponoritih iz jažovah,
Koi na pokoj marzi sveti,
I sarce ti, vaj, otrovah.
Ružu oteh s lica tvoga,
Pokoj ş sarca zatravljena,

Krunu s čela kraljevskoga
A rumelku sa ramena!
Zorislava što pak prima
Za tolike, vaj, darove?
Nemir ljuti u parsima
A na rukah težke okove.
Ali tako nesmě biti,
Moga sarca o carice,
Još te mogu izbaviti,
Hvala bogu, iz tamnice!
Da će izpunit, kralj rěč dadè,
Svaku prošnju od onoga,
Koi mu odkrit ime znade
Ljubovnika, gospo, tvoga:
Ja ću mu ga pokazati
Ako obećat bude meni,
Mom dětetu slobost dati
I supruzi prem ljubljeni.

ZORISLAVA.

Vaj, što čujem? nedaj bože,
Da se izpuni volja tvoja.
Od tvê smarti bit li može
Za me muka gorja koja?
Gorje imade, vaj, stokrati
Cvile i muke on tarpěti,
Kojemu je umirati
Obsudjeno, neg umrěti;
A bez tebe prebivati
Na tom světu, moj ljubljeni,
Znači, vajme, umirati
A ne živět, věruj meni!

LAVOSLAV.

Za sve rane světa toga
U vrěmenu lěka ima,

Ono odolit hoće i tvoga
Tužnog sarca ranam zlima;
A ta moja žartva mala
Prema onomu, što za mene
Ti si jurve žartvovala,
Nije vrědna ni spomene.
Nebrani mi zato umriti
Više takim bezrazlogom,
Neg mi pusti ovaršiti
Dužnost moju — ostaj s bogom!

ZORISLAVA.

Za odvratit moju tugu,
Dobrotine, daj ga ustavi!

DOBROTIN.

Stani i slušaj tvoju drugu,
Koja čezne od ljubavi.

ZORISLAVA.

Ako budeš ti se odkriti
Momu ćaćku rasardjenu,
Smart moju ćeš pospěšiti,
A ne izbavit tvû ljubljenu!

LAVOSLAV.

Ti se varaš, mâ gospoje,
Što obećà, i svaršiti
Hoće ćaćko ljubi moje:
Zato meni jest umriti.

ZORISLAVA.

Tvoj život je bez svakoga
Grěha, zato njega hrani;
Ja uvrědih otca moga,
Mene njegov gnjěv nek rani.

LAVOSLAV.

Ja kriv sám se mogu rěti,
Moje jesu sve krivine:
Ja nemogu pretarpěti
Da nevina dikla izgine!

ZORISLAVA.

Tvoja ljubav neizrečena
Sada s tobom varti i vlada:
Sarca i ja sam nu hrabrena,
Kô se od smarti neprepada.

DOBROTIN.

Zatěcanja plemenita!
Ah, ko ljubav š njim se rati,
U dohodna kâ će lita
Za čudo se spovědati.

LAVOSLAV.

Vidiš dakle, dobro moje,
I životu moj ufani,
Meni umrět potrěbno je,
Da se život tvoj sahrani;
Nu, neboj se, da ćeš biti,
Dušo, od mene ostavljena,
Ak se bude i proliti
Karv mog sarca zatravljena;
Jer i martav, mâ gospoje,
U ognju ću tvom gorěti,
I okó lěpe slike tvoje
Sèna će se mâ vartěti.

(otide.)

PRIZOR PETI.

ZORISLAVA I DOBROTIN.

ZORISLAVA.

Obliva me znoj studeni,
Od očih mi vid se krati,
Něšto sarce grabi meni,
Nemogu se uzdaržati.

DOBROTIN.

Děvojčice lěpa, odoli,
Ko nas razlog svigdar uči,
Na nesrěće hude toli,
Na jad ki ti dušu muči.
Na visoke i hrabrene
Misli sarce tvê probudi,
I u krěposti utvardjene
Proć udesu svěsti budi.
Najkrěposnii reć se more,
Tko se opira hudoj česti,
I tko smeće srěd najgore
Mirna 'e sarca, krěpke svěsti.
Srěća huda čim ga scěni
Satart, kada nanj udira,
Vije věnac ne zeleni,
Neg ki věku neumira.
Od kraljah si porodjena,
Slavno pleme tvê carsko je,
Tim ukaži, mâ ljubljena,
Da je i carsko sarce tvoje.
I kada se oblak pruži
Po prostoru nebeskomu,
Isti ures nebo kruži
I u bitju svedj je istomu.
Slava, za kû znoj otira

Hrabri vojnik čim ju prosi,
Što tegotah više stira,
Toliko se više usnosi.
Umiri se, jer nebesa
Proměnit će tvû čest priku,
Tvardinu će tvojih veza'
Skaršit barzó svukoliku.
Vrěme stoji u proměni,
Povratit će premalětje
Dubravami list zeleni,
Polju travu, travi cvětje.
Město dračja tvoje smeće,
Kó zastira tvê lẹposti,
Procvast će ti lěpše cvětje
Od veselja i radosti.
Doć imaju još vrěmena
Da će u mnogoj uzpět cěni
Tvoga sarca prehrabrena
Děla slavna, věruj meni!
Pěsnici će pěvat znani
Od jezika ilirskoga
Hvale, koje slava hrani
Rad imena vedra tvoga. —
Něka sada skrovna sila
Kôj svěst vladat mâ dala se,
Reć je mene usilila
Ove tebi srěćne glase,
Tmaste oblake težkih truda'
Neka otiraš ti vesela,
Kî zavidno kriju od svuda
Vedru zoru tvoga čela.

ZORISLAVA.

Ah, tvoj govor premedeni,
Koi je svakog pun razloga,

Strah otira potišteni
Jur iz tužnog sarca moga.
(*ustane.*)
Tko da sada smeta mene?
Nebojim se od ničesa:
Sarce imam tvardje od stěne,
Na sve strěle huda udesa!

PRIZOR ŠESTI.

(Soba u dvoru kraljevskom.)

KRALJ (sam).

Sve se zvězde prama meni
Sa svim jesu obratile,
Ter iz sebe jad pakleni
Varh sarca su mog izlile.
Zaman, nebo, sliku tvoju
Za me kažeš razvedrenu,
Kad s nečasti sliku svoju
Mâ kći kaže potamnjenu.
Što mi valja, da ja huda
Moga dobih nepriatelja,
Kad bludnieh srěd razbludah
Nju predobì bludna želja?
Što mi valja od lovora
Da mi slava věnce vije
Kad mâ kći je od prikora
Sebi věnac svila prije?
Znam, da slavan svud kralj ja sam,
I da slavi svak svud mene:
Ali i znadem otac da sam
Jedne kćeri nepoštene.

Za kralje se j' odredila
Kruna, pod njom neka sjaju;
Nu prikorna većkrat dila
U prikor ju obraćaju.
Tužan život kraljevski je,
I svih, ki su na visoku:
Mnokrat slava dnim dospie
Čim u istom jest istoku.
Oni biljeg jesu od srěće,
U ki ona svedj udara,
I sve što se visé veće
Sve ih ona veće obara.
Dvor kraljevski već se trese
Na zamahu huda udesa,
Neg stan ubog, koga obnesè
I od svud vlažni sěver svezà.
Da se jesam ja rodio
Srěd priproste kućarice,
Prikoran bi manje bio
I svètlie bi nosio lice.
Sladje j' kmetu ubogomu
Ralo, kô mu sva je dika,
Neg li meni nesrěćnomu
Sad kraljevska mâ šibika.
Nu što mogu? moć se oprěti
Nikako nij' nebesima,
Zato mora ona umrěti,
Da se ugodi i u tom njima!

PRIZOR SEDMI.

KRALJ I LAVOSLAV.

KRALJ.

Dragomire, kî su glasi,
Jer veseo jesi u sebi?

LAVOSLAV.

Ti podpuno miran da si,
Izdajicu vodim tebi.

KRALJ.

Zla nakaza, reci, gdi je,
S koje gine moja slava?

LAVOSLAV.

Tvâ vedrina čini prije,
Da ovdi dodje Zorislava.

KRALJ.

Ugodit ću tvôj požudi
Neka ona doći bude,
Da jad, kî ju smartno trudi,
Uzmnoži joj teže trude.
(*stražaninu*)
Hodi, slugo, i dovedi
Zorislavu iz tamnice:
Nu da svaki prikor gledi
I pedepsu tê bludnice,
Svu gospodu, sve děvice,
Koje u momu jesu hramu,
Vod' takojer pred mê lice,
Da odolim gnjevnom plamu.
(*stražanin otide*)

LAVOSLAV.

Pred tobom ću on čas dati
Izdajniku smart ovemu,
Neka izgled bude ostati
Ljubovnikom sličnim njemu.

KRALJ.

Dragomiru hrabrenomu
Uvěk daržan imam biti,
I u dvoru ću ga momu
Nad sve ine uzvisiti.
Jer toli se trudiš za me,
Lěpim věncem uresiti,
O viteže, tvê ću prame,
Da uvěk slavan budeš biti.

LAVOSLAV.

Ja ću svakčas trudit jače
I veselo usartati
Medju ognje, medju mače
Za tvû krunu učuvati.

PRIZOR OSMI.

PARVAŠNJI, GOSPODA, GOSPOJE, medju kojimi LJUDEMILA I RADIVOJ.

KRALJ.

Mâ gospodo plemenita,
Pozvó sam vas simo sada,
Da vidite ognjevita
Ko je sarčba, kâ mnom vlada.

Jer strašno ću pedepsati
Kćer nevrědnu moju sada,
Kroz kê děla mâ se krati
Slava, ter u pepeo pada.
Nju, njezinog i bludnika
Moj gnjev stići sad strašni će,
I njih karvju moja dika
Od srama se oprati će! —

PRIZOR POSLĚDNJI.

PARVAŠNJI, ZORISLAVA I DOBROTIN.

DOBROTIN.

Bez bojazni, kćerce, hodi,
I mirnoga sarca budi;
Nebeska te pomoć vodi,
Pred kom běži udes hudi.

ZORISLAVA.

Nebojim se ja rad mene,
Već rad moga věrenika,
U kom duše mê stravljene
Ufanja su svakolika.

KRALJ (*u sebi*).

S jedne strane sarčba ognjena,
S druge ljubav mnome vlada:
Svěst moja je zametena,
Što bi htěla, nezna sada.

LAVOSLAV.

Kad je ovdi Zorislava,
Jednu milost podaj meni,

Prije nego padne glava
Sardi, kâ joj čast zaplěni.

KRALJ.

Vesela ću sarca i lica
Svaku stvar ti dopustiti,
Samo tvoja da desnica
Bude krivca zloga ubiti.

LAVOSLAV.

Prije złotvor neg nepravi
Bude od mene smart imati,
Hoću lěpoj Zorislavi
Svom desnicom da čast vrati.

KRALJ.

Branitelju moj hrabreni,
I moje su to požude.

LAVOSLAV.

Još dopusti, kralju, meni,
Da živěti ona bude.

KRALJ.

Ranio si sasma jako
Tim govorom sarce moje,
Jer življenje nje opako
Od sto smartih dostojno je.

LAVOSLAV.

Sve je meni tvoja dika
Obećala izvaršiti,
Da zlotvora budem prika
S prikom dušom rastaviti.

Oni, koi inim vlada,
Podložan je samo sebi,
I kraljevsku rěč nikada
Pogardio svoju nebi!

KRALJ (*u sebi*).

Za sve sarčba brani i neda,
Nu očina me ljubav nuka
I kraljevska mâ beseda,
Da ju otmem smarti iz ruka'.

(*Lavoslavu*)

Tvoju prošnju svaršit hoću,
A tvâ kazna bit, bludnice,
Ta će samo za tvû zloću,
Da nedojdeš pred mê lice.
Nu taj zlotvor jedoviti
Gdi je, gdi ta zvěr nemila,
Kâ kraljevsku čast grabiti
Stavila se i usudila?

LAVOSLAV.

Ta zvěr — ja sam — ja himbeni,
Mû daržavu koi ostavì,
I ki slično čast zaplěnì
Tvojoj kćerci Zorislavi!
Lavoslav sam, ćaćka svoga
U zlu kî sam ostavio,
I za obranu carstva tvoga
Mojih měštán' karv prolio! —
A sad, plačna děvojčice,
Uvrědjena kâ si bila,
Primi moje iz desnice
Čast, koju si izgubila.

(*jednu ruku daje Zorislavi, a drugom mač vadi*).

Evo gvoždja, kô će tvoje,
Kralju, osvete učiniti,
I krivine težke moje
U môj karvi utopiti.
I kad je umrět meni sila,
S bogom, ćaćko moj izdani!
Věrenice, s bogom, mila,
I ti s bogom, kralju, ostani!

(*u oni čas, gdi se ubit hoće, iztargne mu kralj mač iz ruke.*)

KRALJ.

Koje tvoje jesu odluke,
Lavoslave? daj se ustavi! —
Daj mi bojno gvoždje iz ruke,
Kim start lěta tvâ se spravì.
I podpuno da spoznani
Tvoji od mene budu trudi,
Zorislava, kâ te ranì,
Věrenica tvoja budi.

ZORISLAVA.

Kakov ovo glas veseli
Sad na uši mê doletì? —

LAVOSLAV.

Od ljubavi bog je veli
Predobio udes kleti! —

KRALJ.

Po vašemu srěćnom piru
Ju ću bolje srěće imati,
I u veselju, i u miru
Zlatne věke uživati.

Vazda od vas dalek bile
Sve protivne česti hude,
I nesmele niedne sile
Vašu ljubav i razblude!

ZORISLAVA.

Žudjeni mi život dala
Tvoja, ćaćko, dobrota je,
I u město mnogih hvala'
Ljubim směrno tvê stupaje.

LAVOSLAV.

Pred noge i ja padam tvoje,
Od svih krunah kruno prava,
Kako zrake světle svoje
Istim zvězdam světlost dava;
Na milosti, kê je meni
Tvâ vedrina zadaždila,
Ja ću, kralju uzvišeni,
Odgovorit kroz mâ dila.

KRALJ.

Žezla toga kraljevskoga
Nedostojan ja bi bio,
Da neuzvisim tako onoga
Koi je mene uzvisio.
Vlast ti vraćam otca tvoga,
Kû mu oteh tvojom pesti,
Jerbo polja srěd salskoga
Na sedeš si vrědan sěsti.

LAVOSLAV.

Zadosta mi jest sniženi
Rob i sluga tvoj živěti,

Slědit život tvoj hrabreni
Za hrabren se uvěk rěti.

ZORISLAVA.

U životu jošte je li,
Ah, Njegovan děte moje?
Koga duša vidět želi
Za podpune svê pokoje.

KRALJ.

Živi sinak tvoj ljubljeni,
Za gospodit on se rodì:
Drag će unuk biti meni,
Jer od slavna otca izhodi.

DOBROTIN.

Vaše tuge, vaše smeće
Koliko su teže bile,
Toliko su lěpše srěće
Vam se sada porodile.
Ovdi umarla svěst nauči
Negubit se srěd protiva':
Čest čověka trudi i muči,
Da za trudi on uživa.
Zlato, što plam veće žeže,
Světlii iz sebe zrak puštava:
Gvoždje ranu parli i reže,
Al joj zdravje drago dava.

RADIVOJ.

Da se i ja veseliti
Budem, srěćna družbo, s vami,
Ljudemila mâ će biti,
Koja meni sarce omamì?

KRALJ.

Ja gorio š nje sam sáme,
Požuda bì ona moja,
Ali razlog gasi plame,
Budi dakle odsad tvoja.

(kralj metne ruku Ljudemile u Radivojevu.)

RADIVOJ.

Vruću primi hvalu moju,
O najveći od svih cara',
Koi da drugog spase, svoju
Sam poplesà srěću i sharà.

LJUDEMILA.

Ti za bogom parvi meni
Hoćeš biti, kralju veli,
Jer mi milost tvâ proměnì
Pakao na raj sad veseli!

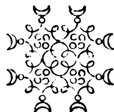
DOBROTIN.

Što si sama sharó sebe
Veću tebi čini diku,
Nego da si tú pod tebe
Vargó zemlju svukoliku.
Zato, kralju, uzvišeni,
Dok će vrědnih dušah biti,
Uvěk će te svět u scěni,
Veloj daržat i slaviti.

KRALJ.

Da sam dužnost izpunio,
Taj ćut sladki naknadit će
Mene za sve kê bi bio
Ja po grěhu stigó sriće.

Slast je kratka, koju on dava,
Duga gorkost, kâ ga slědi:
Kći krěposti jest slast prava,
Zato slědit nju odredi'.
Jurve ćutim ja duboko,
I nova me slast jur grije:
Raj će ugledat moje oko,
Ugledalo kog još nije. —
Sad pak, sladki druzi moji,
Proslavimo danak ovi,
Meni i vama doni koji
Život srětni, život novi! —

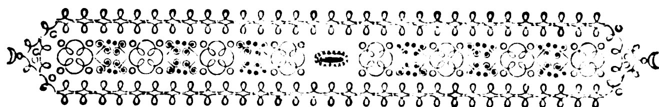
KARVNA OSVETA.

DRAMA U TRIH ČINIH.

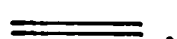
OSOBE.

KRUNOSLAVA, kraljica od Bosne.
DRAGOILA, njezina kći.
ZORKA, Dragoile dvorkinja i potajnica.
STANKO, sin bana horvatskoga, pod imenom od Gradislava.
VLADIMIR, njegov priatelj.
BORBOJ, carević bugarski pod imenom od Vasilie kneza moskovskoga.
ALKUNA, njegova zaručnica.
DOBRILO, starac, njezin pratilac.
PROKOP, garčki zvězdoznanac i odhranitelj Borbojev.
JEDAN SAVĚTNIK, | u kraljičinoj službi.
JEDAN DVORANIN, | u kraljičinoj službi.
JEDAN SLUGA, | u kraljičinoj službi.
POKLISARI HORVATSKI.
SAVĚTNICI BOSANSKI.
JEDAN ULAK.
SAMUILO, ZASUŽNJENI VODJA BUGARSKI.
VOJNICI BOSANSKI I BUGARSKI.
PUK BOSANSKI.

Činjenje biva u Travniku stolnom gradu od Bosne.

ČIN PARVI.

PRIZOR PARVI.

(Kraljičina soba.)

DRAGOILA I ZORKA.

ZORKA.

Zašto krije, gospo milostiva,
Žalost tavna jasno tvoje lice?
Zašto roniš suze i uzdišeš
Kano da te ljuta tare bolest?
Zašto běžiš družtva i veselja,
I neljubiš više, kano prije,
Krotke igre i nedužne šale? —
Tvoja tuga, gospoje presvětla,
Nož je britki tužnom sarcu mome,
Jer te ljubim kano majku moju.
Moje oči gledati nemogu
Suze tvoje, niti uši moje
Slušat tvoje uzdahe žalosne.
Kaži, što je tvoje tuge uzrok?
Kaži, kaži, jerbo žalost svaka,
Věruj meni, da tim veća biva

Čim ju više skrivamo pred světom.
Odkrij dakle tvojoj věrnoj Zorki
Što te muči tako neprestano?
A nedvojim da si uvěrena
O ljubavi prama tebi mojoj;
Jerbo činom višeput pokazah,
Da neznade nitko na tom světu
Uvěrenost bolje cěnit tvoju
Nego věrno Zorke tvoje sarce,
Komu veća slast je tebe služit
Neg varh cělog gospodovat světa!

DRAGOILA.

Tvoja věrnost i iskrena ljubav
Prama meni dobro mi je znata,
Zato tebi duže tajit neću,
Kakova mi kida sarce zmija. —
Valjada se još na ono vrěme
Dobro sětjaš, kada razbojnici
Iz bugarske zemlje navališe
U te kraje kano bura ljuta,
I do istog našeg glavnog grada
Prolěvajuć karv protegnuše se.
Čeljad ova, kâ imahu više
Na zle zvěri neg na ljudstvo nalik,
Zarobiše i nesrěćnu mene.
Zaman sluge mile majke moje
Tužnoj meni sarnuše na pomoć:
Oni svoju karv proliše věrnu,
Nu izbavit nemogahu mene.
Budem za tim odvedena tužna
U dubravu gustu, i predana
Ružnom vodji razbojničke čete.
Strašno režeć povuče me silnik
U nečisto, vajme! krilo svoje;

Cělu snagu tèla moga skupljam,
Kako mogu borim se i harvem
Želeć, da se kakogod izbavim
Iz njegovih okrutničkih rukah;
Nu zaludu svi su trudi moji,
Moć me ostavi i ja iznemogoh!
Nu nebesa milostiva moju
Uslišahu molitvu vatrenu;
Jerbo oči kad otvorim moje,
Spazim jednog viteza, gdě stoji
S bojnim kopjem preda mnom u ruci: —
On biaše tako krasna stasa,
Da bi svaki, koi ga vidi, rekó,
Bog od boja da na zemlju stupì.
Šakom primi silnika za parsa
I podobnim gromu vikne glasom:
»Razbojniče, pusti děvu ovu
»Iz prokletih tvojih rukah, ili
»Martav past ćeš sad od ruke moje!«
Bugar videć spunit da nemože
Što željaše, rikne ko lav ranjen,
I problědi od velikog gnjěva:
»Gdě ste druzi, vapiaše, gdě ste?
»Simo, simo u pogibeli je
»Vašeg družtva vojevoda věrni!«
Ali prije, neg li dotarčahu
Razbojnici da pomognu njemu,
Glava njegva puna carnih zloćah
U prah padè s golemih ramenah!

ZORKA.

Milo nebo nek naplati tvoga
Spasitelja tako hrabrenoga. —
Ali što se zatim još dogodì?

DRAGOILA.

Od svuda se tište naglo silna
S strašnom vikom razbojnička četa:
Svaki želi, svaki ište svoga
Da osveti martvog vojevodu;
Svaki golom sabljom juriš čini
Na hrabrenog moga slobodnika:
Mislila bi da se vàs svèt ruši,
Takav štropot diže se i buka;
Nu, ko stěna usrěd nemirnoga
Móra, stoji neprestrašen vitez,
I ko ona silne vale morske,
Razbojnike mač odbija njegov.
Nakon duga i karvava boja
Strah i prepast dušmane popade
I očitoj tarsi se uteći
Svaki od njih nesmiljenoj smarti.
Mače bace iz nevrědnih rukah,
I u běg se svikolici puste.
Izbavitelj moj velikodušni
Zatim k meni obraz svoj okrene
I milosnim reče meni glasom:
»Děvo tužna, lice sad razvedri,
»I ustavi gorke suze tvoje,
»Jer su tvoji jur dušmani hudi
»Karvju svojom zloću svû platili.«
Ove rěči tiho izustivši
Pozlatjenu kacigu odveže; —
Ah, o Zorko! njegov vatren pogled
Padè na me ko iz neba strěla,
Padè na me, i š njime u moje
Tužno sarce oganj od ljubavi,
Koga samo smart ugasit može!
Ljubav mene u njegove goni

Naručaje, ali kerub oni,
Koi s ognjenim mačem raj najsladji
Od ljubavi i razkošja čuva,
I stidljivost děvička se zove,
Prěči meni, da od carne zemlje
Oči dignem potlačene moje. —
Sva směšana drugo reć nemogu,
Izvan: »Kaži, mili gospodine,
»Čija jesam robinjica sada?« —
Na te rěči duboko uzdahnù
Izbavitelj slavni moj i reče:
»Ja ću biti rob tvoj věkoviti!
»Jer, gospoje, znaj, da mati moja
»Nerodì me za da plěnim, robim
»I progonim slabe děvojčice,
»Nu da čuvam i hrabro ih branim!
»Zato nemaj straha nikakova,
»Nego kaži bez bojazni svake,
»Tko su tvoji roditelji mili?
»Da te mogu njima povratiti.«
Ja mu kažem odmah ime moje,
Nu zamolim, da i on mi kaže
Iz kakova plemena izlazi,
Da za srěću slavnog roda toga
Možem molit svemogućeg boga.
Nu ljubezni vitez odgovori:
»Gospo mila, prosti, tvoju želju
»Izpuniti ja nemogu tužan,
»Jerbo niti sám ja nepoznadem
»Ljubeznivih roditeljah mojih:
»U dètinska jošte moja lěta
»Zarobiše zli dušmani mene,
»Kim iz rukah jedva lanjsko lěto
»Težkom sam se mukom izbavio.
»Ali većkrat čuh iz ustih moga

»Okrutnika, da sam slavne karvi
»I premožnog kneza sin najparvi!«

ZORKA.

Ah, što čujem, milostivi bože!
Možebiti ovaj vitez hrabri
Vladimir je, bratac tvoj ljubezni;
Jer i njega jošte u dětinstvu
Zarobiše Bugari nemili.

DRAGOILA.

Nije, jerbo na pitanje moje,
Ima l' něko naravsko znamenje
U spodobi žvězde na parsima?
Da ga nema, odgovorì vitez,
Niti drugo od života svoga
Meni, izvan da je Gradislav mu
Karstno ime, kazati neznaše.

ZORKA.

Gradislava dakle ti miluješ?
Gradislava, koi u našem gradu
Od nedavna sa mladićem někim,
Kog nepozna nitko, jur prebiva?

DRAGOILA.

Ah, na moju veliku nesrěću
Onog istog ljubim Gradislava!

ZORKA.

Ljubit tako varloga junaka
Nesrěća se nikad zvat nemože.
Mati tvoja hrabrenost njegovu
Cěni i rado dopustiti hoće,
Da mu ruku na oltaru dadeš.

DRAGOILA.

Ah, nebesa nećedu da bude
Na tom světu Dragoila srěćna!

ZORKA.

Razuměm li dobro ove rěči? —
Nevěran je Gradislav neharni?
Tako li je? neljubi te više? —

DRAGOILA.

Više nego iste svoje oči
Gradislav me miluje i ljubi;
Svedjer ljubav njegova još raste,
I na blědom licu njemu čitam,
Da bez mene živěti nemože. —
Nu, baš to je uzrok mog nemira,
To je ravno što me strašno muči!
On izbavì ovaj život meni
I ljubi me više nego sebe,
A ja moram nezahvalna biti
Proti njemu, bože, kojemu sam
Dužna više, nego majci mojoj;
Ja mu nesměm kazat da ga ljubim,
Nesměm kazat što u sarcu ćutim!
Znam da žalost ubiti će njega
Ako drugog supruga postanem;
A i ćutim da bez njega ovaj
Život, koi je njegov dar jedini,
Povenut će ko bez rose trava; —
Sve to znadem i duboko ćutim,
A pomoći tužnoj nesměm sebi.
Bolesna sam i poznadem dobro
Lěk za moju preveliku bolest,
I dapače još mi ga svi nude,
Nu uzet ga pod nipošto nesměm,

A umrěti neće mi se mladoj.
Ah, može li veće biti tuge?
Dva života uništiti moram,
Dva života, kojih radi darhćem!

ZORKA.

Tko od tebe žartvu tu zahtěva?

DRAGOILA.

Ja, poštenje moje, moja savěst! —
Prije nego vidih Gradislava
Zaklela sam živime se bogom,
Da onomu samo mladcu moju
Na oltaru dati hoću ruku,
Koi pogubi Stanka banovića,
Ubojicu milog brata moga.
Majka moja, kâ je tu zakletvu
Za utěšit cvile sarca svoga
Od ljubavi izprosila moje,
Javit čini po daržavi našoj:
Ubojicu sina njezinoga
Tko ubije dobiti će mene
Za suprugu, i po smarti njenoj
Slavnu krunu od zemlje bosanske.
Bez dvojbe jur množ vitezah podjė
U horvatsku željnih kraljevati;
Svaku uru mogu glasi doći
Da neživi vojevoda Stanko,
I ja bit ću tužna usiljena
Gradislavu, koi umira za mnom
I kojemu moj sam život dužna,
Nezahvalna postat i nevěrna,
A Stankovom obreć ubojici,
Kog ne ljubim, niti ljubit neću,
Věčnu ljubav na oltaru svetom!

Mili bože, što će bit iz mene,
Što iz tužnog moga ljubovnika? —

ZORKA.

Ja te žalim, gospoje nesrěćna;
Nu sve nije jošte izgubljeno. —
Gradislav je srěćan na mejdanu,
Zašt mu sarce neodkriješ tvoje?
Jedna rěčca iz ustiuh tvojih,
I ko sivi sokó poletit će
U horvatsku, i bez dvojbe prolit
Karv nemilu dušmanina tvoga!
Ako itko predobit je kadar
Silnog Stanka, taj Gradislav bit će!

DRAGOILA.

Tiho, Zorko, tiho, čini mi se
Ko da čujem tutanj od korakah;
Trěba da se maknemo odavle,
Jerbo moje suzah pune oči
Varlo lasno izdati bi mogle
Tajnu gorku tužnog sarca moga,
Koju žudim uzet u grob sa mnom.
(*otide.*)

PRIZOR DRUGI.

KRALJICA KRUNOSLAVA I STANKO *pod imenom od* GRADISLAVA.

KRUNOSLAVA.

Nećeš dakle, vrědni Gradislave,
Da za tvoje službe neizrečene
Zasluženi primiš dar od mene?
Nu ti kćer si moju izbavio

Od sramote i od prěke smarti,
I najjači štit si i obrana
Krune moje, zato zahvalna ti
Dokle živi bit će Krunoslava.

STANKO.

Světla kruno i gospoje slavna,
Sve četiri strane ovog světa
Jesu pune jur od slave tvoje
I dobrote, zato ako izvoliš
Kò dosada i unapred mene
U milosti uzdaržati tvojoj,
Neću srěći ničijoj zavidit!
Jerbo ništa sladje bit nemože
Nego služit tako slavnu gospu.

KRUNOSLAVA.

Tvoja čednost osramoćuje me!
Tako slavnog dobitnika želim
Ne za slugu, nu za savětnika
Imat moga i za priatelja.
Dakle slušaj, hrabri Gradislave,
Tvarda volja što je Krunoslave:
Ja zahtěvam da izvoliš sa mnom
Dělit ovo kraljestvo u svemu,
A da nisam zaklela se jurve
Prije neg sam upoznala tebe,
Da on samo, koi ubije kletog
Ubojicu milog sina moga,
Dobit ima ljubav kćeri moje
I po smarti mojoj ovu krunu,
Kunem ti se svemogućim bogom,
Izvan tebe drugoga da nebi
Za obranu mile kćeri moje
Na tom světu iskala junaka;

Jer tko joj je život izbavio,
Kadar bit će još i braniti ga;
A tvâ hrabrost, koja zaslužuje
Naplatjena carstvom bit od světa,
Obećava srěću puku mome:
Zato dvakrat daržana bi bila
Nazvati te mojim naslědnikom.

STANKO.

Mojim trudom dar je najvrědnii
Tvoja milost, gospoje presvětla;
Vele časti i bogastva nisam,
Věruj meni, nikada tražio.
Moja želja jedina je steći
Slavno ime, i na korist biti
Svim poštenim i dobriem ljudem.
Ljubim trude, ljubim znoj i boje,
Ali platje nijedne netražim: —
Dobra děla sama su si platja!

KRUNOSLAVA.

Kada samo slavu steći želiš
I toliko priateljstvo gojiš
Prema meni i bosanskoj zemlji,
Na osvetu pozivam te dakle
Proti Stanku knezu horvatskome,
Koi mi sina ubì Kresimira.
Evo mladče novog slave vrila!
Ako padne on od tvoje ruke,
On, kojega predobio nije
Nitko jošte na ovome světu,
Ime će se proslaviti tvoje
Od istoka da zapada sunca;
A i veću radost uzročiti
Mojoj kući nikako nemožeš

Nego ako pedepsaš onoga,
Koi je uzrok sve nesrěće naše.

STANKO.

Ha! što kažeš, kraljice presvětla?
Smart Stankovu ti od mene tražiš?

KRUNOSLAVA.

Može li bit mirna jedna mati,
Dokle živi ubojica kleti
Milog ploda njezine utrobe?
Něme zvěri ljube plod svoj mili,
A ja sinka da smart neosvetim? —
Karv Stankova proliti se mora!

STANKO.

Da l' i tada ako ubojica
Sinka tvoga drag je prian onom,
Koi izbavì život tvoje kćeri?
I ak tvoga děteta slobodnik
Ljubi Stanka toli da bez njega
Pod nipošto živěti nemože? —
Da l' i tada smart njegovu tražiš?

KRUNOSLAVA.

Vaj, što čujem? — Ti priatelj njemu? —
(*jedan čas zamukne, zatim žestoko*)
Neharnu me zovi i okrutnu,
Zovi zlobnu i karvnicu kletu,
Zovi ljutu nakazan od pakla,
Zovi, zovi, kako ti je drago, —
Smart Stankovu žudim i zahtěvam.
Ah, ti neznaš jošte, što će reći:
»On mi prolì karv děteta moga!«
To će reći: tisuću zlih smartih

Tarpět svako trenutje od oka;
To će reći: gorko umirati,
A umrěti nemoć pod nipošto;
To će reći: nosit u parsima
Sve što ovaj svět od mukah ima!
Gradislave, hrabrost cěnim tvoju,
I poštujem u osobi tvojoj
Spasitelja moje mile kćeri,
Nu i marzim, i marzit ću vazda
Na drugara dušmanina moga:
U mojima parsima se bori
Strahovito ljubav sa marženjem,
I bojim se, da marženje hudo
Milu ljubav predobiti bude.
Tko je Stankov priatelj, nemože
Vik priatelj moje biti kuće:
Nikada se hladna voda neće
S jarkom vatrom sjediniti skupa.
Kaži dakle, hoćeš li da budeš
Moj priatelj ili dušman kleti?

STANKO (*vatreno*).

Nikad, nikad neću moći biti
Nepriatelj obiteli tvoje!

KRUNOSLAVA.

Zaboravi dakle da si bio
Ikad drugar vojevode Stanka!
Ako moju tí i kćeri moje
Ljubiš srěću, na onoga marzit
Svakojako moraš, koi razruši
Srěću našu i razmeta radost.
Smiluj mi se dakle, Gradislave,
Ah, smiluj se jednoj majci tužnoj,
I osveti tvojom hrabrom rukom

Smart njezina ljubeznoga sina,
Za kim gine tužno sarce njeno!
Ubij, ubij karvnika njegova,
I ja kano robinja najgora
Odmah ću te, ako hoćeš, služit!
Ah, donesi Stankovu mi glavu,
I ja za nju dati ću ti moju!
Kad se bude onog karv prolila,
Koi mi paklom život ov učinì,
Velika će radost meni biti
Metnut vrat moj pod tvoj mač hrabreni,
Mač Stankovom karvju okarvljeni!
Nu tí jošte kasniš, Gradislave?
Valjada se sa savěstju boriš?
Ah, věruj mi, da izdajstvo nije
Děla kaznit zlobna i opaka,
Nu dapače dužnost parva to je
Svakog hrabra i vrědna junaka!

(*posle jedne male stanke baci se na koléna.*)

Budi, budi milostivan, evo
Ja obimam sad koléna tvoja;
Ah, tako ti boga i sardašca
One děve, kû si obljubio —

STANKO (*presěče joj rěč*).

Dosta, dosta, duže već nemogu
Slušat tvoje tužbe i jauka:
Umiri se, majko, ah umiri,
Harlim tvoju izpuniti volju!

(*odtarči.*)

PRIZOR TRETJI.

KRUNOSLAVA (*sama*).

Mili bože! da l' sam pravo čula?
Hrabri harli Gradislav na mejdan
Da osveti smart mojegà sina?
I nedvojim, njegov nedobitni
Mač će ubit vojevodu Stanka.
Past će, past će dušmanin moj past će,
Ruka, koja ubì sina moga,
Neće dugo više mač nositi;
Skoro će ju, skoro zemlja kriti
Kò ljubeznog moga Kresimira!
Ha, već pada, pada i umira;
Jošte jedan udarac i više
Moj jadovit dušmanin nediše!
Ha, na světu srětnie od mene
Već nemože druge biti žene.
Mili bože, moje sarce vruće
Od radosti i veselja puć će!
Ali nedaj, oče mili, prije
Da me tužnu radost ta ubije,
Dok nevidim kletog Stanka glavu
Odsěčenu po mom Gradislavu!
Nedaj, bože, meni umrět prije
Dok njegova karv se neprolije;
Taj čas samo daj mi doživiti,
Posle toga smart će slast mi biti!

PRIZOR ČETVARTI.

KRUNOSLAVA, *jedan* SLUGA, *i zatim* VOJVODA *od vojske kraljičine.*

SLUGA.

Světla kruno, na zapověd tvoju
Vani čeka vojske tvoje vodja.

KRUNOSLAVA.

Dobro došó! — harli, slugo věrni,
Da pred mene odmah ga dovedeš.
(*sluga otide.*)
Sad sam ravno kako što je trěba
Za razgovor ov razpoložena.

VOJVODA (*stupi u nutra*).

Evo dojdoh, gospoje presvětla,
Kako milost zahtěvaše tvoja.
Čim ti može rob tvoj služit věrni?

KRUNOSLAVA.

Svojim silnim nedobitnim mačem! —
Malo prije primih jedno pismo,
U kom mi se javlja, da bugarske
Silne vojske opet po daržavi
Tužnoj mojoj plěne bez bojazni,
Děvojčice robe, sela pale,
I karv liju podložnikah mojih;
Zato želim, hrabri vojevodo,
Da sakupiš naše vitezove,
I otideš proti dušmaninu
Ter njegovu strašno kazniš smělost.
Nemoj milit nemilosnog puka,
Nego kolji kako i on kolje!

Pa kada se š njime budeš bio
Nikad nikad nemoj zaboravit,
Od onoga da izlazi roda,
Koi učinì štetu neizrečenu
Tisuć krati tvomu zavičaju,
I kraljici tvojoj milog sinka
Nemilosno iz krila ugrabì,
Za kim ona gorke roni suze,
I jauče od ranoga jutra
Ćak do carne za nju strašne noći!

VOJVODA.

Gospo mila, uvěrena budi,
Da u mome sarcu neprebiva
Niti jedna zraka od milosti
Proti onim kada ja vojujem,
Kojih ruke okarvavljene su
S dragom karvju od zemljakah naših.
Zato nemoj, gospoje, sumnjiti,
Da bit nećeš sasvim osvetjena,
Jer ću kano demon od osvete
Tart i ražat zle njihove čete.
Odmah idem skupit tvoju vojsku,
I živime kunem ti se bogom,
Da za kratko vrěme neće biti
Niti jednog Bugara u Bosni!

KRUNOSLAVA.

Ti si uvěk tvoju rěč daržao,
Zato niti sad nedvojim, da ćeš
Izpuniti sve što obećavaš.
Nu za tvoja děla prevelika
Velika će takojer bit platja.
Sada pako idem u dom božji,
Da se žarko Višnjemu pomolim

Da na pomoć tebi i vojnikom
Hrabrim tvojim bude u svih bitvah;
S bogom dakle, vodja moj hrabreni!

(*Krunoslava otide, vodja ju prati do vratah i iduči kaže.*)

VOJVODA.

Gospo mila, ja se ufam, da ćeš
S tvojim slugom zadovoljna biti.

(*nakloni se i otide kroz ona vrata, na koja je došao.*)

PRIZOR PETI.

(Soba Borbojeva.)

BORBOJ (*obučen po moskovski, sam*).

Zaludu su dakle moji trudi?
Zaman bacih bugarske haljine
I obukoh moskovsko oděło?
Mislih, da ću u ovakoj slici
Njenom sarcu laglje se približit;
Ali tvardo Dragoile sarce
Za moskovskog kneza Vasiliu
Ništ nećuti više nego što bi,
Vaj, ćutila za Borboja běDnog,
Njenog carstva varlog dušmanina.
Očevidno vidim, očevidno
Njenu ljubav nikad steći neću.
Ali znadem tko je tomu uzrok:
Nitko drugi izvan Gradislava!
On jedini vlada njenim sarcem,
Njemu samo podložno je, njemu.—
O nevrědna ti kraljevska kćeri,
Tako rod tvoj slavni ponizuješ?
Kralji jesu tvoji roditelji,

A ti ljubiš potlačenog roba?
O sramote i prikora ljuta!
Tako tavniš tvoje světlo ime?
Iz kraljevskog proizlaziš roda,
A najgoreg roba robinja si!
Ti bi mogla sa mnom dělit krunu
Od bugarskog velemožnog carstva,
Pred kim cěli ovaj svět se trese,
A ti daješ jednom inostrancu
Sarce tvoje, od koga se nezna
Iz koje je došó strane světa,
Tko su njemu roditelji bili,
I koi izvan sablje svoje nema
Na prostranom ovom světu ništa:
Ti ovome sarce tvoje daješ?
Mene pako ni pogledat nećeš —
Mene, komu niti rob da bude
Nije vrědan sarca tvog ljubezni! —
Nu tako mi sěde brade onog,
Od kojega primih život ovaj,
Rob taj neće uživati dugo
Što mogućan nije steći Borboj!
Karv bludnika prolit će se tvoga
Pred očima, nevrědnice, tvojim!
A ti kada carica bit nećeš
Možnog cara od bugarske zemlje,
Tužna bit ćeš robinja njegova.
Kako vidim ti verige voliš
Nego krunu, koja světom vlada;
Nek se varši dakle — volja tvoja! —
Jurve varvi na zapověd moju
Množ Bugarah po bosanskih šumah;
Skoro past ćeš u njihove ruke,
Iz kih nitko izbavit te neće;
Skoro, skoro robinja ćeš biti

Onog muža, ohola děvice,
Nad kojim bi carevati mogla!
Što njegove prošnje nisu mogle,
To će steći gnjěv i moć njegova!

PRIZOR ŠESTI.

PROKOP *(dotarči vàs uplašen)* I BORBOJ.

PROKOP.

Běži, běži, gospodine mili,
Iz ovoga prokletoga města;
Běži, běži dok je jošte vrěme
Jerbo nama tu necvate srěća.

BORBOJ.

Borboj nije još pred nikim běžó:
Kaži, što se takova dogodì,
Da si kano stěna problědio? —
Da l' Bošnjaci na nas juriš čine?

PROKOP.

Strašna nebi to nesrěća bila,
Jerbo jošte imamo oružja,
Snažne ruke i u parsih sarce,
A u boju pasti junačkome
Za viteza najveća je radost; —
Ali veća nas nesrěća čeka.
Po navadi popeh se na našu
Prem visoku kulu i pogledah
Na nebesa kroz umětna stakla
Želeć našu saznati budućnost;
Nu što vidih, svemogući bože?
Borbojeva potamnì se zvězda! —

BORBOJ (*směјući se*).

To je dakle ta nesrěća strašna ?

PROKOP.

Ti se směješ, ali znaš li što to
Značit ima ?— Tebe i sve tvoje
Očekiva velika nesrěća,
Jer tvâ ljubav nij' ugodna nebu.

BORBOJ.

Tako dakle? — Razuměm te, Garče;
Dobro znadem što ti steći želiš,
Ali ja se varati nedadem.
Znano mi je, da ti nisi nikad
Odobravó ovu moju ljubav,
Nu sada ti za uvěke kažem:
Dragoilu moram uživati,
Ma baš isto na me palo nebo!
Starče, to je moja tvarda volja,
A što će to reći svaki znade,
Koi pozna sarce Borbojevo!

PROKOP.

Ustavi se, ah ustavi, mladče!
I ne leti, gdě te tvoja čeka
Očevidna nesrěća i kamo
Věkoviti udes prěti tebi!
Věruj starom Prokopu tvojemu,
Koi te ljubi kano sina svoga,
Himba ova rěč da nije bila!
Zvězde prěte, višnje nebo neće,
Kći bosanske kraljice da bude
Gospodara supruga bugarskog.
Ti si višnjeg varlo uvrědio
Da takove prama jednoj děvi,

Kâ iz onog izlazi plemena,
Koje s tvojom živilo je kućom
Još od někad u nepriateljstvu,
Gojiš misli, — a potró si věru,
Kû odavna dao si Alkuni,
Onoj děvi, kâ jedina vrědi
Bit suprugom cara bugarskoga,
I tvoga si ostavio ćaćka,
Da od tuge prě vrěmena umre.
Nu nebesa puna su milosti,
Iz daržave té uteci klete,
Dragoilu baci iz pameti,
I pokajan vrati se u slavne
Tvê Alkune naručaje sladke;
Učini to, i sve tvoje grěhe
Milo nebo oprostit će tebi!

BORBOJ.

Što se toga, sěda brado, tiče,
Věruj meni, to me malo dira;
Nu pravo si rekó, Dragoila
Vrědna nije sa mnom carevati,
Jer me holost njezina uvrědi:
Zato neću nikad podignut ju
Na stol carski od bugarske zemlje;
Ali opet nje lice prekrasno
Uživati — žudim i zahtěvam!
Toga radi zapověd vojnikom
Hrabrim dadoh neka ju zarobe.
Tako silom ono steći hoću
Što s prošnjami steći mogó nisam.
To ću učinit, ali izpustit ju
Dokle živim podnipošto neću;
Jer dok mlad sam radovat se hoću,
Znam bo dobro, da kada jedanput

Pramalětje od života mine
Nikad više vratiti se neće;
Budala je na tom světu svaki,
Koi inače misli —

PROKOP.

Slabi carve,
Stvoritelja nevrědjaj tvojega!

BORBOJ (*razljutjen*).

Varalice, muči i varati
Lude podji glave i strašljivce!
Moje sarce straha nepoznade;
Zato zaman jesu rěči tvoje,
Jer ako bi i istina bila
Što klepetje tvoj lukavi jezik,
I onda bi na stid i sramotu
Od nebesah gledó, da izpunim
Ono, za čim hlepi sarce moje!
Znaj, da bozi kim se Borboj klanja
Desnica su i mač ovaj britki:
Dokle ove imam, ja nemarim
Za nikakve boge niti svetce!
Zato muči ako živět želiš.
Jer tako mi sěde brade onog,
Od kojega primih život ovaj,
Satart ću te kano slabog carva
Ako ikad podstupiš se jošte
Tim podobne izustiti rěči!

(*otide.*)

PRIZOR SEDMI.

PROKOP (*sam*).

Ah, nesrĕtni mladče, ja te žalim!
Kamo harli tvâ nezrĕla pamet?
Jeda neznaš vatra Jupitera,
Da je u prah i gigante starla?
Tako i ti tarčiš u smart tvoju;
Doć će vrĕme, kada ćeš spoznati
Da iz mene ljubav besĕdjaše,
Kad te molih neka se odrečeš
Bezrednoga života tvojega,
Ali tada biti će prekasno;
Jer nesrĕća stopom slĕdi grĕhe! —
Zaman dakle trudi moji biahu?
Ja ga zaman učih mač voditi,
Tratit strĕle i jašiti konje?
Razkoša je tašta, a ne slava
Za kom hlepi sarce mog Borboja!
Ah, kada sam još u tvom dĕtinstvu
Velepomno podučavao te
Štit nositi, i kroz guste gaje
I planinske ponosite hridi
Vepre gonit i tĕrat medvĕde,
Pun radosti mislio sam, da ću
Dobitnika učinit iz tebe,
Pred kim budu padat na kolĕna
Ovog svĕta puci svikolici.
A što postà iz Borboja moga?
Sramni bludnik i karvnik nevrĕdni!
Ah, ja njega i nepoznam više;
On nij' više onaj, koi je bio, —
Nu ti znadeš, milostivi bože,
Koi poznaš najskrovnie misli

Da je krivnja daleko od mene,
Da nesrěće Borbojeve uzrok
Starac Prokop nije, neg sám Borboj! —
Ja učinih sve što mogoh, da ga
Od nesrěće očite izbavim,
Ali on me nehti poslušati,
Više nisam učiniti kadar! —
S bogom ostaj dakle, moj Borboju,
Ja te ljubih kano děte moje,
S bogom ostaj, bog da s tobom vlada:
Prokop stari ostavljate sada;
On odlazi, jer mu ljubav neda,
Tvû očitu nesrěću da gleda!

(*hoće da otide, u taj čas dojde Alkuna i Dobrilo.*)

PRIZOR OSMI.

PROKOP, ALKUNA I DOBRILO.

(*lica ovih poslědnjih pokrita su kacigom.*)

PROKOP (*smotrivši ih*).

Nu kakva su ovo dva viteza?
Ruho světlo i hod ponositi,
Kažu da su od gospodskog roda.

(*njim.*)

Božja pomoć, hrabri vitezovi!
Nebi li mi kazat izvolili:
Tko ste, i što vas u té kraje doni?

ALKUNA (*odveže kacigu*).

Poznaš li me, mnogopoštovani
Starče, jošte?

PROKOP.

Alkuno, ti ovdi?
Ah, dopusti da poljubi sada
Prah od nogah tvojih rob tvoj věrni.

ALKUNA.

Ustaj, starče mnogovrědni, ustaj,
Tvoje město jest na' sarcu mome,
Koje kano roditelja svoga
Tebe ljubi i ljubit će vazda.
Odhranitelj sladkog mog Borboja
I savětnik od mladosti moje
Nesmie se tako poniziti!
Ustaj, ustaj, ter u naručaje
Dojdi tvoga zahvalnog děteta,
Koje jurve dugo neimaše
Slast slušati mudre tvoje světe.

PROKOP.

Ah, gospoje milostiva moja —

ALKUNA.

Zašt nekažeš »mila kćerko moja?«
Što sam, vajme, tako sagrěšila,
Da me, otče, nemiluješ više?

PROKOP (*obimajući ju*).

Kćerko moja, Alkuno ljubezna!

ALKUNA.

Otče milí!

(*stanka.*)

DOBRILO.

Mili moj Prokope,
Zdrav mi bio, i ja te pozdravljam!

PROKOP.

Sveti bože, da li dobro čujem?
To je moga starog priatelja
Glas ljubljeni, glas Dobrila moga!

DOBRILO.

Dodj na parsa tvoga starog druga.
(*garle se.*)

ALKUNA.

Sada pako, mili moj Prokope,
Daj nas vodi k Borboju mojemu!
Svakolika domovina naša
Bez njega je meni pustoš bila,
Za ljubljeni život njegov predah,
Predah tužna u snu i u javi.
Dvi godine danah nečujući
Niti slova, vaj, o njemu, mislih
Carna zemlja jurve da ga krije:
Suze ronih ob dan i u noći,
Ali moja dobra zgoda někog
Iz tih stranah targovcą uputi
U pustinju onu, gdi odlučih
Moj u plaču dokončati život.
On mi kaže da se zdrav nalazi
U Travniku moj ljubezni Borboj;
Odmah uzmem vojničke oprave
I u družtvu slavnoga Dobrila
Otca moga starog priatelja
Uputim se u bosanske kraje.
Mnogo tarpjah na tom dugom putu,
Ali ljubav, s kojom sve se može,
Moć davaše mojim slabim udom;
Tako dojdoh u krajine ove. —

Jedan pogled od Borboja moga,
I sve budem zaboravit trude,
Koje za njeg jesam pretarpila! —
Nu, što kasniš, poštovani starče,
Zašto odmah nevodiš nas k njemu? —

PROKOP.

K njemu — k njemu -- gospoje presvětla —

ALKUNA.

Starče, ti si u velikoj smeći —
Ah, ja čitam na licu tvojemu:
Koga ljubim da neživi više! —

PROKOP.

Ti se varaš, on je u životu.

ALKUNA (*presěče mu rěč*).

Nu bolestan, veoma bolestan,
Bez ufanja bolestan i lěka, —
Na pol martav, ah, nije li tako?

PROKOP.

Nebrini se o njegovom zdravju:
Nikad nije on zdravii bio.

ALKUNA.

Lažeš, starče, moje tužno sarce
I tvâ smeća očevidno kažu
Da me čeka velika nesrěća!
Ja viditi moram mog Borboja,
Moram, moram, živa ili martva;
Netaji mi, ah, za ime božje,
Kaži, kaži što se od njeg zgodi? —
Kakova ga pogibel obstira? —

Zašto mučis? — milostivan budi
Ter napokon odpri usti tvoje! —
Ah, smiluj se, smiluj tuzi mojoj! —
Gore nego britki mač me kolje
Ovo tvoje mučanje prestrašno; —
Evo tvoja obimam kolěna
Tvoja kćerka, otče, ucviljena;
Ako sam ti ikad draga bila
Neuzmnažaj, starče, mojih cvilah,
Jer neima gorčiega jada
Neg je stališ u kojem sam sada; —
Jer je gore sumnjit tisuć krati,
Neg nesrěću očevidno znati!

PROKOP.

Ah, što tražiš, gospoje od mene?
Projdi me se — ja neznadem ništa.

ALKUNA.

Nu ja znadem, da je licumirstvo
Ljubav tvoja prama meni bila, —
Ti me nisi nikad milovao!
Jer me mučit nebi mogó tako
Da me ljubiš kano děte svoje.
Sarce ti je tvardje od kamena,
Jer ko čvarsta u pučini stěna,
Kâ od valah ganut se nedaje,
Tak za moje ti nemariš vaje!

PROKOP.

Kćerko, kćerko, britki nož su tvoje
Strašne rěči, ah, za sarce moje;
Mukah, kê mi sumnja ta zadadè
Nit u istoj smarti ne imade,
Tisuć putah laglje jest umrěti
Nego ukor takovi podněti!

ALKUNA.

Odgovori na pitanje moje,
I ja ću te kano otca ljubit
I klečeći molit za proštenje,
Što uvrědih milo sarce tvoje; —
Odgovori na pitanje moje
I ja budem obožavat tebe. —
Ah, tako ti svete věre naše
I živoga na nebesih boga!
Nemoj, nemoj dulje mučit onu,
Koja tebe kano otca ljubi,
Ako smart joj ti nežudiš ljutu.
Moje sarce dosta snage ima;
Kadra jesam poslušati svaku,
Věruj meni, nesrěću na světu: —
Zato, otče, nemoj kasnit veće,
Neg daj, kaži, zašto si zamukó?

PROKOP.

Ti zahtěvaš; — izpunit ću dakle
Premda s težkim sarcem volju tvoju;
Da nemisliš, mila kćerko, duže,
Prokop da je gluh na molbe tvoje,
Ali zatim odmah odělit ću
Za vavěk se iz očiuh tvojih,
Jer nemogu gorke gledat suze
One děve, koju ljubim kano
Da je moje ljubezno dětešce.
Čuj nesrěću, děvo, dakle tvoju:
Borboj — Borboj — koga ljubiš tako —
Borboj — kćerko — nevěran je tebi!

(*otide.*)

(*Alkuna čuvši Prokopove rěči iznemogne i padne u naručaje Dobrila.*)

PRIZOR POSLĚDNJI.

ALKUNA I DOBRILO.

DOBRILO.

Mili bože, Alkuna umira!
Ha, Borboju, to je tvoje dělo!
Ti si njezin ubojica kleti;
Ali darhći pred pedepsom božjom,
Jer pravedan bog je, darhći, darhći —
Nu što vidim? — Hvala budi Višnjem,
Duh se u nju opeta povraća,
I iz nova sardašce joj bije! —

ALKUNA (*za jednom stankom*).

O nebesa — što se zgodì sa mnom? —
Sanjah tužna? — Ah, ne, ne, ja bdiem,
Istina je — istina prestrašna!
Borboj, za kim sarce moje čezne,
Moj me dragi Borboj, vaj, neljubi;
Borboj, koi se bogom kuniaše
Da nebude nikad ostaviti
Tužnu mene, on sad drugu ljubi!
Ja zakletvi věrovah njegovoj
I predadoh njemu sarce ovo,
Sarce věrno, u kojemu ništa
Neprebiva izvan njega sáma,
A on muke njegove ne čuti! —
Zato dakle prevalih planine,
Zato mraze i goruće zrake
Jarkog sunca dragovoljno tarpjah,
I podnesoh trude neizměrne? —
Ja sam bědna sve to učinila
Samo moga da Borboja vidim
I pritisnem k věrnom sarcu mome; —

A on mene jurve zaboravì,
Zaboravì i zakletvu satrì!
Čuješ, bože, on zakletvu satrì,
A tvâ sarčba jošte se nejavlja?
Što? ti tarpiš, o pravedni bože,
Takov grěšnik tvû da gazi zemlju?
Kako? — nije strělah već u tebe?

DOBRILO.

Utěši se, i nemoj dvojiti,
Da milosno uslišati nebo
Sarca tvoga neće gnjěv pravedni,
I na glavu od krivnika ljutog
Obaliti smartonosne strěle!

ALKUNA.

Ha, što kažeš? — Borboj moj da umre;
Je l' moguće, da je smart Alkuna
Ikada mu poželiti mogla? —
Nedaj, bože, da ja smart mu želim,
Smart Borboju sarcu sarca moga, —
Mom Borboju, komu na parsima
Rajsku radost tolikrat uživah,
Koi u jednom trenutju od oka
Većom slastju obdarì me tužnu
Neg mi vàs ov život dati može,
A ja njemu ljutu smart da želim?
Daleko to nek od mene bude;
Još u mojih parsih cvate harnost,
I od gvoždja nije sarce moje;
Ako ljubim iskreno Borboja
Slast mi mora njegova bit sрěća
Ako ju je i u naručaju
Druge koje děvojčice našó!
Živi dakle, moj Borboju, živi,

U veselju i razkošju sladkom;
Alkuna te varhu svega ljubi,
Radi toga blagosivlje onu,
Koja srěću života tvojega
Utemeljit kadra jest na světu!

DOBRILO.

Takvo sarce on je izdat mogó! —
Zaboravi tu nakazan ružnu,
Mila kćerko, jerbo nije vrědan
Da na njega već pomisliš samo!

ALKUNA.

Da na njega nepomislim više?
Ah, 'neznaš li, da Alkune život
Ino nije neg na njega mislit?
Umrět moram, drugo nij' prilike,
Ako neću da na njega mislim;
Zato drugo meni neostaje
Neg umrěti, dà, umrěti samo;
Kad se mora, — nek se umre dakle!

(*izvadi nož i hoće da se ubije, nu Dobrilo iztargne joj ga iz ruke.*)

DOBRILO.

Vaj, za boga što si nakanila?

ALKUNA.

Amo nož taj! — ako sam ti draga!

(*za jednom stankom, u kojoj se vidi, da joj něšto na um pade.*)

Nu, slobodno zadarži ga, starče, —
Nebrini se — tako umrět neću,
Jerbo vidim, ova smart bi bila
Ko moj život gorka i nemila:

Kada sladko nemogu živěti,
Barem hoću sladjie umrěti; —
Hvala za tu misó, bože mili,
Više neznam što su plač i cvili!

(*hoće da ide.*)

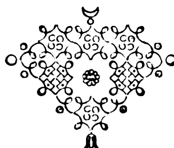
DOBRILO.

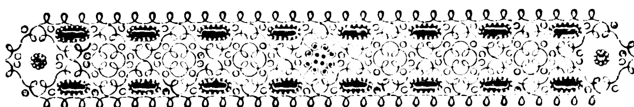
Ustavi se, vajme, kćerko mila,
Tako naglo kud si s' uputila?

ALKUNA.

Ti me pitaš, kamo sada harlim? —
Moju srěću, otče, da zagarlim!

(*otidu a zastor pade.*)

ČIN DRUGI.

PRIZOR PARVI.

(Prebivalište Stankovo.)

STANKO I VLADIMIR, *zatim jedan* SLUGA *od Dragoile.*

VLADIMIR.

Mili Stanko, něšto nemiloga
Tebi se je moralo dogodit,
Jerbo nikad vidio još nisam
Tako mračno tvoje vedro čelo:
Odkada si od kraljice došó
Nisi rěči jošte zametnuo;
Tvardo mučis, i da te nečujem
Više putah duboko uzdisat,
Mislio bi da neživeš više.
Otvori mi, brate, sarce tvoje,
Možebiti pomoći ti mogu.

STANKO.

Izvan smarti nema na tom světu
Pomoćnika za nesrěćnog Stanka.

VLADIMIR.

Ako smarti žartvovat se mora,
Tako neka ja ta žartva budem,
Ja koi Stanku život moj sam dužan,
Dužan život i slavu junačku.
Što bi bio nesrěćan ja sada
Da me nije tvoja hrabra ruka
Izbavila iz bugarskih šakah,
Koji su me zarobili tužna,
Kako od njih čuh, još u dětinstvu? —
Tko u hudom odgojen je robstvu
Um i sarce potlačeno ima!
Zato mogu bez laskanja reći:
Da od onda stopram se porodih
Kad u tvoje dovedè me ruke,
Slavni Stanko, moja dobra zgoda.
Jer ne tělo samo, nu i dušu
Izbavì mi iz verigah ružnih;
Kano brata obljubì me svoga,
I u svem što sarce i um krasi
Podučì me ljubavju bratinskom.
Priměr meni bì tvoj slavni život,
Svaku krěpost i sva sladka čuvstva
Ti mi ulì u mâ divja parsa; —
I tako si iz nevrědna roba
Načinio slobodna čověka!
Tebi, Stanko, ja sam dakle dužan
Sve što imam i što jesam tužan;
Zato nikad srětnii bit neću
Neg kad umrem za Stankovu srěću!

STANKO.

Dobro znadem, sladki Vladimire,
Da je kadro tvoje jako sarce

Za drugara umrěti svojega;
Nu smart tvoja pomoć mi nemože,
Jerbo dokle ovo sarce kuca
I nesrěća živěti će moja.
Zato drugo meni neostaje
Neg umrěti, ili tarpit vaje.

VLADIMIR.

Zagonetke tvoje su mi rěči,
Kîh nikako dokučit nemogu:
Juče jošte želio si živět,
Danas pako umrěti zahtěvaš?

STANKO.

Ni l' ti znano, da se neprestano
Na okolo varti srěće kolo?
I tko danas slavnu krunu nosi,
Rob je sutra i za hlebac prosi?
I sa mnom se tako dogodilo;
Juče jošte ufanje bì milo
Lěk ranama tužnog sarca moga,
A danas sam i bez lěka toga. —
Dobro ti je znana, Vladimire,
Moja ljubav prama Dragoili; —
Istina je, okorno bì vazda
Kano stěna proti valom morskim
Tvardo sarce ove děvojčice
Prama molbam i uzdahom mojim;
Nu ja mislih, da će ipak vrěme
Led raztalit od njezinih grudih,
I pram Stanku od njezine majke
Prekorednu ugasiti marzost.
Ali danas vidim očevidno
Da sam zidó na prudu od móra!
Jer od mene zahtěva kraljica
Da ga moja ubije desnica.

VLADIMIR.

Da bi znala tko je ovaj Stanko,
Smart njegovu tad tražila nebi.

STANKO.

Ti se varaš, o moj Vladimire.
Ja joj kazah, da je život Stankov
Sa mojime sadružen životom,
I njegova smart da je i moja;
To joj kazah, da saznadem, da li
Smart Stankovu još i onda žudi,
Kada bi joj slučaj koi odkrio,
Da je bila mišica njegova,
Koja milu kćerku joj izbavì
Iz bugarske prem nemile vlasti. —
Ali ona jedva to začuvši
Odmah zove dušmanom me svojim,
Ter neharna taj čas zaboravì
Na sva dobra, kâ od mene primì,
I u meni drugo ništ nevidi
Neg drugara od dušmana svoga
I š njim skupa uništit me želi.
Iz tog dakle sudi, mili brate,
Jeda li se zaludu netrudim?
Kad ju nuka osvetit se želja
Varh Stankova jurve priatelja,
Ta šta on se ufati imade,
Ako krinka iz lica mu pade?

VLADIMIR.

Ha, što kažeš? sarce ove žene
Mora biti ljutje od hiene,
Kad ju ubit onog želja nuka,
Čija kćer joj oslobodì ruka!

STANKO.

Takim nemoj imenom ju zvati;
Ti neznadeš, što će reći mati! —
Od zlih mukah pakó gori hudi
U nevoljnoj materinskoj grudi
Kada sina, koga varh sveg ljubi
U njegovom prolětju izgubi! —
Gnjěv je njezin dakle svim pravedan
I požale stališ njezin vrědan;
Zato nisam obreć joj kasnio
Da Stankovu budem karv prolio.
A i vidim, da je sladje umriti
Neg za gledat obsudjenom biti
Kako moje Dragoile mati
Neprestano smartne muke pati; —
Moja smart će sreća za nas biti,
Jerbo će nas oba umiriti.

VLADIMIR.

Bože mili! — što si pomislio? —
U grob tarčiš poradi utěhe
A tugovat neimaš uzroka.
Kresimirov ubojica nije
Nu dobitnik vojevoda Stanko.
Zato ako mirna jest ikoja
Svěst čověčja, može biti tvoja;
Jerbo glavu Kresimir je svoju
U poštenom izgubio boju.
Smart njegova ljudomorstvo nije,
Neg poběda, kâ te slavom krije;
Nazočan sam svědok i ja bio
Kad se loša ova zgoda rodì,
Zato, brate, dobro znano mi je
Da nij' krivnje nikakve u tebi. —

Navada je u bojnih Horvatah
Svako lěto s velikom radosti
God slaviti gospodara svoga,
Na koi blagdan takojer dojezdi
I množina od inostranacah
U grad stolni, koi se Modruš zove.
Taj dan isti i lane slavismo
Vino carpeć i lomeći kopja.
Izmed slavnih inostranih glavah
Bì takojer kraljević od Bosne,
Koi po ručku skoči na svog šarca
Nukajuć te na bojničku igru, —
Običaj je tako u vitezah. —
Poziv primiš, baciš se na vranca,
I pred cělim počme boj se družtvom.
Na nesrěću mislio nij' nitko,
Jer na tako laganom mejdanu
Ne harve se nikada za glavu;
Nu inače sudbina odlučì:
Tvâ umětnost u vodjenju kopja
I mišice jakost od želěza
Kresimira uzdignù sa sedla
I povalì na zelenu travu,
Nu bez svake i najmanje rane;
Ali divji uplaši se parip
I s kopitom oštrim skarši glavu
Nesrětnoga gospodara svoga!
Na pomoć mu bratinsku dotarčiš,
Nu na gorku obću našu žalost,
Njemu nije jur pomoći bilo.
Tim slučajem Kresimir umro je,
A ne, brate, kroz oružje tvoje.

STANKO.

Jeda na me zato manje marzi
Ucviljena one děve mati
Bez koje mi pakó taj je život?
I da l' zato ista ona manje
Od onoga ime, vaj! proklinja,
Kog na světu ako nebi bilo
Brat joj nebi u zemljici ležó?
To je, to je, a ne moja savěst
Što me muči i u grob sad těra.
Vidiš dakle da bez smartnog sarpa
Moga sarca prem duboke rane
Ništa, ništa izlěčit nemože;
Zato ako iskreno me ljubiš
K srěći mojoj put neprěči veće,
Nego pusti mirno da izdahnem.

VLADIMIR.

Nikakove ako nema više
To življenje vrědnosti za tebe,
Bar se smiluj sědom otcu tvome,
Kom jedini štap si u starosti.
Veliku ti starac ljubav nosi,
Sve što ima za tvoju bi srěću,
Dobro znadeš, odmah žartvovao;
Zato nosi za njegovu srěću
Ovaj život, koi on tebi dadè,
Misleć velik dar ti dati š njime
A ne težko i marzeće brime.

STANKO.

Dok ti živeš, on će imat sina,
Boljeg sina bez svakog dvojenja,
Nego što bi ja mu biti mogó,
Buduć da je zdravo sarce tvoje.

Na veselje ti ćeš biti njemu,
A ja bi mu na nevolju bio,
Jerbo suze ronio bi vazda.
A věruj mi da se varlo varaš
Ako misliš, za ljubeće sarce
Gorja rana smart ljubimca da je
Nego gledat ko od mukah čezne:
Zato jedan uzrok više to je
Za življenje uništiti moje!

VLADIMIR.

Što će pako od sirote biti
Dragoile, kâ za tobom gine?

STANKO.

To misleći malo ju poznadeš,
Jerbo mojim cvilom i uzdahom
Zatvoreno njezino je sarce.
Da bi ona što ćutila za me
Ne bi licu mom se uklanjala,
Ali ona kad me iz daleka
Smotri samo, odděli se odmah
Kano da je, vajme, upazila
Dušmanina il zlotvora svoga!

VLADIMIR.

Uprav to je ljubavi znamenje! —
Ta pred tobom kako da neběži,
Kad su strěle sarcu njezinome
Tvoje bistre i vatrene oči?
Nije dvojbe, ona ljubi tebe, —
Nu što rekoh? — ljubi? — mnogo više —
Ona čezne za tobom i vene!
Nek sam drugi ako nije tako,
A u licu i ja sam joj čitó

Više putah něšto takovoga:
Kad mi iz ustih koi put uteče
Ime tvoje u nje nazočnosti,
Zažari se ko rumena ruža,
I smetena niti jedne rěči
Izustiti nemogaše više:
Što je ovo, ako nije ljubav? —
Ali tiho, nětko simo ide.

(*jedan sluga unidje noseći pismo.*)

SLUGA (*Stanku*).

To pisamce, gospodine mili,
Tebi glasi. —

STANKO.

Tko ga šilje meni?

SLUGA.

To je ono, što nit ja neznadem.

(*nakloni se i otide.*)

STANKO.

Stani, momče, —

VLADIMIR (*šaljivo*).

Kani se ga, brate,
Možebiti ja ću pogoditi
Koja ruka tu napisà knjigu; —
Hoćeš li se sa mnom okladiti?
Ja bi reko, da se varlo varaš
Ako misliš, da je od — muškarca —

STANKO (*malo razljutjen presěče mu rěč).*

Vladimire! nisam razpoložen
Za takove sada razgovore.

VLADIMIR.

Pročitaj ga samo i vidit ćeš
Da, što rekoh, istina je čista.

STANKO.

(otvori pismo i čita, lice mu se razvedriva, zatim progovori radosno.)

Mili bože! da li pravo vidim?
Dragoila poziva me k sebi —
Ona dakle na mene ne maŕzi?
Priateljem mene zove svojim? —
Ah, natrag se ufanje povraća,
Sarce skače u mojim parsima,
I něšto mi govori u njima,
Srěća tebi naproti korača!
Zato nos' me na tvojim krilima,
O ljubavi, k mojoj Dragoili,
Da mi u radost proměne se cvili,
Jer mi život opet vrědnost ima!

(otide.)

VLADIMIR.

(gleda jedan čas za njim prijatno, zatim vatreno progovori.)

Steri stazu stupim njegovima
K dobroj srěći, bože milostivi!
Jer vrědno je, da u srěći živi,
Vrilo srěće koi je mnogima!

(otide kroz druga vrata.)

PRIZOR DRUGI.

(Soba od Dragoile.)

DRAGOILA I ZORKA.

DRAGOILA.

Na što, Zorko, nagovori mene?
Nije, nije dostojno ni pravo
Děva sama da odkrije svome
Ljubeznomu što za njega ćuti,
I što pati njezino sardašce; —
Prikor to je i sramota ružna. —
Ako na to, vaj, pomislim samo
Od prepasti i golemog stida
U garlu mi rěč zaběgne odmah. —
Volim, volim, život da izgubim
Nego sama reć mu da ga ljubim!

ZORKA.

Krivo imaš, gospoje presvětla;
Nije pravo radi tašta stida
Dva života izkorěpit mlada;
Dva sardašca od boga svezana,
Hotěti ih samo razdružiti
Grěhota je u nebo vapeća,
A kamo l' ih uništit nemilo!
Ako duže još mučala budeš
Smart ćeš sebi uzročit i njemu.
Zato budi jaka i sarčena,
I izreci bez cknenja svakoga
Što si dužna vašoj obćoj srěći; —
Al kakovi to se čuju stupi?
Ja ih poznam; — hod je Gradislava!

DRAGOILA (*u najvećoj smeći*).

Mili bože, što da počmem sada!

ZORKA.

Ono što ti sarce tvoje kaže.
(otide.)

DRAGOILA.

Stani, stani, i ja idem s tobom.
(hoće da otide, u taj čas stupi Stanko u sobu.)
Mili bože, jurve je prekasno!
O kako mi tužno sarce tuče!

PRIZOR TRETJI.

DRAGOILA I STANKO.

STANKO.

Nisam dakle poslědnji, gospoje,
U tvih očih od sviuh vitezah?
Moje službe ti ne odbacivaš?
Ti ju tražiš? — O radosti sladke!
Od koje nit raj neima veće; —
Tebe služit blažen biti znači.
Zato kaži, što je tvoja želja,
I odmah će izpunjena biti!
(Dragoila bi rada něšto reći, ali nemože.)
Mučiš, gospo? ali dobro znadem,
Dušo mila, što ti jezik veže.
Něšto gorkog kazat mi imadeš;
Da l' je tako? pak te sarce boli;
Nu nemoj se toga radi stegnut, —
Kaži samo, što mi kazat imaš;
Kaži, kaži bez obzira svakog —
Nemaj sa mnom milosti nijedne,
Jer i ista smart od tvoje ruke

Dar je za me od velike cěne, —
Sladko bit će umrět mi za volju
One děve, za kojom umiram! —

DRAGOILA.

O nebesa! — kakova rěč to je? —
Dragoila tvoju smart da želi,
Dragoila, milostivi bože,
Kâ bez tebe živěti nemože!

(*padne mu u naručaje.*)

STANKO.

Pukni sarce! dosta živih, dosta!

(pauza.)

DRAGOILA.

(*targne mu se iz naručajah.)*

Što učinih, vajme, bezpametna?
Ah, pusti me, vaj, za ime božje!

STANKO.

Ti si moja, — tù je tvoje město!

DRAGOILA.

Na stran, na stran od tudjega blaga.

STANKO (*pusti ju osupnjen*).

Mili bože, — Dragoila tudja? —

DRAGOILA.

Sarce moje za tobom će vazda,
Gradislave, ginut i čeznuti,
Ali, vajme, drugom ću morati
Na oltaru ruku moju dati.

STANKO.

Tko slěditi prepověda tebi
Tvoga sarca naravsko prignutje?
Njega slědi, njega samo, dušo,
Jer od njega nema boljeg vodje!
A tako mi moga stvoritelja,
Za taj korak nikad, nikad nećeš
Pokajat se na ovome světu;
Jer moj život ino biti neće
Neg borenje zarad tvoje sréće!

DRAGOILA.

Daleko smo još od toga cilja, —
K sréći put je slizak i pun tarnja:
Ah, ljubezni Gradislave, ti ćeš
Mnogo jošte morat prolit znoja,
A ja tužna mnogo mnogo suzah,
Dok udari velè ožudjena
Ura ona, koja mukam našim
Svarhu bude napokon staviti: —
Prě neg mene budeš osvojiti
U karvave moraš boje iti,
Boje strašne, pune pogibeli,
Koji svakom još su smart doněli.

STANKO.

U paklene makar išó plame!
Jer rad tebe tarpět slast je za me:
Zato kaži, dušo, k našoj sréći
Tko je oni, koi put nam prěči?
I na mejdan odmah ću ga zvati,
S prěkom glavom krivnju svû da plati!

DRAGOILA.

Vitez ovaj od slavne karvi je,
Kog još nitko predobio nije.

STANKO.

Ta i meni jošte nije srěća
Pokazala na mejdanu pleća!
Zato kaži samo ime toga
Bez prepasti momka hrabrenoga,
Pa i od njeg neće možebiti
Věrni vojno tvoj se poplašiti.

DRAGOILA.

Ime mu je banoviću Stanko!

STANKO.

(*ostěni se za čas, zatim s dubokom žalostju.*)

Trěs udari, vaj, iz vedra neba!

DRAGOILA.

Gradislave, što si problědio?

STANKO.

Za Stankovom dakle hlepiš karvju?

DRAGOILA.

Gradislave, možeš li misliti
Da za karvjom tvoja Dragoila
Hlepit može? Ti ju zlo poznadeš; —
Da utěšim suze moje majke
I osladim poslědnje joj danke
Višnjim bogom jesam se zaklela
Onog mladca supruga postati,
Koi bude Stanku smart podati;
A nipošto iz pohlepe ružne,
Věruj meni, osvete karvave.
Mnogokrat se kajah toga radi,
Nu jedanput kletva učinjena
Do smarti bit mora neskvarnjena!

Zato odlučih svakako daržati
Što jedanput dadoh světu znati,
To od mene svěst i čast zahtěva,
I karv slavna, kâ se u meni slěva.
Ali ako Stankov život ljubiš,
Ja netražim, da ga ti pogubiš;
Mome dragom druga otet neću
Radje moju žartvovat ću srěću! —
Mislila sam da u krilu tvomu
Raj ću naći na světu ovomu,
Nu to samo jedan san je bio,
Drugačie bog je odlučio. —
Zdrav ostani, i neka ti veću
Nebo dade, nego meni srěću!

(*hoće da otide.*)

STANKO.

Stani, stani, veledušna vilo,
I čuj, sarce što odluči moje:
Drag je bio Stankov život meni,
Ja ga ljubih, kano samog sebe,
Ali mnogo više ljubim tebe,
Mnogo više nego samog sebe.
Zato budi uvěrena, dušo,
Da bit nećeš nikad obsudjena
Ruku tvoju drugomu podati,
Neg s kim ljubav bude te svezati.
Jer, tako mi moje bojne srěće,
Od vitezah onih nitko neće
Karv Stankovu, věruj mi, proliti,
Kojih želja krunu za dobiti
Preko Une na horvatska mila
Proti Stanku polja je odnila.
Stanko past će — nemaj o tom muke,
Nu nipošto od njihove ruke! —

DRAGOILA.

Priateljsku karvcu tko prolije,
Njemu radost nikad već neklije,
Zato, bratče, nebi te ljubila
Od tvog sarca da bi to tražila!
(*otide.*)

PRIZOR ČETVARTI.

STANKO (*sam*).

Može li još veće biti slasti
Neg za rajskog angjela tog pasti?
Zdravo dakle, zdravo, smarti mila,
Ja u tvoje tarčim naručaje;
Život mi je nepriatelj ljuti,
Ti jedina priateljka moja;
Smiluj mi se dakle i pred njime,
Majko mila, sada zaštiti me!
Dole, dole s tim brěmenom težkim,
Preveć mi je dosadilo, preveć!
Nu jerbo sam jošte u dětinstvu
Zakleo se svemogućim bogom,
Da ću uvěk tražit da ogarlim
Smart vojujuć s dušmaninom varlim,
Zato mač moj mnozim strahoviti
Karvju svojom neću napojiti,
Neg zakletvu vrědno izpuniti
I u boju vitežki umriti!
Sve su šume bosanske sad pune
S bojevitim četam bugarskima,
Bez oklopa na njih nasarnut ću,
Na hiljade nasarnut ja jedan,
I tako ću dobit što zahtěvam.

Jer na tako neravnom mejdanu
Valjda smart ću naći ožidanu. —
S bogom dakle, već u tom životu
Neću, dušo, vìdět tvû lěpotu,
Nu ljubav se pruža i prek groba,
Zato tamo, gdě nevlada zloba
Hoćemo se viděti opeta
I milovat bezkonačna lěta! —
(*otide.*)

PRIZOR PETI.

DRAGOILA (*dojde natrag*).

Moje sarce puno je nemira,
Samoj biti nije mi moguće, —
Gdě si, Zorko, tebe mi je trěba,
Da se izplačem u krilu tvojemu,
I sa tvoga zacarpim savěta
Pomoć kakvu za tolike muke. —
Što da radim, kamo da se krenem?
Svigdi žalost, a nigdi spasenja! —
Čim te tako, bože moj, uvrědih,
Da svedj raste gnjev tvoj proti meni?
O smiluj se, smiluj i satari
Ovaj život, drugo te nemolim;
Samo nemoj, nemoj me obsudit,
Za da vidim Gradislava ruku
Okarvljenu sa Stankovom karvju,
Vajme, karvju svoga priatelja!
Jerbo tužna, kad to vidět budem,
Da ga parši plam od pakla mnit ću.
On će patit u snu i u javi,
Nit poćutit ikad slast ljubavi,

Ah, ljubavi, koju želeć steći
Padė u čeljust nemiloj nesrěći!
Ali tako to nesmě da bude,
Branit ću ga od te kuge hude;
Jerbo znadem da muke paklene
Od njegove svěsti potlačene
Moja ljubav akoprem goruća
Oblakšati neće bit moguća,
I da tugu bolje je sto krati
Nego savěst nemirnu imati.
Zato neću, neću podniposto
Da na mejdan Stanka on pozove.—
Roniti ću, ronit gorke suze
Dok napokon one ga neganu
I prisile svoju rěč mi dati,
Da će miran u gradu ostati.

PRIZOR ŠESTI.

DRAGOILA I ZORKA.

ZORKA.

Razvedri se, milostiva gospo,
Tvojoj tuzi skoro svarha doć će,
Jer Gradislav malo prě odjezdì
Proti Stanku na karvavi mejdan,
Da osveti smart tvojega bratca.

DRAGOILA.

Mili bože, vaj, što moram čuti?
Je l' moguće? — Gradislav odjezdì?

ZORKA.

Da, gospoje, put horvatskih krajah.

DRAGOILA.

To je preveć, vaj, za jedno sarce!
(problědi i padne na stolicu.)

ZORKA.

O nebesa, što ti je, gospoje?
Dojdi k sebi, nemaš zašto čeznut,
Neg radovat i veseliti se. —
O neboj se za život tvog vojna,
Jer gdi on je, i dobít je tamo.
On će Stanka sěgurno posěći
I skoro se natrag povratiti,
U sladjanom naručaju tvomu
Da počine od tolikih trudah.

DRAGOILA.

Velè veću on bi stekó srěću
Da opadne na mejdanu tome,
Jerbo znadem s Stankovim životom
I njegova da će pasti srěća! —

ZORKA.

Što besědiš, gospoje presvětla?
Nisam kadra razumět te rěči.

DRAGOILA.

Slušaj dakle, zašto tako sborim! —
Gradislava priateljstvo veže
Mnogih lětah s banovićem Stankom,
Neoskvarnjiv dakle i svet biti
Mora njemu tog viteza život,
A on harli da mu ga uništi
I tak satre najsvetiu kletvu:
To čineći kaži, Zorko, kaži,
Da l' ne harli u pogibel svoju?

Jeda neće proti tužnom njemu
Tako ružno upalit izdajstvo
Od nebesah gnjěv i sarčbu ljutu? —
Izgubljen je, izgubljen za uvěk,
On nesrěće uběgnut nemože;
Strašan bit će, vajme, život njegov,
A moj jošte strašnii sto putah,
Jerbo ja sam ona, kâ upalih
Oganj strašni koi njegovu srěću
Bez dvojenja u pepel će starti;
Ja sam ona, ja nakaza ljuta
Koja ima sarce od zla lava,
Jer za ljubav plam od pakla dava!

ZORKA.

Što iz tvojih ustah čuh, jest strašno;
Nu svěst tvoja mirna biti može,
Jer da Stanko drug je Gradislavu
To ti, gospo, znano nije bilo.
Zato nemoj tužit bez uzroka;
Ne ti, gospo, nu Stankov htì udes
Da od ruke padne svog drugara.
Tako kazne nebesa nepravdu;
Strašna kazna za grěhotu strašnu! —
Tvoj Gradislav jest orudje samo
Pravednoga gnjěva od nebesah, —
Tko njihovoj odolit će volji?
Svaršit će se, što je odlučeno,
Volja božja neka se izpuni,
A, věruj mi, iz nje klije srěća;
Zato neće smart Stankova ubit
Čest i pokoj Gradislava tvoga;
On bo drugo učiniti neće
Nego što je drago nebesima!

DRAGOILA.

Zaman, Zorko, zaman tratiš rěči,
Tvâ beseda ranu neizlěči;
Jer da nije tako, meni kaže
Sarce moje, koje vik nelaže; —
To mi veli da ću pokoj steći
Kada budem u grob hladjan leći.
Nu tog radi tužila se nebi,
Ja bi tugu sakrila u sebi,
Jer u parvih urah mog života
Posestrih se s nesrěćom sirota;
Parvi bihu, koje slišah, glasi
Moje majke žalosni uzdasi
Za onoga, koi mi život dadè,
Pak u bitvi, kad se rodih, padè.—
On baš na dan umrì mog rodjenja,
Kobna slutnja bì to mog življenja!
Jer čim bivah u godinah veća
Tim je rasla i moja nesrěća!
Jedan bratac smart od Stanka dobì,
A drugoga Bugar mi zarobì.
Videć majku plačuć u nevolji
Sarce mi se više još razboli,
I za suze njojzi osušiti
Strašan morah zavět učiniti,
Zavět, koi na ovome světi
Nij' mogućan blagoslov doněti;
Jer kakovo sěme zemlja krije
I plod takov iz krila joj klije!
Zato padoh u gusarske ruke
I pretarpih mnogovarsne muke.
I zato će marzit na me srěća
Dokle gori mog života svěća! —
Ali sve to mučeć tarpila bi,
Što nemogu izvarć, nosila bi

Samo, vajme, kano duh od kuge
Da netrujem s nesrěćom i druge.
Ali ravno u tom proklestvo je,
Da je tuge vir življenje moje:
Tako srěću otrovah onoga,
Koi jedina slast bì sarca moga,
I tako će mnozi možebiti
Iz tog vrila svoju smart popiti! —
Ah, zašto me nisi, majko mila,
U kolěvci jošte zagušila? —

PRIZOR SEDMI.

PARVAŠNJI *i jedan stari* DVORANIN.

DVORANIN.

Běži, běži, gospoje nesrětna,
Ako ti je drag tvoj život, běži!
Još je vrěme, još se možeš spasit,
Malo jošte i prekasno bit će;
Zato neckni, nego podji sa mnom,
Znana su mi jedna skrovna vrata,
Za kâ nitko nezna izvan mene:
Ta jedina vode k tvom spasenju,
Neckni, neckni, vaj, za ime božje!

DRAGOILA (*mirno Zorki*).

Čuješ, Zorko? — što mal prije rekoh? —
Moji vaji radost su nebesam! —

DVORANIN.

Ah, gospoje, skup je hip sad svaki,
Vrěme nije sad za tratit rěči.
Na put, na put, dok je jošte vrěme,

ZORKA.

Što nečuješ, gospo, što te čeka?
Zašto stojiš, zašto se ne gibaš?
Hajde idmo, hajd za ime božje,
Jer nesrěća ima barze noge:
Tarčmo, tarčmo, da nas nedostigne!

DRAGOILA.

Odělit se ti imadeš pravo,
Ali ne ja — kamo da se krenem?
On, kojega gnjěv progoni mene,
On je svigdi, i sve mu je znano.
Pred njim tužna skriti se nemogu.
Zato, Zorko, idi i spasi se,
Nu ja neću odovud se ganut;
Ja se smarti, věruj mi, nebojim,
Ona mi je dapače ugodna,
Jer će svarhu donět mojoj tuzi.
Na světloću marzim ja od sunca,
Marzim na sve, što je druzim drago,
Jer što druzim vrilo je veselja
Meni suze i jauke dava.
Zato trěba, da me ti ostaviš,
A ja na tom da ostanem městu;
Jer za tebe život ima slasti,
Za me pako smart je slast jedina, —
Živi dakle, a ja ću umrèti,
Tako će se obidvim ugodit!

ZORKA.

Što besědiš? — ja da pustim tebe?
Gospo, da l' me tako zlo poznadeš?
Život bì mi ugodan uz tebe,
Nu bez tebe strašan bi mi bio; —

Kod tebe ću ostati, gospoje,
I umrěti, kako sam živila.

DRAGOILA.

Dakle i smart ogorčat mi hoćeš?—
To od moje ja zaslužih Zorke? —
Ne, ne, mene moja ljubi Zorka,
Ona tako uvrědit me neće. —
Sarce tvoje jošte lagano je,
Zato živit moraš, jerbo, što je
Smart za mene, to je život tebi:
Izvor srěće, za kim svaki teži.
Ja te ljubim kano moju sestru,
Zato nesměm satart tvoju srěću!

ZORKA.

S tobom umrět, to je moja srěća!

DRAGOILA.

Věrna dušo, tebe ljubav vara;
Ti umrěti nesměš podnipošto,
Ti si uvěk pokorna mi bila,
Ja se nadam, da ćeš i sad biti;
S bogom ostaj, i budi mi srětna.
(*dvoraninu*)
Odvedi ju, starče, od ovuda!

DVORANIN.

O gospoje, idi i ti s nama.

DRAGOILA.

Umiri se, věrnog sarca slugo!
Tvoju dužnost ti si učinio,
Za ostalo ja ću se starati. —
Tù ću ostat, uzroka nevidim,

Zašto da se odovud odělim?
Jer, ko rekoh, slast je smart za mene:
A što gorjeg mene stići može?

DVORANIN.

Smart najgorje od svih zalah nije:
Gorjeg od nje jošte zla imade,
A zlu tomu ime je sužanjstvo!

DRAGOILA.

Istina je, — na to zaboravih!

DVORANIN.

O gospoje, to te očekiva.

DRAGOILA.

Ha, što kažeš? mene robstvo čeka?
(*za čas.*)
Ali lěka i za to imadem!
(*iz nědarah izvadi nož.*)
Vidiš li ga? ja ga sobom nosim
Odkad spoznah, što će reći robstvo;
Zato idi samo svojim putem,
Ja ću ostat na ovome městu;
Nu kaži mi prije neg otideš,
Tko imade tako smělo sarce,
Da zarobi u srěd tvardog grada
Kćer kraljice od bosanskih krajah?
Bez dvojbe je tvoj strah tašt i prazan? —

DVORANIN.

Blago nama, da bi on to bio,
Ali, vajme, on je utemeljit!
Sobstvenim sam očima mojima
Ugledao kako nebo naše

Tako gusti pokriše oblaci,
Da daleko vihar bit nemože!
Skoro past će, skoro jarka strěla
U najdraže sarca našeg blago. —
Tvoju mater, a gospoju našu
Pratio sam po navadi mojoj
U dvoranu, gdě se věće darži. —
Jur biahu sakupljeni tamo
Svikolici vrědni savětnici,
Ki u věću jurve osědiše.
Ali jedva beseděti počmu
O potrěbi obće otačbine,
I bugarski nut kraljević stupi
U dvoranu s mnogobrojnim družtvom,
I zaište od matere tvoje,
Da ako će mirno carevati
Tebe, gospo, na dar nek mu dade.

DRAGOILA.

Je l' moguće? — Bugarin u gradu? —
Dakle padè hrabra naša vojska
Kâ izide naproti Bugarom?

DVORANIN.

Hvala bogu, ona jošte stoji,
I nadam se, na strah od Bugarah!
Nu kraljević moćju od prevare
Uvučè se u naš tvardi Travnik;
Dvojim da bi ikada inače
On unišó u njegove zide;
To je njemu dobro znano bilo,
Zato hitrost a ne mač izabrà
Za izpunit želju sarca svoga. —
Baci na se moskovske haljine,
I pod slavnim imenom unidje

Vasilie kneza moskovskoga
Vaj, u naše gostoljubno město,
Koje njega radosno dočekà. —

DRAGOILA.

Ha, što kažeš? — Vasilia dakle —

DVORANIN.

Sin je cara od zemlje bugarske:
Vuk se metnù u ovčiu kožu,
Da bi laglje takovim načinom
Tužnu ovcu prevariti mogó!
Nu smotrivši, da mu nij' na korist
Niti ova prem ugodna krinka,
Zato odlučì iz lica ju bacit
I po sili osvojiti ono
Što laskanjem dobit nemogaše.
On priliku čekao je samo
Ovu misó na čin da okrene,
Ta se pako prilika ukazà,
Jerbo Travnik sada je bez vojske,
Buduć da sve što mač vodit znade
I moć ima u mišici mladoj,
Odè složno na Bugare hude,
Kî se jurve do Travnika šire. —
U toj nadi tako smělo dělo
Podstupi se poduzet zli mladić,
I još k tomu velikodušnostju
I vitežtvom ponosit se holo!
Jer kad tvoja tužna reče mati:
Da bi u grobu viděla te radje
Neg u kletom njegovomu krilu,
Odgovori: »Kad mi ju ti nedaš,
»Ja ću tražit da ju sám ugrabim,
»Nu kroz moju sobstvenu mišicu,

»Jer u meni carsko tuče sarce,
»I poznadem što će reć poštenje.
»Zli gusari nek u tmini grabe
»I na jednog stotina navali;
»Vitezi se na mejdanu biju,
»Na mejdanu ravnom i pravednom,
»Sablja s sabljom, junak sa junakom,
»A ne čete proti jednoj šaci.
»Zato, gospo, bradom moga otca
»Kunem ti se i poštenjem mojim,
»Da akoprem igra bi mi bila
»S mojim družtvom kćercu ti oteti,
»Neću ino, izvan moje sablje
»Upotrěbit za osvojiti ju.
»Nek izide dakle koigod hoće
»Izmed tvojih hrabrenih vitezah
»Da se sa mnom na mejdanu nadje;
»Ako on padne, moja bit će děva,
»Ako pako ja izgubim glavu,
»Ti ćeš kćerku, tvoje pako carstvo
»Mir i sladki zadobiti pokoj.
»Jer sve čete od Bugarah varlih,
»Koji dvaput na zapověd moju
»Navališe jur u tvoja města,
»Moraju se na zapověd moju,
»Koja im je sveta jàk rěč božja,
»Svemogućim zaklet stvoriteljem,
»Da po smarti mojoj odmah ćedu
»U zavičaj svoj se povratiti,
»A smart moju neosvetit igdar.«
To izreče i ponosno baci
Ohol pogled na cělo spravište,
Zatim smijuć rozgotom zavapi:
»Nitko dakle od vas volje nema
»Mačem branit kćer kraljice vaše? —

»Vi mučite? — dobitnik sam dakle
»Bez svakoga prolěvanja karvi.
»I jur harlim po moj plěn gizdavi!«
Jakno vatra na pol ugašena
Kada ulje u nju se ulije
Iskre baca i s praskom zaplamti,
Nu opet se za mal čas ugasne,
Tak i sěde uzbune se glave
Na te gorke i ponosne rěči,
Nu za malo utěše se opet,
Jer kad prodje parvi val od gnjěva,
Razum garmi, koi starostju vlada;
Što će volja, gdě nij' više moći?
I zamuknu, vajme, svikolici!
Što se zatim dogodì, neznadem,
Jerbo videć tako velu smeću
Ukradem se, da objavim tebi
Što te čeka, i běgom te spasim,
Kad te mačem spasiti nemogu!

DRAGOILA.

Hvala, starče, za tvû dobru volju,
Bog naplati tvoju čvarstu věrnost.
Nu neboj se, kćer kraljice tvoje
Da će ikad Bugarin odvesti
Za robinju u daržavu svoju.
Ne, ne, starče, ta sramota neće
Puk bosanski nikad, nikad kriti!
Nek se utěši zato sarce tvoje,
Jerbo dobro znadem što će reći
Članom biti one obiteli,
Koja vlada varh jednog naroda,
Kom je draža, neg život, sloboda!

PRIZOR OSMI.

PARVAŠNJI I KRUNOSLAVA KRALJICA.

KRALJICA (*još iz vana*).

Gdě si, kćerko, gdě si, Dragoilo?
(*unidje u sobu.*)
Dojdi k meni, dojdi u moje krilo!
(*obimlje ju i darži ju čvarsto.*)
Ja ću tebe, ja braniti, dušo,
Kada svi te muževi pustiše!
Ja sam slaba, istina je, žena,
Koja nikad mač još nij' vodila,
Nu neboj se, jerbo sam i mati!
Mati jadna, mati ucviljena,
Mati, koja izvan tebe nema
Nema više nijednog dĕteta!
To je dosti, věruj meni, dosti,
Nij' ti trěba boljeg branitelja!
Velika je sila od hrabrosti,
Nu mnogo je veća od zdvojenja.
Jakno baršljan objet ću te, kćerko,
Da, dok sarce, od koga si, dušo,
Ti najbolji i najsladji dio,
U mojima nesmarzne parsima
Nitko mi te otet moći neće.—
Ti jedina iskrica si mila,
Koja natrag ostà od radosti
Ugašene od života moga!
Pak da pustim i taj ljubki plamen
Da ugasne? — ne, ne, branit ću ga,
Jakno ljuta braniti lavica
Dok me smartna ne obastre tmica!

ZORKA.

Utěši se, gospo, ah, utěši;
Bog je svigdi i ljubi pravicu,
Nikad neće, nikad on pustiti
Da kroz zlobu tako se uvrědi
Jedne majke pravedno sardašce.

KRALJICA.

Neće pustit? — i ljubi pravicu? —
O i ja sam to mislila prije;
Nu kaži mi, da l' je pravo bilo
Da Bugari moga Vladimira
U dětinstvu jošte zarobiše?
Koga i čim on uvrědi tako
Da zasluži verige od roba?
Zašto ubi Kresimira Stanko? —
Kaži, kaži, da l' je to pravica? —
Da l' to znači nevinost braniti? —
Il su htěla nebesa me kaznit
Možebiti kroz te loše zgode?
Nu komu sam tako dosadila
Da bi takvu kazan zaslužila?
Ne ljubih li moje podložnike
Kano istu milu děcu moju?
Kog uzpitaš svaki će ti kazat,
Nage da sam uvěke obukla,
Nahranila gladne tisuć putah
I s veseljem žedne napojila;
Pak i tak je najdraže otet mi
To pravedno dopustilo nebo! —
Tako bude dopustit i sada,
Da mi otmu moju Dragoilu,
Taj ostanak skradnji moje srěće;
Nu prije me moradu ubiti,
Neg mi budu kćerku zarobiti!

DVORANIN.

Istina je, strašan je tvoj stališ;
Nu ipak su tvoje gnjěvne rěči,
Světla gospo, oštre preko mère.
Milostivan bog je otac nama,
Premda slabi od čověka razum
Svedj njegova děla nedokuči!
On i sada ponudja ti srědstvo,
Koje samo ako primit hoćeš,
Kćerke tvoje život spasti možeš!
Gledaj simo, gospo milostiva,
Jedna vrata ovaj ključ odtvara,
Koja vode u jednu hodnicu,
Za kû nitko nezna izvan mene;
Jerbo prije nego što tvoj vojno
Odè u boj, od kud se nevrati,
Pokazà mi ovu skrovnu stazu,
Kâ pod drumom iz Travnika vodi,
I ključ dadè od njezinih vratah,
Da ako bi ostao u boju
I nesrěća na dom njegov pala,
Bar njegove obiteli bitje
Tim načinom sahranjeno bude.
Slutnja, vajme, njegova se svarši:
U kùk udri i skarši se ladja. —
Samo jedna jošte pliva daska
Na sburkanoj pučini od mora,
Nje se daržmo, bez nje nij' spasenja.
Još je vrěme, hodmo, o gospoje!

KRALJICA.

Tko se utaplja i slame se hvata; —
O vodi nas kuda znadeš, starče,
Slědit ćemo tvoje blage stope;
Hodmo, kćerko, hodmo, vrěme leti!

DRAGOILA.

Tvoja želja zapověd je meni!

DVORANIN.

Hvala budi Višnjem na nebesih.
(hoćedu da otidu, ali u taj čas čuju se iz vana mužki koraci.)

DVORANIN (*vàs uplašen.*)

Ha, to što je? mužki stupi — bože,
Prekasno je, — sve je izgubljeno!

KRALJICA.

(*u najvećem bezufanju dotarči k Dragoili, s jednom ju rukom ogarli, a s drugom otme dvoraninu mač i stavi se u stališ od obrane.*)

Neka dojde, viděti će, vidět,
Što to znači, otet děte majci!
(*vrata se otvore, i unutra stupi jedan savětnik.*)

PRIZOR DEVETI.

PARVAŠNJI I SAVĚTNIK.

DVORANIN.

Bog nas jošte ostavio nije,
Gospo, to je savětnik tvoj vrědni.

ZORKA.

Duh se u me opeta povratja! —

DRAGOILA.

Kakova nam zla navěstit imaš?

SAVĚTNIK.

Dobre nosim a ne loše glase. —
Našó se je, milostiva gospo,
Koi će kaznit Bugarina kletog,
Kako trěba, smělost nečuvenu.

KRALJICA *(padne joj mač iz ruke)*.

Il istina, il je san, što čujem? —

SAVĚTNIK.

Istina je, gospoje, istina,
Ništa manja nego što je ona
Milostivan stvoritelj naš da je!
Jur posipȁ studen znoj od straha
Naše cělo sědoglavo družtvo,
Svima lica problěde u jedno
I zaostȁ svima glas u garlu,
S bistrim čelom kad od dobitnika
Bugarin se oholi odprati
K sobi tvoga nesrětnog děteta
Da u robstvo sobom ga odvede.
Tad ugasne, vajme, skradnja iskra
Od ufanja u parsima našim. —
Kćerku tvoju, diku našu vidi
Jurve svaki u verigah robskih,
Svaki čuje plač njezine majke, —
Nu što rekoh? — majke cělog puka,
Nje plač čuje i sramotu ćuti
Cělog roda, od koga je dio,
I zdvojenje sarce mu izpuni. —
U toj stisci pade na kolěno
Svaki i k bogu zavapi vatreno;
Sad njegova neka vlast pomože
Gdě se čověk sam pomoć nemože,
Ali evo nebesa plam gane

Od molitve naše prem užgane,
Jer se nama u taj čas ukazà
Jedan mladić od vitkoga stasa,
Zlatni prami vise okó vrata,
Lice krije kaciga od zlata,
A na sablji, kâ mu bedru resi,
Dragi kami u srebru se kresi.
Běli parsti ko lefantje kosti,
Znak milote više neg hrabrosti,
I cěloga těla obla slika
Nekazahu sarca od vojnika,
Nu hod ipak kazà ponositi
Da u njemu mora snage biti;
Věšta ruka tak od umětnika
Iz angjelskog sbora onog slika,
Koi je družtva prika i ohola
Predobio od ljutih djavolah!
Udi krasni, udi děvojački,
Nu u njima hrabri duh junački;
Svaki od nas na njeg pogled hiti,
Čekajući, što će iz tog biti.
Sada stupi mladić čudnovati
K Bugarinu i mučeć uhvati
Po vitežki za ruku ga kletu,
Koja robstvo tvom htì dat dětetu,
I mučeć mu kaže, da ga slědi,
Ko glas njegov čuti da nevrědi.
Ostěni se gusar goropadni,
I znoj odmah polije ga hladni,
Ko da něka varh čověčja sila
Plaho mu je sarce priklopila.
Glas promukne, obraz mu problědi,
I na mejdan osvetnika slědi,
Kano zlotvor obsudjen karvnika
Tamo kadi smart ga čeka prika.

KRALJICA (*pade na kolěna*).

Višnji bože, ti si pun milosti,
Sada vidim, — prije grěših, — prosti.
(*proměni se pozorište.*)

PRIZOR POSLĚDNJI.

(Bojno polje.)

BORBOJ, ALKUNA, DOBRILO, BUGARI I BOŠNJACI.

(*Alkuna stupa napred, Borboj ju pako slědi u najvećoj smeći*).

BORBOJ.

Što mi, vajme, tako sarce steže?
Strah to nije, nit nemože biti; —
S gorostasnim jurve sam vitezi
Na mejdanu sastao se često,
Pa nedarhtah — a pred tim dětetom
Da mi čelo študen znoj polěva? —
Ne, ne, strah to podnipošto nije,
To je něšto drugo, sa svim drugo;
Nu nek bilo, što mu godir drago,
Tako mi je parsa napunio
Da se bojim sad ćedu mi pući;
To ćutenje, tko je, da dokuči? —
(*Alkuna neustarpljiva izvuče sablju, udari nogom a rukom ga na boj poziva.*)
Pravo tako, hvala ti, mladiću,
Iz sna toga, da si m' izbudio! —
Dà, dà — tašti bì to sanak samo —
Nij' ga više — ja opeta bdiem —
Na boj dakle na boj, karv nek teče,
I nek pade, srěća kom nesluži!
(*izvuče sablju i hoće da nasarne na protivnika, ali u taj čas natrag stupi, sav problědi i baci sablju iz ruke.*)

Ha, zaludu, — moja ruka darhće,
Stim mladićem moguće mi nije
Vojevati, podnipošto nije;
Njega čuva něko veće bitje.
Kad na njega sarnuh malo prije
Uprav tako, vajme, bilo mi je,
Kano da sam sám zabosti htio
U dno sarca moga mač nemio. —

(*Alkuna dojde k njemu, digne mač od zemlje i dade mu ga nukajući ga na boj.*)

To je više neg što podnět mogu! —
Jedno děte nuka na boj mene,.
A ja prikor taj i sram da tarpim? —
Ne, ne, sada činit ću ti znati
Što to znači mene na boj zvati! —
Ja se smarti nikad bojó nisam,
Zašto dakle duže da sad kasnim?
Istina je, da još u nijednom
Boju nisam taj ćut osětio,
Koi sada mojim sarcem vlada,
Jerbo mi se uprav tako vidi
Ko da proti sámu sebi stupam,
I oružjem na moj život lupam;
Nu nek vidi, da sam kadar svakî
Vojevati i prot istom paklu
Bez svakoga straha i prepasti!
Zaštiti se dakle, divni mladče,
Il iz pakla il sa neba došó,
Jedno mi je, ja za to nepitam:
Ista duša od života moga
Da je tvoju uzela priliku,
Evo stupam, evo njoj naproti,
I ko svakom drugom protivniku
Težim smartnu da joj ranu dadem,
Baš da odmah natle martav padem! —

(*netom na nju nasarne dotarči* ***Dobrilo.***)

DOBRILO.

Na stran, na stran, pustite me u krug!
(*dojde u krug baš kada Alkuna smartno ranjena na tle pade.*)
Ha, prekasno, Alkuna jur padè!
(*klekne uza nju, odveže joj kacigu žudeći da joj pomogne.*)

BORBOJ.

Što dopira do ušiuh mojih?
Tà to zvoni, — vajme uprav tako
Kano ime moje zaručnice! —

DOBRILO.

Da baš tako, jer tù ona leži!

BORBOJ.

Lažeš, starče, to nemože biti!

DOBRILO.

Sim pogledaj, kleti ubojice.

BORBOJ (*baci pogled na Alkunu*).

Grom i pakó, to je njeno lice! —

DOBRILO.

Dà, neharni i nevrědni mladče!
To je lice one děvojčice
Kâ prevalì hridi i planine
Da te u svoj naručaj sad primi
Věrujući u zakletvu tvoju,
I kâ jošte posle kad je čula
Da za drugu tvoje sarce plamti,
Jošte te je toliko ljubila,
Da za tebe umrět nije cknila; —
Ona umrì, da bez svake smeće

Užiješ se od ljubavi srěće
Na parsima od one lěpote,
Koja njojzi tvoje sarce otè.

BORBOJ.

O sardašce prem velikodušno,
Ti si za me to učinit moglo,
Za me kletog, ah, koi te izdà? —
Progutni me, ah, progutni, zemljo,
Nikad, nikad nakazan takovu
Kako ja sam nosila još nisi! —
Sada jadan, sada vidim tekar,
Kada sam te izgubio, dušo,
Kako bogat i blažen sam bio
Tako sarce kad je za me tuklo! —
O Alkuno, angjele nebeski
Probudi se, ah probudi, dušo!

ALKUNA (*dodje za čas k sebi*).

Tko me zove? —

BORBOJ.

Tko? — tvoj ubojica,
Proti komu skoro ćeš pred stolom
Višnjeg boga tražiti osvetu!

ALKUNA.

Proti — mome — ljubeznom — Borboju?
Ti se — varaš, — za njegovu srěću
Moliti ću — višnjeg — otca našeg —

BORBOJ.

Proklinjaj me, molim te, proklinjaj,
Tvû dobrotu podněti nemogu!

ALKUNA.

Da proklinjam mog dobrodětelja?
Tà od njega past bì moja želja,
Mo - li - ti- ću, mo - li - ti za nje - ga,
Jer - bo od - zla izba - vì me svega!
Nu mà svar - ha tarči bar - zom nogom,
Duh m' os - tav - lja ja od - la - zim - s bo - gom!

(*umre.*)

BORBOJ.

(*kao ukočen gleda jedan čas martvu Alkunu, pak za tim u glasu od bezufanja.*)

Nje nij' više, a u mene strila
Iz nebesah još nij' udarila?
Vedro da još nebo može biti
To nemože um moj dokučiti!
Jer da s nama jedno bitje vlada
Koje zloće kazni, vidim sada:
To mi kaže taj nemir preljuti
Koga prije nikad nepoćuti',
I mog sarca on boj strahoviti
Kad se morah s mojom dušom biti!
Sve té muke kažu neizrečene
Koje sada sarnuše na mene:
Da nad nami nebo prazno nije,
I na naše čine pomno bdije; —
Ništamanje još se grom nečuje,
I još duh moj povětarce truje? —

DOBRILO.

Misliš li, da tvoji grěsi toli
Mali jesu, grěšniče oholi,
Da ti nebo bude dozvoliti
Tvojim mukam odmah odoliti?
Srěća prava smart je za grěšnika

A ne kazna i pedepsa prika.
Ako hoćeš ono izbaviti
Što s tvîm tělom neće vik sagnjiti,
Živit moraš s paklom u tvôj grudi,
Dok ga plač tvoj neugasi hudi!

BORBOJ.

Dole dakle s dragimi kameni,
Zlatom, svilom i svim što svět cěni! —
Obući ću prosiačke svite
I u hridi pojti ponorite
Za svěst moju od grěha oprati
U potoku suzah još neznati'!

(*Bugarom*)

Vama pako, koji ste mi bili
Pomoćnici u grěhu nemili,
Vama priměr strašni neka bude
Varlost moje od nezgode hude! —
Tako strašno nebo onog kazni,
Ah, koi grěši i moć njegvu blazni!
S tim vas puštam od vaše dužnosti,
Od posluha svakog sad ste prosti.
U tom samo prije neg se odělim
Jošte od vas poslušan bit želim;
Oděl'te se, bratjo, bez svakoga
Silovanja iz grada ovoga:
Ljudi, a ne zvěri zle budite,
To vas molim — sada pako ite!

(*Bugari otidu.*)

Noste dakle u pustoš me noge,
Da zakopam tamo zloće mnoge,
I izprosim smart kroz moje cvile
Od nebeske svemoguće sile.

Nu prě neg me primi ponor pusti
Još mi jednu, bože, slast dopusti! —
Pusti, pusti moje zaručnice
Još jedanput da poljubim lice!

(*klekne uza nju i poljubi ju*)

Duše čisti, duše nevinosti,
Koi mal prije u tom krasnom tělu
Prebivó si, veledušno prosti
Sarca moga ovu darzost smělu;
Jer poslědnje u životu to je,
Vaj, veselje i razkošje moje! —
Nevěran bih tebi u životu,
Ali martvoj věran ću ti biti,
Jerbo marzim na slast i lěpotu,
Oko tvoje odkada nesviti;
U sarčbe se one sad paklene
I preljute nakazni proměne,
Pred kojima darhće sarce moje!

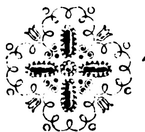
(*ustane*)

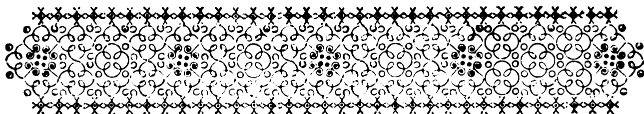
Zato noste, mene noste, udi
Tam gdi ljute, ko ja, zvěri stoje,
Van iz světa i njegove ćudi:
Tamo ću se zabavljat s nebesi

(*kaže na Alkunu*)

I s tobome kâ njih angjeo jesi! —

(*otide.*)

ČIN TRETJI.

PRIZOR PARVI.

(Dvorana kraljevska.)

KRALJICA, DVORKINJE *medju kojimi* ZORKA, SAVĚTNIK I DVORANI.

KRALJICA.

(*na prestolju světlim kraljevskim odělom narešena sědi.*)

Bog je snami, bud'te dobre volje!
Jurve prodjè onaj strašan vihar,
Kom odolit nitko nij se nadó.
Pune strělah oblake nemile,
Kî se běhu nad nam razprostarli,
Sve raztěrà jedan pěh milosti!
Novi priměr zloba past da mora,
Na svak način, ak ne danas, sutra;
Dobra samo napreduju dèla,
I njih plodi cvatu bezkonačno. —
Zato, starci, podignite glave,
I dok ovo nad nam světi sunce
Tugu svaku iz vas iztěrajte,
Jer nesrěće nemamo se bojat
Dok krěposti neodrečemo se! —
Vi kažete, da je iz Horvatske
Ulak dòšó i zle donio glase.
Nemojte si zato glave tarti,

Ak je danas naša vojska pala,
Sutra past će dušmanina našeg,
Jer još u nas ima dost vojnikah
I pravo je još na našoj strani!
Nebesa se borit ćedu za nas,
Kano što su jurve se borila!

SAVĚTNIK.

O kraljice, pogibel je veća
Nego što se sada tebi vidi.
Dobio sam druge opet knjige,
U kojima piše mi se, gospo,
Da Horvati jur daleko nisu
Od granice našega kraljestva. —
Dokle s nova sakupimo vojsku
Sela ćedu, vajme, nam popalit
I poplesat rodna naša polja.
Zato smiluj, gospo, tvom se puku
I prestani karvav boj těrati;
Neprepusti srědstva nikakvoga
Kîm se zlatni može dobit pokoj,
Pokoj zlatni koga mu je trèbi!
Ovaj samo put k spasenju vodi
A svak drugi k nesrěći i bědi. —
Zato taki pred tebe dojt pusti
Poklisare bana horvatskoga,
Koji jurve na polju čekaju
Volju tvoju — i sve njim obećaj,
Zahtěvati što od tebe budu.
Ako isti tražit budu harač,
Podaj im ga, o kraljice, podaj;
Jer bolje je svaki harač davat
Neg izgubit carstvo i slobodu;
A nesrěća ta nas minut neće
Ako budeš vojevat s Horvati.

KRALJICA (*jednomu dvoraninu*).

Nek unidu, pripravna sam čuti
Što mi imadu kazat i obznanit.
(*dvoranin se pokloni i otide, kraljica cělomu družtvu.*)
Nu, tako mi moje krune světle,
Zabadava došli su u Travnik,
Ak od mene harač uzet žele,
Jer umrěti stotin putah volim
Neg od tudje zavisit daržave!

PRIZOR DRUGI.

PARVAŠNJI I POKLISARI.

POKLISAR.

Naš gospodar světli ban horvatski
Šilje pozdrav kraljici od Bosne!

KRALJICA.

Dobro došli njegovi glasnici!
Ja vas primam s onim poštovanjem,
Koje svaki dužan je onomu
Slavnom mužu, koi vas k meni šilje. —
Kažite mi, što od mene traži?
I budite čvarsto uvěreni
Da njegovo ako htenje nije
Prikor za me i kraljestvo moje,
Tarsit ću se da mu zadovoljim! —

POKLISAR.

Je l' moguće, gospoje presvětla,
Da ti sarce tako zlo poznadeš
Od onoga, koi bi nerazdružljiv

Drug tvojega pokojnog supruga?
Kako možeš pomisliti samo
Da bi, vajme, prikor želit mogó
Udovici svoga priatelja?
Ne, ne, gospo, tvoju i tvog puka
Srěću želi on da utemelji;
S tog uzroka k tebi nas pošilja
Da mir sladki ponudimo tebi.
On je odmah iz početka toga
Nepravednog i marzećeg boja
Želio se s tobom pomiriti,
Jer ga sarce boljaše gledati
Kako bratja kolju se med sobom:
Nu poštenje bojno nij' mu dalo
Onda jošte mir ponudit tebi,
Da nemisliš da ga strah pred bojem
Na to goni a ne ljubav bratska.
Ali sada kad kroz milost božju
Moć njegova tvoju dobila je,
Mir ti nudi, i město harača
Mnogocěno traži priateljstvo
Od udove svoga priatelja;
To je cěli plěn od te dobiti!

KRALJICA (*ponosito*).

Mnogo to je od tvog gospodara,
I, do duše, věčne slave vrědno, —
Nu on sasvim zlo poznade sarce
Od udove svoga priatelja,
Misleć da je sarcem robskim slično,
Kâ nećute stid primajuć dare! —
Vratite se zato odmah natrag,
I kažite vašem gospodaru,
Da ja nisam učna dare primat;
Neg ako će pokazati světu

Da ga toli veledušnost mori,
Neka sluge i robove traži
Pa darovim srětne nek ih čini!
Ja pak volim bez onog da budem,
Što nemogu mojom vlastju steći,
Neg kroz milost uživati tudju!

POKLISAR.

Dakle hoćeš jošte karvi lěvat? —
Ah, dosta je tekla bez uzroka!

KRALJICA.

Bez uzroka? — Tko mi otè sinka?

POKLISAR.

Slučaj, gospo — bog odluči tako,
On ga dadè, on ti ga i uzè!
Krivo imaš, krivo, ako misliš
Da je pao od Stankove ruke, —
Kano bratja ljubiše se oba,
Kako dakle, on da ga pogubi? —
U igri ga, a ne na mejdanu
Stanko baci iz plahog paripa,
Koi kopitom razlupa mu glavu:
Pri tom Stanko sasvim je nedužan,
Ah, nedužan i požale vrědan,
Jer zlom zgodom drugara izgubi,
Za kim dosta gorkih proli suzah. —

KRALJICA.

Mnogovrědni sluga moj Vladislav,
Koi je moga sina nesrětnoga
U horvatsku sprovadjao zemlju,
Smart njegovu sasvim je inako
Spovidio nego što sad čujem;

A on mora to najbolje znati,
Jer je bio uz sina mojega
Kad njegova, vaj, proli se karvca!

POKLISAR.

Ako tomu ti věruješ mužu,
Valja da ti nije znano, gospo,
Što je cělom světu očevidno:
Od lisice on je lukavii,
Lakomii od ždarljiva vuka,
Razmi zlata on nepozna boga
I zvan sebe nema priatelja!

KRALJICA.

Bezobrazno to je klevetanje:
On je věran uvěk bio sluga.

POKLISAR.

Kako ti je věran viděti ćeš
Iz ovoga odmah, gospo, pisma.
(*preda joj jedno pismo.*)

KRALJICA.

Tà, do duše, njegova je ruka! —

POKLISAR.

On ga pisà momu gospodaru
I obećà izdati mu vojsku,
Nad kom si ga vodjom postavila,
Ako dobrim nadari ga mitom.

KRALJICA.

Mili bože, tko bi to mislio!
Kako mi je podbadao sarce
Na osvetu proti tužnom Stanku,

I vatreno svedj me nagovaró,
Da obznanim rat horvatskom banu;
A kada sam, što je zahtěvao,
Učinila, izdaje me njemu!

POKLISAR.

To bit mora od Bugarah maslo!
Valjda su ga oni namamili
Na svû stranu mnogocěnim dari,
Da podkopa temelj kruni tvojoj
Rastavljajuć od suseda tebe
I děleći na dvi strane vojsku.
Jer dobiva on tko dělit znade. —
Da je tako sumnjit se nemože,
Jer kada naš razljutjen gospodar
Na sramotnu knjigu mu odpiše:
Da će odmah tebi ju poslati,
Il ako ga u boju ulovi,
U verige težke okovati
I tvojem ga izručiti gnjěvu,
Noćju odmah pusti vojsku tvoju
I uteče u bugarski tabor.

KRALJICA.

Da bi tamo ubila ga munja! —
Njega radi čitavi potoci
Proliše se od karvi nedužne;
Nu jesam li ja od krivnje prosta?
Da bi sarce pravedno imala
Nikad nebi rěč njegova mene
Na takovo zlo nagovorila,
Nu to puno paklenskih je zlobah.
Ja ne radih kano bog zahtěva,
Koi na križu otca još moljaše
Da njegovim zlobnikom oprosti!

Kada začuh smart od sina moga
Suze ronit morala bi onda,
A ne mislit na osvetu vražju.
Tako ne bi taj nemir ćutila,
Kano sada u persima tužna! —
Osveta je slěpa i više krat
Najbolje nam kolje priatelje!
Tako marzim sad nakazu ovu,
Da bi odmah njezin stan prokleti,
Sarce moje, mogla sve razněti.
Ali sve to jurve je prekasno,
Jer što sarčba moja jur razruši
Podić neće vik moje kajanje!

SAVĚTNIK.

Još je vrěme, — samo ako hoćeš,
Možeš lahko sve izlěčit rane,
Kim je carstvo pokriveno tvoje.
Primi samo mir kog veledušni
Suséd tvoj ti nudi, o kraljice!
I blagoslov tvojih podložnikah
Gnjěv će božji od tebe uklonit.

KRALJICA.

Tà da l' možeš mislit, da još žedja
Sarce moje za nevinom karvju?
Ah, u njemu to se jur utaplja!
Marzim, věruj, marzim rat karvavi
I za mirom venem i uzdišem.
Zato sada rašiljaj telale
Na sve strane moje kraljevine,
Nek razglase da je svarha boju
Medju nami i bojnim Horvatim
Našoj vrědnoj jednorodnoj bratji;
I da daržat ima Stanka mlada

Svak za sina mojega od sada,
Kojeg život sasvim jednak momu
Neoskvarnjiv mora bit svakomu!
Nu, što velim? — možebit nediše
Prehrabreni ovaj vitez više,
Tko zna, ni l' ga koja jur ubila
Od vojnikah mojih pest nemila?

SAVĚTNIK.

O tom možeš sasvim mirna biti,
Jer, na boj taj, sumnjim, da će iziti
Ikoi Bošnjak, tako mi mog boga,
Baš i za sve blago světa toga.
Jer krivična tvoja bì odluka,
A za krivo, presvětla gospoje,
Znaj, tako mi tvarde věre moje,
Nebije se vik ilirska ruka!

(*čuje se glas trublje.*)

Nu što znači ovaj glas od trublje?

(*jedan dvoranin unidje.*)

DVORANIN.

Jedan ulak došó je od vojske,
Koja proti Bugarom vojuje.

KRALJICA.

Nek pred oči odmah dodje moje.

(*dvoranin izidje.*)

Něšto opet grabi sarce meni:
Čini mi se zle ću čuti věsti!

PRIZOR TRETJI.

PARVAŠNJI I ULAK.

KRALJICA.

Kakov glas nam od bojišta nosiš?

ULAK.

Na obali od potoka Drine
Kod Zvornika grada bieloga
Upazismo čete od Bugarah
I sarčeno navalismo na nje.
Obe strane harvaše se gnjevno
Jakno lavi, kada se razljute.
Rěke teku od prolite karvi
I humi se dižu od martvacah!
Nu čim više od Bugarah pada
Tim bezbrojni njihov broj još raste;
Ravno kano da na svět opeta
Vraćaju se iz smartnih ponorah
Gnjěvne duše od vojakah onih,
Koje sablja naša jur porazì.
Ali ipak karst barjaka našeg
U zraku se ponosito světi,
Dokle jedna strěla neobali
Našeg vodju k carnoj zemlji nica;
Tad obuzme prepast sarca naša,
I svak' traži, smarti da uteče!

SVI (*skupa*).

Mili bože, što moramo čuti! —

KRALJICA.

Moja slutnja nije tašta bila! —

ULAK.

U toj smeći nama ukazà se
I povučè svih pozornost na se
Jedan vitez na konju bělome,
Zatočniku sličan nebeskome!
Barzo kano strěla iz oblaka
Sarne usrěd bugarskih vojakah,
I desnicom kâ jàk trěs udara
Sve kud maše lomi i obara! —
To videći vrati se opeta
U nas nada pa š njom i osveta,
I ko bura kad kroz šumu parši
I u gnjěvu čvarste dube karši
Med Bugare svaki od nas leti,
I uništa što mu tečaj prěti.
Naša směłost svedj se više diže,
A Bugarah pada svak čas niže;
Jer smetena veli svěst svakomu
Da je něka u vitezu tomu,
Koi nas na boj kroz njegova dila
Tad podpalì, varhnaravna sila,
Proti kojoj čověk kadar nije
Da se harve, protivi i bije! —
Zato s nama sdruži se poběda,
A s Bugari nezgoda i běda.
Oružje im iz desnicah pade
I u sramnì svaki běg se dade!
Ali kamo bědni da uteku?
Nas imadu naprěd, s traga rěku:
Kojim naša sablja smart nepoda
Te proždire nemilosna voda;
Tako od njih nitko neostadè
Razmi onog, koi u robstvo padè!

KRALJICA.

Bog je s nami — družbo, slavimo ga!

ULAK.

S jednom zgodom od dvih pogibelih
On izbavì, gospo, tvoju krunu.
Jer med onim koje zarobismo,
Na veliko udivljenje naše
Vladislava takojer smotrismo,
Koi od vojske bì vojvoda tvoje,
Koja proti Horvatom vojuje.

KRALJICA.

Dakle zbilja on me iznevěrì
I poplesà zakletvu presvetu?
Neharniče, to je dakle hvala
Za tolike časti i bogastva,
Koja primì od moje dobrote? —
Ali darhći, o nakazo kleta,
Tebe čeka karvava osveta!

ULAK.

On izpustì jur svoj duh pakleni;
Jer vojnici naši rasardjeni
Nasarnuše svi skupa na njega
I na sablje svê raznesoše ga.

KRALJICA.

Zasluženu zlotvor platju prime,
Nek mu věčni prikor krije ime!
Nu kaži mi, tko je bio oni,
Koi nas spasì mladenac smioni?

ULAK.

Tko je oni znano nam još nije,
Jer kaciga lice svedj mu krije,

A jezik mu čvarsto taji ime,
Ravno kano da se stidi š njime.
Po dobiti bojno polje cělo
Od njegovih slavah je zamnělo,
Svak ga hvali, svak ga uzvisiva
I za bogom parvim ga naziva. —
Ali to ga baš niti nedira,
Ko do uših da mu nedopira,
Ne dobitnik, neg predobjen da je,
Svak bi rekó, i da tarpi vaje!
»Vodite me, o vojnici sada
K onoj koja vašim rodom vlada,
Jer joj nosim glavu nje dušmana,
Da njezina izlèči se rana;
Glavu kletu nosim od onoga,
Koi joj ubì sina ljuvenoga!«
To je sve što on nam dadè čuti,
Jer svedj muči slično němoj ljuti.

KRALJICA.

Dakle pučè i ova nemila
U ranjene moje grudi strila?
S bogom dakle, sladki moj pokoju,
Ti za uvěk pustì dušu moju!
Bože, ti si strašan, nu pravedan,
Moj grěh gnjusni té je kazne vrědan!

(*stanka, u kojoj kraljica utone u misli, — medju tim čuju se zvona.*)

SAVĚTNIK.

Zvuk od zvonah zamnio je, gospo,
A to znači, da se jurve simo
Približava predobitnik slavni! —

KRALJICA.

O da znači ovaj zvuk smart moju! —
Ah kada će doći konac boju,
Koi u sarcu mom se bije sada,
Nu, što rekoh? to bi strašno bilo,
Vaj, s nevinom karvju polivena
Da pred sudca dojdem rasardjena!
Ne, ne, imam jur dokazah dosti,
O moj bože, da si pun milosti,
I meni ćeš vrěmena još dati
Da se i ja mogu pokajati!
Zato mirno naproti onomu
Idem sada, moga carstva komu
Dužna jesam spasenje i slavu,
Da mu uresim mojom krunom glavu!
I njegova děla da naknadim
Kćerju mojom. — Ali, vaj, što radim?
Mog děteta srěću žartvovati
Možebiti idem, pak sam mati?
Nu kakvo sam sěme usadila,
I plod takov žeti mi je sila.

(*Zorki*)

Zato, Zorko, nije već kasniti,
Nego idi, sad joj navěstiti:
Na zakletvu nek nezaboravi,
Kû učinì, i odmah se stavi
Věrenika svoga dočekati,
Za uvěke njemu se podati!
Ali ako u tom braku neće,
Kano vrědi, steći dobre srěće,
Nek nekune majku, neg joj prosti,
Jer i ona pati mukah dosti!

(*Zorka otide.*)

Sad pak idem naknadit uboga
Ubojicu od pokoja moga,

S onim blagom, koje najdražie
Na prostranom svĕtu ovom mi je;
S krunom, koju slavom sam nosila,
I sa kćerkom, kâ je sve mi bila.
Zatim ću se pred svĕtom sakriti
I dok živem grozne suze liti,
Neka budem ogledalo svima
Kakvu kaznu ono sarce prima,
Koje praštjat nikomu neznade
Neg osvetnoj želji se podade!

(*otide a ini ju slĕde.*)

PRIZOR ČETVARTI.

DRAGOILA I ZORKA (*unidju u dvoranu*).

ZORKA.

O gospoje, skoro ćeš ogarlit
Onog, za kim sarce tvoje gine,
Skoro steć ćeš svarhu ožudjenu
I na zemlji rajsku slast okušat;
Jer dobitnik od vojvode Stanka
Bez dvojenja nitko drugi nije
Neg Gradislav tvoj vĕrenik slavni.

DRAGOILA.

Što si, Zorko, jur zaboravila
Što je Stanku Gradislav moj bio?
Kako mogu, vaj, u naručajih
Od onoga srĕći da se nadam
Koi poplesà priateljstvo sveto,
I drugara, kojemu je daržan
Tja do groba vĕran ostat, izdà?
Nu što rekoh? karv njegovu proli!

ZORKA.

To je dokaz, gospoje presvětla,
Da on tebe varhu svega ljubi,
A kud veće misliš steći srěće
Neg u krilu takvog ljubovnika?

DRAGOILA.

Ti bi rada moju svěst utěšit,
Pak još budiš kroz besědu tvoju
Ovu ljutu i nemilu zmiju!
Dà, on ubì svoga priatelja
Cěća plama — paklenoga plama,
Koga njemu u sarcu upalih! —
Da na světu mene nije jadne,
S karvju svoga priatelja nebi
Svoju ruku on okarvavio
I věčnomu nemiru od pakla
Tužna parsa otvorio svoja!
On bi mirno svoje lěpe danke
Uz hrabrenog priatelja svoga
Provadjao, i kada bi kasna
Od smarti mu udarila ura,
Ko pravedan i krěpostan čověk
Duh svoj krasni sladko izdahnuo. —
Ja sam dakle uzrok od nesrěće,
Koja bude ko carv pun otrova
Mlada lěta trovati njegova!
Pa na ovom světu da za mene
Od ljubavi cvětje nepovene? —
Bělodano tužna vidim sada
Srěće steći da neću nikada,
Na najgore jer me od svih muka'
Sveštenika š njim će svezat ruka!
Zato plači, plači, Zorko mila,
Ako si me ikada ljubila,

Jer sad idem prot' mom nepokoju
I za uvěk srěću puštjam moju.

PRIZOR PETI.

PARVAŠNJI I VLADIMIR.

VLADIMIR (*u najvećoj sarčbi*).

Ovde ću te, ovde dočekati,
Ubojice moga priatelja!
Uz prestolje, kamo sada harliš,
Da za karvav čin tvoj primiš platju,
Prolit će se gusarska karv tvoja!

DRAGOILA (*Zorki*).

Nije l' ovo mladi Vladimire?

ZORKA.

Tako jeste, gospoje presvětla!

DRAGOILA.

Obraz mu je blěd, a čelo tamno,
Iz očih mu strašna munja siva,
Usti darhću a mač traži ruka:
Nikad tako jošte ga nevidih;
Mili bože, u parsima njemu
Něšto strašnog radjati se mora,
Sarce mi se od prepasti trese,
Kada pogled na to lice bacim;
Pred burom se nebo tako kaže!

ZORKA (*Vladimiru*).

Tvoja slika, gospodine, kaže
Da u strašnoj nalaziš se smeći, —

Kad u ove došao si strane
Ovaj hram te tako lěpo primì,
Ko da si se u njem porodio.
Da njegovim stanovnikom vèle
Ugodan si, otud sudit možeš.
Zato tvoja smeća i nas smeta,
Nemoj dakle nama dulje kriti,
Što ti sarce nemilosno steže!
Možebiti da bolu tvojemu
Jošte lěka moguće je naći.

VLADIMIR.

Zvuk od zvonah da li nečujete
I vikanje zaslěpljena puka?
Danas pakó svoj triunf svetkuje,
Pa da sarce moje netuguje? —

ZORKA.

Svih tih hvalah vitez on je vrědan,
Kojeg danas dolazak se slavi,
Jer tu zemlju od robstva izbavì.

VLADIMIR.

A onomu hrabri život otè,
Koga sarce stan bì sve dobrote;
On bo zlobu paklenu gonjaše,
A štit čvarsti nevinosti biaše,
Vrědi l' pako takva pest jedina
Manje nego jedna kraljevina?
Nu zaludu tratim moje rěči,
Vaše uši njim su zatvorene,
Jer i vi se med one brojite,
Koji hlepno smart njemu željahu,
Kîm u parsih neprebiva ništa
Razmi sarčbe i osvete klete.

Kamen stavi narav vam u njedra
A ne vruće i ćuteće sarce,
Jer inače nebi mogli marzit
Na onoga, koji vàs svět ljubi!
Zaman dakle moju vam spovědam
Ljutu pečal, kâ mi sarce kolje.
O vi niste nju dokučit kadre! —
Ako mnite da je on mi bio
Samo věran i ljubezan drugar,
Varate se; — on je meni više. —
Što je vama ćaćko, mati, bratac,
Sestra, druga i ljubovnik věrni,
To je meni sve on sám jedini! —
Nij' mi znano od kih život primih,
Jer u robstvo još ko děte padoh,
U zlo robstvo od Bugarah ljutih,
Iz kojega izbavi me Stanko.
Nu sloboda najmanje je dobro,
Koje primih iz njegovih rukuh: —
I zvěr divja u slobodi tarči
Po planini i dubravi gustoj —
Pa da li je zavidnosti vrědna?
Čověčanski mislit i ćutiti
Najveće je na tom světu dobro!
O sve ovo on nauči mene,
Pa njegovu smart da neosvetim? —
Pasti mora njegov ubojica!
Nitko nitko izbavit ga neće
Od mojega pravednoga gnjěva!
Tà bez obih da bi bio rukuh,
Ja bi zubi zlotvora nemila
Razkinuo toga u sto dila'! —

ZORKA.

Tko besědu da dokuči tvoju? —

Odkada te upoznali jesmo
Vik te nismo još bez Gradislava
Upazile. Ti bì uvěk š njime:—
Kano sunce sa toplim zrakama,
Tako ti bì š njim sjedinjen vazda,
Jedna duša u dviuh tělesih!

VLADIMIR.

Dà, dà, mi smo uvěk skupa bili!
Jakno trava bez světloga danka
Tak nemogoh ja bez njega biti,
Neg ko sěna slědih mu stupaje
I jak pčela sisa sok iz cvětja
Pa od sladke ove živi hrane,
Tako ja sam iz njegovih očih
Mir za sarce i utěhu blagu,
A iz rěči njegove razborne
Ukrěpljenje carpio za dušu! —
Što je grana kad joj uzmeš stablo
Iz kojega život joj izvira,
Uprav to sam ja bez njega tužan!
Sve mi blago bì njegovo sarce
A to mi je jednog razbojnika
Ugrabila nemilosna ruka! —
U širokom krugu toga světa
Nemam više niti jedne duše,
Koju jadan mojom zvat bi mogó, —
Pustoš mi je cěla zemlja sada,
Pustoš strašna bez utěhe svake;
Kamo plačni pogled moj okrenem,
Odsvud mi se smart nemila javlja
I za menom sarpom svojim maše. —
Nu smiluj se i nepokosi me,
Dokle zlotvor platju svû neprime!

ZORKA.

Mili bože, svěst tvâ smetena je,
Bez reda su i razbora svakog
Rěči tvoje i svim zamaršene!
Sada želiš Stanka osvetiti,
Sada cviliš pak za Gradislavom
I mniš da se karv prolila njemu,
A neznadeš Stankov ubojica
Da nij razmi Gradislava nitko;
Jer on mojoj gospoji obećà,
Da će Stanka na mejdan pozvati;
On otide i bez dvojbe Stanku
Smart nemilu njegov mač podadè;
Tvoj priatelj i tvoj blagodarnik
On je, danas koga narod slavi;
A ti harliš njemu karv proliti,
Karv onoga, od kog malo prije
Kazivó si da ti je sve blago?

VLADIMIR.

Nij smetena svěst moja, do duše,
Što no cvilim sad za Gradislavom,
A za karvju ubojice hlepim
Od hrabrenog vojevode Stanka!
Jer znaj, děvo, kada u té kraje
Od ljubavi moć dovučè Stanka,
Za uteći kraljičinom gnjěvu
Uzè ime on od Gradislava! —

DRAGOILA.

I to jošte, udesu prehudi!
(problědi i pade na stolicu.)

ZORKA.

Pomoz, bože, ubit će ju tuga!

VLADIMIR.

Ha, što vidim? evo jedne duše,
Koja ćuti sarca moga cvile
I nehlepi za njegovom karvju! —
O kako je sladko dionika
Od žalosti imati i tuge! —
Ova lěpa suza, koja sada
U tvom oku světi se, gospoje,
Ucviljenom sarcu mom ono je,
Što onomu, koi od žedje gine,
Jedna kaplja od vode hladjane.
Roni dakle suze, děvo mila,
Koja njemu angjeo si bila:
Ti ih žartvuj njegovoj spomeni,
Ja njegovoj miloj pako sěni
Žartvovati uz to pristolje ću
Karv njegova karvnika marzeću.

(*čuju se iz vana sve jasnie zvona — muzika vojnička i vikanje od puka.*)

On se jurve simo približava!
Od trubaljah i od zvonah sve je
Već zamnělo. — Dakle jur udarì
Sat od mene toli ožudjeni?
Umiri se, sěno prem ljuvena,
Skoro bit ćeš, skoro osvetjena:
Ova zvona zvone na smart priku
Sada tvome kletomu karvniku!

ZORKA (*Dragoili*).

Budi jaka, mila moja gospo,
Nemoj predat, — misli na tvû majku,
Misli na puk, kojim rod tvoj vlada,
I tvû srěću žartvuj obćoj srěći!
Dobro poznam jako sarce tvoje,
Zato mogu to od tebe tražit.

DRAGOILA.

(*okrěpljena ustane i čvarstim glasom*)

Jošte nije od mojeg kolěna
Nitko svoje skvarnuo zakletve,
S tog uzroka nadam se u boga,
Nju daržati da ću i ja znati!

PRIZOR ŠESTI.

PARVAŠNJI, KRALJICA, DOBITNIK *s prozirkom na licu,* SAVĚTNICI, DVORANI, DVORKINJE, POKLISAR HORVATSKI, *vojnička gospoda, barjaktari, vojnici, sopci, puk i bugarski sužnji, međ u kojimi nalazi se i bugarski vodja* SAMUILO.

SVI (*kad dobitnik u dvoranu stupi*).

Bože živi našeg slobodnika,
Nek mu věku cvate čast i dika!

KRALJICA (*sa prestolja*).

Naše carstvo, viteže hrabreni,
Ti si od zla robstva izbavio;
Tvoje moćne desnice da nije
Město ove krune ja bi sada
U sužanjstvu verige nosila,
U tamnici sada cvilila bi,
A ne na tom sědila prestolju!
Narod moj bi pod tvardiem jarmom
Proklinjao svoje bitje jadno,
A ime mu věčni prikor krio.
Što imamo sve smo tebi dužni,
Jerbo tko je bez zlatne slobode,
Onaj nema ništa na tom světu:
A tvoja nam ruka slobodu je

Od skončanja uzdaržala prikog!
Da nij' tebe, zatočniče slavni,
Nebi bilo ni gospostva moga!
Bugarin bi poplesó oholi
Mojih dědah jurve krunu jasnu,
I pepeo od njihovih kostih
Utopio u dno sinja móra,
Da od njiuh i njihove slave
Niti traga nebude na světu!
Zato slava tebi, věčna slava,
Nu i harnost od bosanskog puka
Prama tebi i tvojemu rodu
Věčna bit će, naš izbavitelju!

PUK.

Věčna slava našem spasitelju!

DOBITNIK.

Milom nebu, o kraljice, hvali,
A ne meni orudju njegovom!
Višnji hotì gospodin, da padu
Tvi dušmani i pali su jurve.
On se smilì groznim tvojim suzam
I kroz moju desnicu razparšì
Silnu vojsku od Bugarah hudih,
I glavu ti pošilja od Stanka,
Kojeg život tarn ti bì u oku!

KRALJICA (*u sebi*).

Vajme tužnoj — evo sarčbe božje! —
Nu što darhćeš jadno, sarce moje?
Ohrabri se, što se jur dogodì
Nitko nije proměniti kadar!

(*dobitniku*).

Zatočniče, evo moje krune

I ljubezne Dragoile moje.
Dragocěna ova blaga moja
Tvoja jesu od današnjeg danka!
Tako hoće zakletva, koju sam
Učinila — i daržat ju hoću!

VLADIMIR.

(*golim mačem nasarne na dobitnika.*)

I ja moju, kleti ubojice! —
Pasti ti je, past od moje ruke.

KRALJICA.

Mač otmite běsnom tom mladiću.

PUK.

Smart nek mu se odmah poda huda.

SAMUILO.

Smart vašemu slavnom kraljeviću?

KRALJICA.

Sěda brado, što si ovo rekó?

SAMUILO.

Što nepoznaš tvoga sinka, majko?

KRALJICA.

Što beseďiš?

SAMUILO.

Istinu, gospoje!
Ja sam bio vodja one čete,
Koja ti je sinka zarobila.

KRALJICA.

(doturči k Vladimiru, odkrije mu parsi i pade mu okò vrata.)

Mili bože, to je moje děte,
Ja ga poznam po ovoj biljezi!

DRAGOILA.

Ha, što čujem, bratac meni živi!

PUK.

Bože, živi našeg kraljevića!

KRALJICA.

Sladki sinko, ti si moj opeta.

VLADIMIR *(odbije ju od sebe).*

Na stran, zmijo i nakazo ljuta! —
O nebesa, takvu mater meni?
O ima li od svih ljudih jedan,
Koga nebo tako kaznilo je?
Angjeo je onaj sědi zlotvor
(kaže na Samuila.)
Prama ovoj karvnici paklenoj! —
A ona je, vajme, mati moja —
O da nisam nikad se rodio,
Il u robstvu ostao navěke!

KRALJICA.

Sinko zašto kuneš tvoju majku,
Majku, kâ te varhu svega ljubi?

VLADIMIR.

Tvoje sarce ljubavi nij' kadro.

KRALJICA.

Čim te uvrědih, milo děte, tako
Da na mene toli marzit možeš?

VLADIMIR.

Čim, pitaš me? tko je karv prolio
Hrabrog Stanka moga slobodnika? —
Iz robstva ti sinka on izbavì
A ti smart mu podala si ljutu!

KRALJICA.

Ha, što kažeš, on tvoj izbavitelj?

VLADIMIR.

A ti nudiš za njegovu glavu
Jasnu krunu od mojih dědovah,
I nevine moje sestre život,
Pak si mati? —

KRALJICA.

Rěč mu daržat moram,
Zakletvu je moju nebo čulo.

VLADIMIR.

Sarca nema, koi učinit može
Toli hudu i vražju zakletvu!

KRALJICA.

Uzrok krivnje moje ino nije,
Nego jarka materinska ljubav.

VLADIMIR.

Tak izgori u tom jarkom plamu,
Ženo ljuta! té si kazne vrědna,
Jerbo tako ljubi samo pakó! —

KRALJICA (*u sebi*).

Pak takove muke podnět može
Slabo sarce od jedne umarle? —

Nu trěba je, da tarpljivo nosim
Brěme, koje sama na se vargoh.
Nek se varši nebo što zahtěva,
Da njegovog svarha bude gnjeva!

(*dobitniku.*)

Zaboravi, viteže hrabreni,
Na besědu gnjevnu mladca toga. —
Velè imaš zasluže o nami,
Zato uzmi, kâ te ide, platu.

(*predaje mu krunu i Dragoilu.*)

DOBITNIK.

A ti za nju tvog dušmana glavu!
(*odkrije si lice.*)
Nut je, gospo, odkini ju s vrata!

PUK.

Što se zgadja?

VLADIMIR.

Bože, Stanko živi!?
(*pade mu okò vrata.*)

DRAGOILA.

Živ Gradislav, i živ bez krivine!

KRALJICA.

O nebesa, što sa mnome biva? —
Kažite mi bdiem li, il snivam?
Tko je Stanko, tko Gradislav pako?

HORVATSKI POKLISAR.

Koga vidiš sad u naručajih
Sina tvoga, sin je bana našeg.

KRALJICA.

Vihar prodjè, sunce opet siva,
Mi smo děca otca milostiva,
Od kojega svemoguća sila
Svedjer kazni nepravedna dila,
Ali věku njegov gnjev netraje,
I onomu praštja, koi se kaje!

VLADIMIR.

(svedj još garleć Stanka.)

Od mojega milog slobodnika.
Razdružit me smart će samo prika;
Zato, majko, ako možebiti
Jošte želiš Stanka karv proliti,
Prije sarce od onog probodi,
Koi iz tvoje utrobe izhodi!

KRALJICA.

Čudom moju zakletvu razrěšì,
Milo nebo, i svěst mi utěšì,
Kad od onog življenje izbavì
Dobročinac koi je meni pravi,
Jer mi spasì iz robstva hudoga
Kćer ljubeznu i sinka miloga;
Pa ja, koja božji gnjev preljuti
U parsima mojim jur poćuti',
Volji njega da se nepodložim,
Nego moje grěhe još uzmnožim?—
Tvoje majke sarce nij ti znano,
Ako misliš da je nebu strano.
Ono falì nu još neizgubì
Sve ćutenje i grěhe obljubì.
Kresimira ubio da nije
Slavni Stanko, jurve znano mi je;
Nu i njegov da je ubojica

On, od kojeg spasi mi desnica
Drugu děcu iz robstva nemila,
Tja do smarti harna bi mu bila.
Tim će jošte draži on bit meni:
On mi bit će Kresimir ljubljeni!

VLADIMIR.

Majko, prosti, ja nisam poznó te,
Nu nadam se od věčne dobrote
Da će meni priliku još dati
Ljubavju ti, majko, dokazati,
Da se kajem što tak uvrědih te,
I vrědan sam tvoje biti dite.

KRALJICA.

Da ti prostim? — neznaš majka što je!
Dodj' u moje sinko naručaje!
(*garle se.*)

VLADIMIR.

Oblakšajte, suze, sarce moje,
Jer od slasti sada prepuno je!
(*stanka.*)
Nu za suze, majko, té medene,
Koje moče sada tebe i mene,
Kako onog, od njih uzrok tko je,
Naknadit će harno sarce tvoje?

KRALJICA.

Ja ga vrědno naknadit nemogu,
Jer moguće to je samo bogu!
Nu jer kruna od najveće cěne,
Čim me obdari srěća, jest u mene,
Njom ću onom uresiti glavu,
Koi mi spasi děcu, čast i slavu!

STANKO.

Nikad nije hlepilo, gospoje,
Još za krunom, věruj, sarce moje,
A najmanje žudim ju nositi
Ako bi ju moró ugrabiti.
Sa těmena priatelja moga
Odlučena komu jest od boga.
A i vrědan jeste tog uresa
Za koi njega stvoriše nebesa!
Nek ga nosi dakle na svedj veću
Svoju diku i tog puka srěću! —
Nu od toga mnogo još dražije,
O kraljice, blago pri tebi je.
U to samo pogled moj upiram,
Za njim čeznem, venem i umiram:
Tim ako mi hoćeš biti mati
Već ga meni dužie nekrati.
To pak blago cvět od svih je vila',
A sladko mu j' ime: Dragoila!

KRALJICA.

Ona, sinko, tvoja neka bude,
Kroz tvê si ju zaslužio trude!

VLADIMIR (*Dragoili*).

Ljubavju ga, sestro, ti naknadi
Za sva dobra, koja nam uradì.

(*sjedini im ruke.*).

(*medju radosnim klikovanjem puka pade zastor.*)

